

ИКОНОМИКА

брой 30 / октомври 2013 г. / цена 5 лв.

ТЕЛЕВИЗИЯТА
ЗАД КАДЪР

ПАЗАРЪТ
НА ЗЕМЯ
В ЗАСТОЙ

ПЪТЯТ
НА ЗЛАТОТО

СПЕЦИАЛНО
ПРИЛОЖЕНИЕ

Винета

Д-р Темел Котил:
президент на Turkish Airlines

**Фокусът на авиационния
бизнес е на Изток**

economic.bg

www.economic.bg

**СПЕСТОВЕН
ЖИЛИЩЕН
КРЕДИТ**

СПЕСТЯВАНИЯ

ВНОСКА

КОЛКОТО ПОВЕЧЕ СПЕСТЯВАШ, ТОЛКОВА ПО-МАЛКА ВНОСКА ПЛАЩАШ

За първи път в България – иновативен начин да изплатиш новия си дом, като запазваш спестяванията си и дохода от тях. Намаляваш лихвата и месечната вноска по кредита. Спестяваш – колкото пожелаеш. Свободно разполагаш със средствата си. Вече можеш да имаш и двете – и нов дом, и спестявания на сигурно място.

Стойността на лихвената отстъпка по кредита се актуализира ежемесечно от банката, съгласно сключените договори за кредит, в зависимост от салдото по сметки на кредитополучателя в Пощенска Банка. Лихвената отстъпка се предоставя при наличие по сметки в банката над 1000 лв. ГПР е 7,44% при 60 000 лева кредит за 25 г. Необходима е застраховка на ипотеканото имущество, разходите не е включен в ГПР.

www.SavingLoan.bg | 0700 18 555

Postbank

Решения за твоето утре

БРОЙ 30
ОКТОМВРИ 2013

Списание „Икономика“
София 1483
бул. „Витоша“ 72
Телефони: (02) 852 9696
(02) 852 9699
e-mail: office@economy magazine.bg

ИЗДАТЕЛ

BRAND MEDIA
BULGARIA

Изпълнителен директор
БОЯН ТОМОВ

Оперативен директор
ТАТЯНА ШУНЕВА

Главен редактор
НЕВЕНА МИРЧЕВА

Счетоводство
СОФИЯ СТРЕЛКОВА

Реклама и Маркетинг
ВЕСЕЛИНА КЪРТЕВА
ТЕОДОРА ЧАКЪРОВА
ЮЛИЯНА ВАСИЛЕВА

Редактор
ТАТЯНА ЯВАШЕВА

Автори
АЛЕКСАНДЪР АЛЕКСАНДРОВ
АТАНАС ХРИСТОВ
БЛАГОВЕСТА КИРИЛОВА
ЛЮДМИЛ ЗАХАРИЕВ
МИХАЕЛА ЗАРЕВА
СВЕТЛАНА ЖЕЛЕВА

Дизайн
АНТОН КОВАНЕВ

Печат
АМИАНС ПРИНТ

Разпространение
„СТАНДАРТ НЮЗ“ АД

www.economy magazine.bg
ИКОНОМИКА

Д-р Темел Котил:
Преводач на Turkish Airlines

**Фокусът на авиационния
бизнес е на Изток**

Телевизията зад кадър

Вече сме в цифровата
ера и състезанието
между израчите на
пазара се пренася и на
технологичната писта

30

Как България да стане богата?

Страната има нужда от
нова национална цел, а за
да я постигнем, трябва
на първо място реформи
в съдебната система
и образованието

28

Mr. & Mrs. Икономика 2013

Най-успешните
предприемачи отново
влизат в надпревара
за бизнес оскарите
на годината

40

Акция „Стари коли“

Преработката на
арошалите Возила
е фактор за опазване
на околната среда

56

Който търси, намира работа

Незатимизмът, който
владее пазара на труда, ще
се преодолее едва когато
хората почувстват
сигурност в доходите си

68

Отслабва ли блясъкът на Apple?

Въпреки големите
продажби, компанията не
успя да нахрани апетита
на потребителите
за иновативност

ТЕ ГОВОРЯТ

8 - Телевизията зад кадър

ИНТЕРВЮ

22 - Д-р Темел Котил:
Фокусът на
авиационния
бизнес е на Изток

КОНКУРС

28 - Mr. & Mrs.
Икономика 2013

АНАЛИЗ

30 - Как България
да стане богата?

УПРАВЛЕНИЕ

32 - Проф. Николай Вълканов:
Нужни са ни политици
като Маргарет Тачър

ОТЛИЧИЯ

34 - Избират Кмет
на годината

СЕКТОР

36 - Пътят на златото

РЕЦИКЛИРАНЕ

40 - Акция „Стари коли“

ПОЛИТИКА

44 - Титанът Меркел

АГРО

46 - Пазарът на земя
в застой

ПРОИЗВОДИТЕЛ

52 - Опитът на едно
земеделско стопанство

ФИНАНСИ

54 - Васил Големански:
От ноември Централен
депозитар ще работи
по нов правилник

ЗАЕТОСТ

56 - Който търси,
намира работа

ЗАВРЪЩАНЕ

60 - Георги Вуков между
София и Лондон

КАРИЕРА

64 - Владимир Веселинов
в света на
изобретателите

ТЕХНОЛОГИИ

66 - Командване
компютрите с мисъл

68 - Отслабва ли
блясъкът на Apple?

69 - Бизнес стратегии а ла
Кубчето на Рубик

КОСМОС

70 - Европа създава Голмат
сред телескопите

НАУКА

72 - Човечеството овладява
енергията на звездите

За виното и телевизията

Двете ни големи теми през октомври са опияняващи. В началото на есента стартираме ново приложение „Икономика плюс“, което във всеки брой ще посвещаваме на една тема. Какво по-добро за начало от глътка свежо българско вино?! След като загуби лидерските си позиции от не толкова далечните години преди прехода, сега родният сектор води тежка битка да се наложи отново на големи външни пазари. Сред безспорните успехи на хората от бранша е, че получиха доверието на българските потребители, които върнаха гроздовите напитки като избор номер едно на масата си.

Другият масов опият, на който посвещаваме основната тема на броя, е телевизията. Най-влиятелната медия търпи сериозни трансформации под напора на бързо променящите се технологии. Каква ще е телевизията на бъдещето, която може и съвсем скоро да гледаме, и как се променя нейната социална роля, разкриват хората на най-високи позиции в родните телевизионни канали.

Наздраве и приятно четене!

НЕВЕНА МИРЧЕВА
главен редактор

70

Европа създава Голям сред телескопите

Обсерваторията E-ELT ще предизвика революция в астрономията

82

Франкфурт Мотор шоу - иновации накуп

Изложението разкри концепциите на производителите за бъдещето на индустрията

92

Палм Бийч - новият имотен рай

Курортът се слави с луксозните си къщи и именици, но малки жилища може да се намерят и на цени като в България

100

По стъпките на светините

Поклонническите пътувания до Герцил се радват на огромен туристически интерес

104

Прът в колелата на маунтин байка

Административни неуредици и липса на пари спъват развитието на велосипедистката

107

Специално приложение

Виното

ЕНЕРГИЯ

74 - 3 години промяна в Теплофикация София

АВИАЦИЯ

76 - Летище София готово за зимата

ТРАНСПОРТ

78 - Повишават безопасността при работа в НКЖИ

ОБУЧЕНИЕ

80 - Студентски стажове в „Дристанцира инфраструктура“

ОКТАН

81 - Горивата ето осигуряват повече мощност и по-нисък разход

АВТОМОБИЛИ

82 - Франкфурт Мотор шоу - иновации накуп

84 - Автосалон Пловдив повеќе изложители, по-малко премиери

ТЕСТ ДРАЙВ

85 - Golf VII - икономична мощ

МАРКАТА

86 - Иконата Кадиллак

ТАЙНСТВА

88 - Църква ООД

АФИШ

91 - Pink Martini пръснат щастие в София

ЛОКАЦИИ

92 - Палм Бийч - новият имотен рай

АТЕЛИЕ

94 - Цветният пачуърк

МОДА

96 - В сезона на контрастите

ПИЛИГРИМ

100 - По стъпките на светините

ОТДИХ

103 - Петзвездна почивка в Лъки Банско

СПОРТ

104 - Прът в колелата на маунтин байка

Специално приложение ВИНОТО

108 - Винената одисея

118 - Мило Стайков: Ключ за развитието са инвестициите в собствени лозя

118 - Пазарно захладяване

Система оценява компетенциите на работната сила

Българската стопанска камара даде старт на Информационната система за оценка на компетенциите на работната сила. Системата ще работи под името MyCompetence и ще подпомага подбората и развитието на човешките ресурси, както и прогнозирането на нуждите на пазара на труда от работна сила с определена квалификация, умения и компетенции.

MyCompetence е иновативен и уникален за България онлайн продукт, който дава възможност на бизнеса, работодателите, безработните, студентите и учениците, както и на университетите и професионалните училища да сравняват и уеднаквяват стандарти-

те си за знания, умения и компетенции, свързани с упражняването на различни професии и длъжности. Системата е онлайн базирана и вече е достъпна за потребителите на адрес www.mycompetence.bg. Електронната платформа има 25 инструмента за онлайн оценка на компетенциите (самооценка за пригодност за съответната длъжност; 360-градусова обратна връзка; тестове и въпросници) и платформа за електронно обучение (25 курса в областта на мениджмънта, управление на бизнес процеси, управление на качеството, безопасност на труда, дигитални компетенции).

Избират най-добра българска фирма

Стартира Второто издание на конкурса „Най-добра българска фирма на годината“. През 2012 г. в среднобизнесното участваха повече от 70 български фирми с различни сфери на дейност. „През тази година, освен финансовите показатели, важна част от критериите за оценка ще бъде корпоративната социална отговорност“, каза Васил Христов – изпълнителен директор на Първа инвестиционна банка (Fibank).

Задължително условие остава кандидатите да имат българския капитал, български мениджмънт и да представляват български бранш.

Друг нов момент в „Най-добра българска фирма“ е опростяването на въпросника в частта му с финансови показатели – тази година те са сведени до минимум, което ще привлече повече участници. Всички фирми, които отговарят на условията за участие, могат да се включат в конкурса чрез ползване на специална онлайн форма за регистрация на адрес www.naidobrafirma.bg. Срокът за участие е 28 октомври 2013 г.

Конкурс за докторантски стипендии

Корпоративен университет Карол обяви конкурс за 10-месечна докторантска стипендия в размер на 800 лв. Изискванията към кандидатите включват да са български граждани; към датата на подаване на документите да са редовни докторанти в акредитирани висши училища в страната; проектът, по който работят, да е в областта на икономиката, финансите, международните икономически отношения, физиката, математиката и други инженерни дисциплини. Документите за кандидатстване включват мотивационно писмо; автобиография, в която да се акцентира на научната активност на кандидата

- публикувани статии, участие в научни конференции и семинари, подготвени и изнесени научни реферати и др.; копие на заповедта за зачисляване в докторантура; резюме на изследователския проект в обем до 5 страници; копие на публикация на български или английски език по темата на дисертацията. Документите се подават в периода от 1 октомври до 20 октомври 2013 г. на education@karol.bg. Първият етап на конкурса е по документи. Одобрените ще бъдат поканени да презентират своите проекти в периода 4 – 15 ноември. С финалистите ще бъде проведено интервю в

периода 25 – 29 ноември. Стипендията ще бъде обявен на 16 декември. Периодът на получаване на стипендията е януари 2014-октомври 2014 г.

For the third year in a row, we are chosen the best airline in Europe.

Every year, Skytrax, the world's largest airline passenger satisfaction survey, asks millions of passengers around the world to choose their favourite European airline.

For the past three years, the answer has always been the same.

Turkish Airlines remains the best airline in Europe.
We would like to thank you and congratulate our employees for making this possible.

Globally Yours | **TURKISH AIRLINES**

Voted Europe's Best Airline at the 2013
Skytrax Passengers Choice Awards

turkishairlines.com | 00359 2 947 40 07

A STAR ALLIANCE MEMBER

ТЕ ГОВОРЯТ

Списание „Икономика“ открива нова рубрика „Те говорят за...“, която във всеки брой ще поставя на дискусия актуална тема. Целта е водещи фигури в областта да представят своите виждания, като отговарят на един и същи въпрос.

Първата тема е посветена на телевизията.

ТАТЯНА ЯВАШЕВА

Телевизиите се различават най-вече по прогнозата за времето, твърди Уги Алън. В българския вариант разликата май по-скоро е във водещите, които представят синоптичната прогноза.

Шегата настрана, но както за футбола, така и за телевизията всички имат мнение, защото с редки изключения, малко или много всички гледат телевизия. За това технологично достижение има и друга гледна точка, според която в средата на миналия век е изобретено ново оръжие, което по мощност превъзхожда другите средства за масово унищожение. Това е оръжие за масова манипулация, която се намира в домовете ни.

Хипнотизиращият виртуален свят е достъпен за всеки и с дистанционното в ръка може в реално време да присъстваме на събития, които се случват по света и у нас. И за радост технологиите се развиват така бурно, че смартфонът, смартфонът и таблетът позволяват телевизията да скъса оковите на приемника бкъши. Вече има много по-малки екрани, на които тя може да се гледа в симбиоза с телефона и интернет, но „малкият екран“ остава синоним на „достоепната дама“. Две са важните исторически

Телевизията

**Вече сме в цифровата ера
и състезанието между
играчите на пазара
се пренася и на
технологичната pista**

дати, свързани с родния малък екран. Българската телевизия започва да излъчва на 1 ноември 1959 г., като използва предавател на телевизионната кула в София. На 30 септември 2013 г. стана изключването на аналоговия сигнал и в България ефирната телевизия вече ще е само цифрова. Между тези две дати стои 1993 година, когато в редица градове започват излъчване частни ефирни телевизии. Струва си да

се отбележи и фактът, че в края на 90-те години тръбва бумът на кабелните телевизии у нас. Така през 2013 г. над 20% от населението приема тв сигнала пряко от ефира, останалите ползват чрез кабел или сателит. В момента в България се разпространяват над 300 програми, в това число регионални, а също и чуждестранни, дублирани на български. Независимо че над 80% от тв разпространението е по кабел или по сателит, у нас все още битуба мнението, че национална значимост има само медията, до която има и ефирен достъп. Иначе се счита, че тя няма толкова голямо влияние върху аудиторията, но скоро и това ще оптимне.

„Телевизията е като древногръцка азора – главният площад е център

зад кадър

на обществено-политическия живот, там са философите, политиците, шутите и лудите. Телевизията създава стереотипи и не е като храма и библиотеката. Затова за хора, които се стремят към високи стойности и дълбочина на познанието, „малкият екран“ не е най-предпочитаната форма на комуникация“, коментира председателят на Съвета за електронни медии (СЕМ) проф. Георги Лозанов. Според него телевизията се стреми да поддържа разнообразие от гледни точки по различните теми и проблеми, тя трябва да отговаря и на по-широк вкус, а не да се затваря в рамките на елитарното. Обществениите медии по правило търсят контакт и с най-малките общности. Затова основната функция на телевизията

днес е да показва света в неговото огромно разнообразие и противоречия. Никога телевизията твърде малко се съобразяваше с желанията и вкусовете на своята аудитория. Сега изглежда, че телевизите навинаги се стремят да пазят добрия вкус, но пък така са много по-близо до аудиторията си. Затова според проф. Лозанов е важно те да отговорят на потребностите на хората, за които се правят, а не с институционална сила да налагат модели. Телевизията вече не е монополист, има много канали, между които зрителят избира. Ако някой не отговаря на неговите очаквания, той без колебание посяга към дистанционното. Борбата за надмощие между тв и компютърния екран се ожесточава, като по-младото поколение няма

технологичен лимит, докато по-възрастното население остава предано на пасивната форма на комуникация.

На нашия малък пазар и при свитата ни икономика телевизия се прави трудно. Има много ограничения и като аудитория, и като рекламни приходи. Ресурс за високопрофесионална телевизия се генерира бавно. И макар да закъсняваме много с цифровизацията, като цяло телевизите у нас се държат на професионално ниво, смята председателят на СЕМ.

Хората, които правят телевизия, влизат в интересно време, тъй като цифровото разпространение на сигнала дава възможност телевизионното съдържание да е в конвергенция с новите медии. Това, което доскоро наричахме телевизионен екран, променя своите характеристики. Последните демонстрации представят възможността телевизията да се гледа и без екран. Тази нова технология е на крачка от холограмите. Присъствието на тв съдържание ще е съвсем различно в пространството около нас и с новия вид устройства ще може да се приеме навсякъде.

Телевизията, както и всички останали медии, се развива в много ускорено време. Технологиите променят комуникационната среда. Появата на интернет и на съвременните форми за общуване хвърли сянка и върху телевизията, каквато я знаехме до вчера. Тя вече е микс от т. нар. съдържание. И въпросът е какъв точно да е този микс – дали да информира, да забавлява, да образова, или всичко това, взето заедно. В превеса на едно или в баланса между тях е и разликата между отделните тв канали. Гражданските възмущения у нас през тази година вкараха новинарските телевизии в ново състезание, а в този сезон конкуренцията се пренася и във форматите на забавлението, които отново се връщат на екран.

Образователните предавания по-трудно си пробиват път и например БНТ с проекта „Красива наука“, определен гръбко като ток шоу, показва, че и най-сериозните теми може да се представят интересно, атрактивно и достъпно за широката аудитория.

Цифровизацията е поредното технологично предизвикателство, което у нас навлиза с известно забавяне и на куц крак. Но технологичните проблеми ще се решат и пак

ТЕ ГОВОРЯТ

ще стигнем до въпроса за съдържанието. Медията са мощно средство за въздействие върху обществото, а то е огледален образ и на онва, с което го обхващат от малкия екран. В напреварата да са номер едно по зрителски интерес телевизиите въвеждат риалити шоута и много от тях изключват от програмите си схеми специализираните предавания за икономика и за култура. Лекавото и посредственото измести задълбоченото и аналитичното. Как тогава икономиката и образованието да са приоритет за обществото и висша ценност, щом няколко дни присъстват на малкия екран може да превърнат всекиго в звезда. Но сред българските канали вече има и изключения, които налагат други правила...

Телевизиите ще продължат да развиват богатството от комуникативни възможности, които дава цифровото разпространение. Нещо повече, напреварата между тях ще е не само на база съдържание, състезанието се пренася на платформата на технологичното развитие и на възможностите, които ще предлагат на своите абонати.

Телевизията вече няма собствен екран, а той все повече се събира в едно с екрана на компютъра и това вече е друга среда с други възможности. Удобството от срещата с „говорещата купа със сменящи се картинки“ остана сред привилегиите на миналия век. Аналоговата ера вече е минало. Предстои да видим как българското общество ще заживее във времето на цифровите технологии. Интернет все по-силно си взаимодейства с телевизията, но и все повече „изяжда“ от времето на потребителя за нея. Глобалната мрежа обаче не е лама, която погъща всичко, а е партньор в новата комуникационна среда, верба проф. Георги Лозанов. Той метафорично описва ситуацията така: „Телевизията днес е като мома на салата, на която ѝ предстои годяк с интернет, и твърда ще видим дали те ще се вземат и дали бракът ще е щастлив.“

Вики Политова:

Модата се създава

оспоко Политова, каква според Вас ще е българската телевизия в близко бъдеще и какви са очакванията Ви за телевизията на бъдещето?

- Политематичната телевизия у нас в близко бъдеще ще разчита основно на българска продукция, ще залага все повече и на технологиите, за да бъде максимално близо до зрителите и най-вече до младата, активна аудитория. Благодарение на подкрепата на Tme Wagner, най-големият акционер в нашия собственик СМЕ, за bTV това беше вече става настояще. Този сезон, освен че пускаме десет изцяло български продукции в праимтайм, с помощта на технологиите даваме възможност на зрителите да

участват на живо в създаването на програмата. Например предаването *Yax Popul*, което е в период на подготовка, и „Щилка сол“ залагат на уникална интерактивност с публиката чрез най-популярните онлайн канали и приложения. Всяка продукция в bTV се прави с мисъл и за нейната интернет реализация и това е задължително за всяка медия, която иска да се развива и променя заедно със своите зрители. Телевизията на по-далечното бъдеще отново ще залага на съдържанието, но то ще бъде достъпно навсякъде, по всяко време, с възможност зрителът да избира какво и кога да гледа.

- Кога ще стане реалност у нас персоналната телевизия – когато зрителът ще избира сам съдържанието, което гледа?

- Към момента тази реалност изглежда далечна. Производството на българско съдържание ще продължи да бъде трудно и скъпо още години наред. Местният творчески ресурс е ограничен, а независимите продуценти не могат да финансират продукцията си без подкрепата на телевизията. bTV е дала шанс на най-много продуциращи екипи, включително малки, да работят и да се развиват, но за генерална промяна са нужни повече усилия и инвестиции от всички останали участници на пазара – телевизии, продуценти, рекламодатели, кабелни оператори. В същото време чуждото съдържание поддържа прекалено висока цена за интереса, на който се разва в българския ефир. Всичко това, заедно с невъзможното по мащаб интернет

пиратство у нас, на този етап ни ретрофирма да мислим сериозно за персонална телевизия. Все пак крачка в тази посока е пускането на платформата *voyu.bg*, по която твърба на предстои много работа. Постепенно ще я развиваме и като услуга, и като съдържание.

- Каква е ролята на българските телевизии в образованието на обществото?

- Важна, когато става въпрос за национална телевизия. Затова тя не трябва да се изразява в едно или две предавания, а да залегне в цялостната програмна философия на медията. Задачата в bTV е най-трудна, защото стигаме не само до най-много зрители, но и до най-високата млада гражданска публика – а тя се задържа най-трудно пред екрана. Стремим се да включим образователни елементи по умел и атрактивен начин във всички предавания, включително в

праимтайма. Пример за това е новото ни риалити „Африка: Звездите сигурно са погледели“.

- Кога е вашата телевизия сред многото канали в приемниците ни? Три причини зрителът да избере точно вашата телевизия?

- Щастлива съм, че вече 13 години bTV продължава да бъде телевизия и бранд номер едно, включително за най-младата и активна аудитория. Зрителите продължават да ни избират по много причини, но ако трябва да избера три, то това на първо място са: най-добрите и с най-високо доверие новини и актуални програми; социалните кампании и предавания с активно участие на зрителите; смелостта да предлагаме нещо иновативно и неексплоатирано в ефир дори в трудни периоди, когато всички останали залагат на познатото и сигурното.

- Все лично какво гледате по българските ТВ канали?

- Опитвам се да гледам по много от всички канали, тъй като това е част от работата ми.

- Кои са позитивите и кои негативите от нарастващата конкуренция в ефира?

- Ако конкуренцията е съобразена с отличните бизнес норми, тя ражда едновременно позитиви – развива пазара на идеи, ангажира повече хора в индустрията, дава повече възможности

ОТ ЛИДЕРА НА ПАЗАРА

на рекламодателите и по-голямо качество и разнообразие на зрителите. Ако доминират непознатите средства за завоеване на конкурентно предимство, рано или късно балансът се губи и от това страдат всички свързани професионално с ТВ сектора.

Скъпват ли телевизиите с практиката copu-paste на предавания и програмни схеми? Кога ще стане модерно всяка да има свой собствен облик и разпознаваем почерк и стил на работата?

Модата в телевизията се създава и налага от лидера на пазара. В bTV отбавна сме приели необходимостта непрекъснато да надграждаме поставянето с нови и непознати за публиката формати и жанрове. Нямаше избор, защото конкурентите неизменно се опитват да повторят вече използания от нас успех – със сходни предавания и програмни схеми, с лица от нашия ефир. С навлизането на повече авторски програми обаче задачата copu-paste става по-трудна. Творческият талант, концентриран в продуктите на bTV, не може да се копира и мултиплицира и българските сериали са отличен пример за това. След феномена „Стеклен дом“ всички започнаха да снимат телевизионно кино, но и до днес успехите на bTV в тази област са недостижими.

Всяка година в края на лятото ставаше обичайно на трескаво пренареждане на познатите лица от екрана. Каква е вашата кадрова политика и задръжане на добрите водещи и на качествените журналисти? А за привличане на нови професионалисти?

Без съмнение bTV е най-добрата и най-търсената среда за развитие на специалистите от ТВ сектора. При нас работят топпрофесионалистите в бранша, а лицата са най-голямата ни ценност – и те знаят, че най-силната медия винаги е зад гърба им. Добри успяваме лесно да привлечем автори, водещи и журналисти. Включително лица от конкурентни медии. Изключителна редност е да зазвучат свои кадри, на които наистина държим. Сериозно предимство пред работещите в bTV е, че напрежението тук е острено, тъй като сцената е много голяма. Това, което се казва и показва по bTV, е от ключово значение и произвежда огромно отзвук, тъй като ние работим пред многомилионна публика, за разлика от много други медии с далеч по-малка аудитория. Това създава отговорност

ВИКИ ПОЛИТОВА

е председател на Управителния съвет, генерален и изпълнителен директор на bTV Media Group от средата на 2011 г. Тя е част от екипа на bTV от самото създаване на телевизията през 2000 г.

и привлекли за работещите в bTV, но също така и постоянно високо напрежение. Понякога умората надделява и в резултат някои колеги избират по-спокойна среда. Преходът е по-лесен, когато е в състояние и с по-добро възнаграждение. Преживяваме го съвсем наскоро и се убедих, че когато някой е решил да си тръгне, просто трябва да го пусетем и да дадем шанс на други талантливи хора от екипа на bTV.

Има ли неволеви практики във Вашия бизнес?

Обсъждаме се с подобни практики най-вече в полето на продажбите. Конкурентите ни нерядко прибегват до некоректен анализ на данните от пилотметричната система, за да покажат добър резултат пред рекламодателите. Прилагането на дългочови цени за реклама за избрани партньори също е вредно за пазара и обидно за участниците в него. За подобна практика на прекия ни конкурент дори сме сезирали КЗК.

Какво ще ни донесе и какво ще ни отнеме цифровизацията, която вече влиза във всеки дом? Възможно ли е тя да пренареди ТВ пазара и от него да отпадат по-малките играчи?

Цифровизацията ще популяризира повече тематични телевизии сред по-широка аудитория, а част от зрителите ще получат повече разнообразие. Но пазарът като цяло няма да се промени. Първо, защото най-важният фактор при управление на дистанционното винаги е бил и ще бъде самото съдържание. Телевизиите с най-добрата и предпочитана програма ще останат най-згледана, рекламодателите ще продължат да инвестират в нея и тя ще се развива. А един безинтересен канал не би просъществувал само заради факта, че се сменява цифрово ефирно.

Втора, кабелната пентрация в България е твърде висока – близо 85% от населението. Този процент не само няма да спадне, но може и изкуствено да се увеличи, ако преходът към цифровизация срещне проблеми и някои

зрителни просто бъдат принудени да се абонират за кабелен или сателитен оператор.

Каква е ролята на новите технологии във вашата телевизия – като конкурент, или като предимство?

Технологиите са жизненоважно средство, благодарение на което телевизията ще остане силна и актуална медия във века на интернет. С тях развиваме телевизионния продукт и го правим достъпен чрез различни канали, платформи, устройства. Технологиите многократно улесняват и интерактивността и ни помагат да следим настроеността и нагласите на зрителите в реално време. А това, че ги въвеждаме навреме и преди всички останали, дава ценно конкурентно предимство на bTV – HD качеството, онлайн проектите, мобилни решения са само малка част от примерите за това.

Оптимист ли сте за развитието на българските медии в следващите години?

Категорично да. Благодарение на интернет и социалните мрежи всички частни медии погледнаме в още по-високата среда. Ако искаме да задръжим зрителите си, трябва да работим още по-прозрачно, обективно и професионално. Ще продължим да се обсъждаме с проблемите и предизвикателствата, но качествата и талантите на хората в медиите ще останат непоколебими – а те са най-ценното.

Силва Зурлева:

Комерсиализацията е неизбежно зло

Конкуренцията става все по-жестоката, но това ни кара да поставяме собствената си летва все по-високо

Осножко Зурлева, каква според вас ще е българската телевизия в близко бъдеще и какви са очакванията ви за телевизията на бъдещето?

- Ще става все по-модерна, ще предлага по-голямо разнообразие на съдържание и ще се стреми непрекъснато към световните стандарти.

За съжаление, смятам, че още по-голямата ѝ комерсиализация е неизбежно зло.

- Кога ще стане реалност у нас персоналната телевизия – когато зрителят ще избира сам съдържанието, което гледа?

- Това е доста скъпо удоволствие, не мисля, че скоро ще се развие в България поради ниския стандарт на живот. Цифровизацията ще остави много хора без телевизия, първо трябва да се реши този проблем.

- Каква е ролята на българските телевизии в образованието на обществото?

- Образованието е дело преди всичко на семейството и училището, но би трябвало да е задача на всяка една национална телевизия. Нова телевизия, макар и частна медия – част от шведската медийна група Modern Times Group, ясно създава своята роля и отговорност и непрекъснато търси баланса в това да информира, забавлява и образова обществото.

- Къде е вашата телевизия сред многото канали в приемниците ни? Три причини зрителят да избере точно вашата телевизия?

- Ние сме обективни и точни, не манипулираме зрителите заради частни бизнес интереси, забавляваме с програмите по световни стандарти. Програмната ни схема предлага предавания за цялото семейство – от Новините на Нова, през богатия набор от силни публицитични предавания до едни от най-популярните сериали, реалити формати, токшоута и сериали.

- Вие лично какво гледате по българските ТВ канали?

- Следя новините и публицистиката на Нова, както и тези на другите национални телевизии. Интересуват ме и малкото предавания, посветени на българската култура и изкуство.

- Кои са позитивите и кои негативите от нарастващата конкуренция в ефира?

- Конкуренцията става все по-жестоката, но това те кара да поставяш собствената си летва все по-високо и да даваш най-доброто, на което си способен. Мисля, че определено е необходима в телевизионния бизнес като цяло, иначе щоме да си лежим на старите лаври, всеки от нас има такива в гардероба си.

- Скъсват ли телевизията с практиката *corporate* на предавания и програмни схеми? Кога ще стане модерно всяка да има свой собствен облик и разпознаваем почерк и стил на работата?

- В интерес на истината кабелните канали, част от групата Нова Броудкастинг Груп – Диема, Диема Фемин, Кино Нова, имат такъв свой собствен облик – те са профилирани, много добре позиционирани и имат твърда зрителска аудитория, която се увеличава постоянно. За националните телевизии е по-трудно това да се случи в близко бъдеще, светът става все по-глобален и ние просто сме част от него. В период на икономическа криза това си е направо

лукс, идеята за профилиран български канал като „Арте“ например е много добра, но от бизнес гледна точка е неизгодно да се създаде такъв, на този етап това би бил предвестен провал.

- Всяка година в края на лятото ставаме свидетели на трескаво пренареждане на познатите лица от екрана. Каква е вашата кадрова политика и задържане на добрите водещи и на качествени журналисти? А за привличане на нови професионалисти?

- Добрите условия за работата на журналистите се определят от максимално възможната свобода на изразяване и адекватното заплащане.

- Какво ще ни донесе и какво ще ни отнеме цифровизацията, която вече влиза във всеки дом? Възможно ли е

тя да пренареди ТВ пазара и от него да отпадат по-малките изданици?

- Не е възможно, а със сигурност ще отпадат в по-дългосрочен план, ще има пренареждане, разбира се. Конкуренцията ще стане още по-сериозна.

- Каква е ролята на новите технологии във вашата телевизия и как те се вписват в работата – като конкурент, или като предимство?

- В днешния свят технологиите се развиват изключително бързо. Все повече и повече хора използват различни дигитални устройства, за да консумират съдържание – да четат новини или да гледат видеосъдържание. Ние отчитаме тези тенденции и поставяме силен фокус в тази посока. От една страна, развиваме и надграждаме съществуващите ни платформи – един такъв успешен пример е платформата за видеосъдържание Nova Play а от друга, работим върху внедряването на нови решения, които ще дадат възможност на потребителите да гледат в реално време на различни устройства любимия сериал, шоу или футболен мач.

- Оптимист ли сте за развитието на българските медии в следващите години?

- Да.

СИЛВА ЗУРЛЕВА

е главен консултант на „Нова телевизия“ и член на Управителния съвет на „Нова бродкастинг груп“ от 2009 г. насам.

Успяват тези, които имат възможност да покажат колко са добри.

Кредити **JEREMIE** за малкия и средния бизнес

- По-ниски лихви
- По-ниски такси
- Облекчени условия

банкаДСК
Доверието е взаимно

Представеното финансиране по инициативата „Съвместни европейски ресурси за микро-, малки и средни предприятия“, инициативата JEREMIE, се осъществява чрез Оперативна Програма „Развитие на конкурентоспособността на българската икономика 2007-2013“, финансирана от Европейския съюз чрез Европейския фонд за регионално развитие и от националния бюджет.

ЕВРОПЕЙСКИ
СЪЮЗ
ЕВРОПЕЙСКИ ФОНД
ЗА РЕГИОНАЛНО
РАЗВИТИЕ

ОПЕРАТИВНА ПРОГРАМА
„Развитие на конкурентоспособността
на българската икономика“ 2007-2013
www.opcompetitiveness.bg

Публикацията е осъществена с помощта на Оперативна Програма „Развитие на конкурентоспособността на българската икономика 2007-2013“, финансирана от Европейския съюз чрез Европейския фонд за регионално развитие и от националния бюджет. Съдържанието на публикацията е отговорност единствено на Банка ДСК ЕАД и по никакъв начин не отразява позицията на Европейския съюз и Управляващия орган.

Жени Павлова:

Телевизията не е просто един екран ВКЪЩИ

оспожо Павлова, каква според вас ще е българската телевизия в близко бъдеще и какви са очакванията ви за телевизията на бъдещето?

- Смятам, че телевизията вече навлиза в бъдещето и се променя. В началото на годината бях на посещение в централата на CNN в Атланта, САЩ, и в Лондон. В техните лаборатории за проектиране на телевизията на бъдещето успяхме да се докоснем до това, което ни очаква. За съжаление, не мога да коментирам какви точно са техните разработки, но мога да уверя, че беше наистина интересно и любопитно. Моето мнение е, че телевизията се „разширява“ и вече не е просто един екран вкъщи. Телевизията може да бъде в твоята ръка, да ти предоставя информацията, от която имаш нужда – навсякъде заедно с теб, за което вече спомогат много мобилните приложения и онлайн излъчването. Вярвам, че телевизията ще се променя спрямо потребностите на зрителите, за да може да ги удобенборва. Все повече внимание ще се отделя на нишовите канали и на това да гледаме любимите предавания в удобно за нас време – съдържанието да ни чака, а не ние да се съобразяваме с времето на неговото излъчване.

- Кога ще стане реалност у нас персоналната телевизия – когато зрителят ще избира сам съдържанието, което гледа?

- Има вече първи стъпки в тази посока, макар и плахи. Има наченки чрез каналите, които подбирате, а те стават все повече, филмите, които решаваме да гледаме. Дори предаването с отворен край, което правят колегите от bTV, смятам, че е по някакъв начин персонализирана телевизия. Технологиите се развиват толкова бързо, че е трудно да се ангажираме със срок – година две или може би по-скоро.

- Каква е ролята на българските телевизии в образоването на обществото?

- Според мен ролята на медиите е да информират и да забавляват, не толкова да образоват. Разбира се, всички трябва да спазваме нормите,

ЖЕНИ ПАВЛОВА

е член на борда на директорите на NEWS7 от септември т. г. Преди това тя е директор на „Новини и актуални предавания“ в TV 7 и NEWS 7. През 2011-а за половин година ръководи новините в БТ. От април 2008-а до края на 2010 г. е директор на новините в TV 2/PRO BG.

като предлагаме грамотни водещи и репортери и говорим адекватно по темите. Образоването на обществото е по-скоро индиректно, чрез стандартите, които спазваме. За съжаление у нас борбата за рейтинзите води до спадане и на качеството и всички се забъртаме надолу по една спирала – колкото повече се борим за рейтинг, търсейки по-масовата публика, толкова по-надолу слизаме в качеството на предлагания продукт като стойност за зрителя. Мисля, че трябва заедно да обрнем тази тенденция, защото това е нещо, от което всички губим.

- Къде е вашата телевизия сред многото канали в приемниците ни? Три причини зрителят да избере точно вашата телевизия?

- TV7 обикновено е на 7-а позиция, заради по-лесното запомняне,

Колкото повече се борим за рейтинг, толкова по-надолу слизаме в качеството на предлагания продукт като стойност за зрителя

но при различни доставчици съм я срещала и на други. NEWS7 все още няма установено място – или я подреждат в пакет с TV7, или заедно с други информационни канали. Причините да избере TV7 със сигурност са повече от три – имаме знакови водещи и силни новини, излъчваме много спортни събития на живо, предлагаме много български продукции – сериали, предавания... За информационния канал NEWS7 бих казала, че комбинацията от бърза, точна и полезна информация, съчетана с интересни публицитични предавания и любопитни и качествени документални филми е печелившата формула. Авторските ни предавания и продуктите на CNN привличат много аудитория.

- Вие лично какво гледате по българските ТВ канали?

- Аз съм „убредена“ от професията – дълги години живея с новините, тъй че гледам предимно новини, публицистика и документалистика, италиански филми за разтоварване. През последната година успях да ме привлечат и българските сериали.

- Кои са позитивите и кои негативите от нарастващата конкуренция в ефира?

- Позитивите, както навсякъде, са, че при голяма конкуренция нивото като цяло се вдига и всички стават по-добри. Негативното е, че при толкова канали и телевизии се получава разпръскване и размиване, качествените кадри са по малко навсякъде. И още – за съжаление конкуренцията е в рейтинзите, а не е борба кой ще предложи нещо ново, различно, интересно. Телевизионната аудитория е по-консервативна и по-трудно свиква с непознатото.

- Скъсват ли телевизията с практиката сърурасте на предавания и програмни схеми? Кога ще стане модерно всяка да има свой собствен облик и разпознаваем почерк и стил на работата?

- Не, продължават все още. Това е и нашата цел – да предложим нещо различно, алтернатива на това копиране на формати. И двете телевизии – и TV7, и NEWS7, предлагат изцяло нови ентъртейнмънт формати, различен начин за представяне на новини, работим на документални филми по неексплоатирани теми, които са интересни и информативни. Авторите на филми Николай Чадаров, Миглена Георгиева, Станислава Младенова, Валерия Касиян са доказателство за различния поглед, който предлагаме.

- Всяка година в края на лятото ставаме свидетели на прескаво пренареждане на познатите лица от екрана. Каква е вашата кадрова политика и задържане на добрите водещи и на качествените журналисти? А за привличане на нови професионалисти?

- През последните две години TV7 се превърна в притегателен център за много известни лица и качествени журналисти. При нас се забелязва това, че има разместване

на водещите на различни предавания, но лицата остават в една от двете телевизии. Част от кадрата ни политика е точно фактът, че им предлагаме да се развиват в различни проекти, както и чрез създаване на добър климат. Според едно световно изследване доброто залащане не е това, което задържа хората на работното им място, а отношенията вътре в колектива – затова много гържим на добрите взаимоотношения и на това хората да се чувстват добре на работното си място. Задържаме качествените кадри с проектите, които развиваме, и с възможността всеки ден да е различен и да имат шанс да вървят нагоре. Привличането на нови професионалисти е лесно – в последния конкурс, който проведохме за две места, подадоха автобиографии над 500 души, а дори и без да има обявено свободно място, получаваме кандидатури и има интерес от кандидати от други медии.

- Има ли нелепни практики във вашия бизнес?

- Разбира се, както във всеки бизнес, и тук, и навсякъде по света.

- Какво ще ни донесе и какво ще ни отнеме цифровизацията, която вече влиза във всеки дом? Възможно ли е тя да пренареди тв пазара

и от него да опаднат по-малките изгачи?

- Цифровизацията ще ни осигури достъп до повече и по-качествени програми. До пренареждане ще се стигне след време, все още сателитните и кабелните оператори имат голям дял на пазара.

- Каква е ролята на новите технологии във вашата телевизия и как те се вписват в работата – като конкурент, или като предимство?

- Определено като предимство. Ние първи въведохме автоматичните камери, единствени използваме новата система за управление на новините – Моцарт. С колегите от CNN обсъждаме всички новости както в представянето на новините, така и технологичните и визуалните. В началото на годината в централата на CNN в Атланта близо 30 колеги от екипа бяха на специализация, като сред тях имаше не само журналисти, но и оператори, инженери, графици, маркетинг специалисти. Новите технологии са част от живота ни във всяка дейност.

- Оптимист ли сте за развитието на българските медии в следващите години?

- Разбира се. Човек, ако не е оптимист, няма да работи.

НОВИ ПАЗАРИ ЗА БЪЛГАРСКИЯ БИЗНЕС

С КРЕДИТ ЗА РАЗВИТИЕ

БЪРЗО ОДОБРЕНИЕ • ДЪЛЪГ СРОК НА ПОГАСЯВАНЕ • ДО 2 ГОДИНИ ГРАТИСЕН ПЕРИОД

Инвестиционен кредит **ЗА РАЗВИТИЕ** е финансов продукт на Българска банка за развитие. Създадена с единствената цел да насърчава и подпомага развитието на малкия и среден бизнес и експортно ориентирани компании от всички отрасли в България, Българска банка за развитие предлага инвестиционни кредити, кредити за оборотни средства, рефинансиране, овърдрафт и преференциални

условия за членовете на браншови организации, с които банката има сключени партньорски споразумения. Повече за кредит **ЗА РАЗВИТИЕ** и другите продукти на ББР на:

☎ 0700 11 227
WWW.BBR.BG

БЪЛГАРСКА БАНКА ЗА РАЗВИТИЕ

Виктория Миткова:

ГОТВИМ СЕ ЗА МАРАТОНСКО БЯГАНЕ НА НОВИНАРСКАТА ПИСТА

**Ще докажем, че
качествената журналистика
и високият рейтинг могат
да вървят ръка за ръка**

Осново Миткова, каква според вас ще е българската телевизия в близко бъдеще и какви са очакванията ви за телевизията на бъдещето?

- В „България он ер“ залагаме на качеството и обективността. Поради тази причина сключихме договор за ексклузивно партньорство с Bloomberg Television. Този ангажимент ни поставя ясни цели – да работим по световно утвърдени новинарски стандарти. Да имаме еднакъв аршин за това какво е новина и как да бъде анализирана. С факти и равна отдалеченост от политическите формации. Само чиста икономика и финансови прогнози.

Вярвам, че в бъдеще всеки ще бъде „програмнен директор“ на своя телевизия. Ще може да си избира сам съдържанието, както и времето, което да прекара пред телевизора или таблета си. Новите технологии ще направят телевизията различна от това, което сме свикнали да управляваме чрез дистанционно. Ще има място за гражданска журналистика и за повече участие на зрителите чрез коментари в социалните мрежи и блогове.

- Кога ще стане реалност у нас персоналната телевизия – когато зрителят ще избира сам съдържа-

ВИКТОРИЯ МИТКОВА

изпълнителен директор на медийна група „България он ер“ и на Агенция Brand New Ideas. За втори пореден мандат е член на Управителния съвет на Асоциацията на българските радио и телевизионни оператори.

нието, което слеза?

- Съвсем скоро. Ето защо нашият медийен проект е напълно интерактивен. Ще цитирам прогнозата на Нели Огненова, единствения професор на Източна Европа по международно медийно право, че предстои консолидация извън традиционните медии. От 7 милиарда души население на земята 2 милиарда вече са в интернет. Класическата телевизия, над която зрителят няма друг контрол, освен да я включи или изключи, също ще се промени.

- Каква е ролята на българските телевизии в образоването на обществото?

- Финансовата култура е деликатна тема за българското обще-

ство. Приблизно всеки от нас има базисните познания, но е факт, че в училище децата ни не учат как да направят семейния си бюджет или какво е „дефицит по текущата сметка“. Така общата ни информираност изва от медиите. Думата криза бе коментирана през последните години широко в телевизионния ефир от различни експерти, голяма част от тях без базисни познания за икономическата логика. Имаше глед за икономически новини и анализи. „България он ер“ стартира преди две години като борса за мнения, но експертни мнения. И смятаме, че освен да информираме и забавляваме, е важно и да дадем избор на своите зрители. Мисля, че следваме верната посока.

- Къде е вашата телевизия сред многото канали в приемниците ни? Три причини зрителят да избе-

от младшите и активните хора, от представителите на бизнеса, от търсещите добавена стойност в новините. „България он ер“ е медията на фактите и свободните коментари. Отговорни сме пред зрителите си, защото тематичният ни акцент е върху икономиката. А там спекулацията с фактите винаги се плаща на много висока цена, и то от хората. Държим стилът ни да е диалогичен, а не пропаганден.

- Вие лично какво гледате по българските ТВ канали?

- Имам професионален интерес към програмата на новинарските канали и националните политематични телевизии. Наблюдавам посоката, в която вървят световните формати, адаптирани за българския ефир.

- Кои са позитивите и кои негативите от нарастващата конкуренция в ефира?

- Българските телевизии влизат в конкуренция в световен мащаб. Винаги съм смятала, че конкуренцията е важна. Без нея нито един пазар не е истински. Това е състезание на идеи и възможности. Като финансист и юрист вярвам, че пазарът възниква от факта, че можем да постигнем повече в сътрудничество с други хора, отколкото в конфликт.

- Скъсват ли телевизиите с практиката copy-paste на предавания и програмни схеми? Кога ще стане модерно всяка да има свой собствен облик и разпознаваем почерк и стил на работа?

- Ние сме новинарска телевизия с основен акцент върху икономиката и финансите. В това е и нашата различност. Голяма част от програмата ни се отличава с авторски предавания и уникални за българския ефир формати.

Например всекидневното коментарно студио „Денят он ер“ съчетава в 90 минути новини, коментари в студиото и преки връзки от горещите точки. В студиото влизат едновременно водещ, новинар, финансов анализатор, спортен журналист и гостите им. Зрителят получава пълна картина от важните теми на деня. Имаме и огромното предимство на сътрудничеството ни с Bloomberg Television, излъчваща

двujeжи пазарите. Те ежедневно ни предоставят оригинални интервюта, новини, документалистика, която представяме на български език. Журналистите ни получиха достъп до международните студиа на Bloomberg. Това ни даде възможност да направим интервюта със знакови фигури от световния финансов елит, сред които проф. Стив Ханке, Лешек Балцерович, Кирил Сайксобурготски.

Тази година към нашето голямо медийно семейство се присъединиха и сайтовете от групата на Инвестор.бг. В портфолиото на дружеството влизат около 16 сайта.

- Всяка година в края на лятото ставаме свидетели на трескаво пренареждане на познатите лица от екрана. Каква е вашата кадрова политика и задържане на добрите водещи и на качествени журналисти? А за привличане на нови професионалисти?

- Инвестираме в развитието на своите журналисти. Средната възраст на екипа ни е 24 години. За две години след старта на телевизията успяхме да изградим екип от мотивирани професионалисти, които не са само „лица от екрана“. Те са хора с позиция и умеят да отсеят истински важните за обществото ни теми. Не залагаме само на популярните лица, които имат свои верни зрители (Веселин Дремджиев, Радинала Бусерска, Милена Милошинова, Калин Манолов), но и на останалите водещи и репортери, които със своята енергия и идеи вдигат нивото на телевизионния ни продукт. Някои експерти казват, че качествената телевизия и високите рейтинги са две вселени, които никога няма да се срещнат. Искаме да докажем, че това твърдение невинаги е вярно. Отворени сме за нови проекти и за нови лица, но имаме и стандарти, с които не правим компромис.

- Има ли нелоялни практики във вашия бизнес?

- На нашата новинарска писта се готвим за маратонско бягане и вярваме, че сме толкова добри, колкото са оценките на зрителите ни за последната ни новина. Правим единственото по рода си телевизионно

медии за коментар на актуалните теми. Ясно изписваме медиите и позициите на тези колеги. В този смисъл се придържаме към правилата на „фейр плей“ и сътрудничеството.

- Какво ще ни донесе и какво ще ни отнеме цифровизацията, която вече влиза във всеки дом? Възможно ли е тя да пренареди ТВ пазара и от него да отпаднат по-малките изграти?

- Пазарите следват своята логика. Оцеляват и се развиват онези, които залагат на качество и достъпност. Цифровизацията е възможност да достигнем до по-голям брой зрители, но и предизвикателство да предложим още по-добър медиен продукт.

- Каква е ролята на новите технологии във вашата телевизия и как те се вписват в работата – като конкурент, или като предимство?

- Новите технологии са наш верен съюзник в навлизането ни на нови територии. Медиите в нашата група работят в пълна синергия. Бяхме първите, които интегрирахме програмата на телевизията в радио-ефира си. После ни последваха и други, но ние отидохме и по-далеч. С интернет сайтовете от групата на „Инвестор“ обединихме капацитета на финансовите си анализатори и другите вече сверяват часовника си по нашите прогнози. Достъпни сме на смартфоните на своите потребители, в радио и телевизионния ефир, на борда на националния превозвач „България ер“ с двете слушания ON AIR и GO ON AIR. Нашето предимство е в адаптирането на авторско съдържание към различни канали в полза на потребителите.

- Оптимист ли сте за развитието на българските медии в следващите години?

- За мен „чашата винаги е наполовина пълна“. Вярвам, че медиите сами ще намерят пътеката към доверието на хората. Медиите трябва да балансират темите в общия ни живот. На фокус да бъдат работещите хора, които искат да променят страната ни. Време е за стойностната журналистика и за експертните коментари.

Даниел Чипев:

Бъдещето е

Българската телевизионна журналистика ожъна реколтата от дългите години на компромиси в незаконния си брак с властта

Господин Чипев, каква според вас ще е българската телевизия в близко бъдеще и какви са очакванията ви за телевизията на бъдещето?

- Телевизия за всеки зритель - такава е телевизията на бъдещето. И сега в България все повече са онези зрители, които не откриват в големите ТВ канали своите предавания и избират тематичните програми. Дори политическите канали се опитват да създадат свой профил, за своя аудитория. Така сега в българския ефир има едни за масовата публика над и около средната възраст, която открива в телевизията единственото забавление, други - за младите и активните зрители, които се забавляват, и трети - за гражданина с активна позиция, който иска да е информиран, знаещ и свободно да прави своя избор.

- Кога ще стане реалност у нас персоналната телевизия - когато зрителят ще избира сам съдържанието, което гледа?

- Неизбежна е тази промяна. И тя вече настъпва постепенно. Затова и големите телевизии напускат ефира и навлизат на територията на интернет и мобилните комуникации. Скоро и БНТ ще предложи своето съдържание в интерактивни платформи - там зрителят сам ще си подрежда програмата.

- Каква е ролята на българските телевизии в образованието

АЛЕКСАНДЪР АРХИВ

на обществото?

- Тези дни в мрежата и ефира се тиражира любителско видео, в което една майка се забавлява като кара двегодишните си деца да пушат. Обърнете внимание каква програма върви на телевизора ѝ, която се вижда на втори план. Там се лее чалга.

- Къде е вашата телевизия сред многото канали в приемниците ни? Три причини зрителят да избере точно вашата телевизия?

- Близо 9 години БНТ извежда напред качествено съдържание и резултатите показват, че зри-

ДАНИЕЛ ЧИПЕВ

е директор на Дирекция „Информация“ в Българската национална телевизия (БНТ) от 19 септември 2013 г. Работи в БНТ от 1997 г. като репортер, водещ и продуцент на новини.

телиите все още имат добър вкус. БНТ не отстъпи и продължи да предлага задълбочени, но интересни новини и публицистика в прайм-тайма. Да създава формати с обществени каузи и да продуцира сериали, които се продават на световния ТВ пазар.

ТЕЛЕВИЗИЯ ЗА ВСЕКИ ЗРИТЕЛ

- Вие лично какво гледате по българските тв канали?

- От професионален интерес гледам всичко по българските тв канали. Предпочитам обаче чужди телевизии и въпреки разполагам с повече от 160 програми.

- Кои са позитивите и кои негативите от нарастващата конкуренция в ефира?

- Конкуренцията на телевизионния пазар е основно между две телевизии, но те не предлагат алтернативно програмиране. Изглежда единствено БНТ си позволява риска да предлага алтернативно съдържание в публицистични и образователни формати, в документалистика и българско и европейско кино. За съжаление обаче правилото, че конкуренцията гарантира независимост и плурализъм за журналистите, може да остане само в учебниците.

- Скъсват ли телевизията с практиката сору-пеле на предавания и програмни схеми? Кога ще стане модерно всяка да има свой собствен облик и разпознаваем почерк и стил на работа?

- Лидерите на пазара са притиснати от намаляващи рекламни бюджети и капризни зрители и, естествено, търсят рентабилни и масови формати. В това жанрово еднообразие битката ще спечели онази телевизия, която предложи по-добро съдържание и реализация. Макар риалити форматите да избиват върховете в кривата на рейтингите, сериозен е дялът на онези, които не откриват в тях нито забавление, нито знание, нито информация и превключват на някои от другите канали.

Затова и много рекламодатели се насочват към тази аудитория със свой собствен вкус.

- Всяка година в края на лятото ставаме свидетели на трескаво пренареждане на познатите лица от екрана. Каква е вашата кадрова политика и задръжане на добрите водещи и на качествените журналисти? А за прибличване на нови професионалисти?

- БНТ има своя школа за журналисти и е отворена за младите амбициозни и талантиливи хора. Така беше преди 15 години, когато аз стъпих на „Сан Стефано“, така е и сега. И в момента водещи на основните новинарски и публицистични предавания са журналисти, отгледани от професионалистите в БНТ. И в новия сезон ние заложихме на млади лица – истински открития за зрителите. Такива са Ася Методиева и Росен Цветков, които внесоха динамика, любопитство и диалогичност в „Денят започва“. Такава е и Надежда Узунова, която показва съвсем различен стил в телевизионното интервю с дебюта си в „Още от деня“.

- Има ли нелегални практики във вашия бизнес?

- Бизнес е все пак!

- Какво ще ни донесе и какво ще ни отнеме цифровизацията, която вече влиза във всеки дом? Възможно ли е тя да пренареди тв пазара и от него да отпадат по-малките израчи?

- Цифровизацията ще даде на зрителя по-голям избор. Затова едва ли ще засегне малките израчи. Ще пострадат по-скоро тв

компани, които не се адаптират към възможностите на цифровизацията. Във Франция например, където този процес започна преди повече от десетилетие, големият губещ се оказа лидерът на тв пазара TF1, а големият печеливш – обществената телевизия и някои по-малки, но креативни тв компании.

- Каква е ролята на новите технологии във вашата телевизия и как те се вписват в работата – като конкурент, или като предимство?

- Новите технологии са нови територии за телевизиите, защото дават възможност за разширяване на аудиторията. Неслучайно конкуренцията вече не е само в ефира, но и в мрежата.

- Оптимист ли сте за развитието на българските медии в следващите години?

- Тази година българската тв журналистика ожъна реколтата от дългите години на компромиси в незаконния си брак с властта. Медиите се използват за търговия с влияние и натиск не от няколко месеца, а от средата на прехода. Дълго време обаче срамната зависимост се пазеше под юргана, а навън се пазеше благоприятие. Сега откритото говорене за това може би ни дава оптимизъм. За съжаление обаче може и тази откритост да се окаже част от нечий сценарий. Аз съм благодарен, че голяма част от кариерата ми минава в БНТ, където собствеността е прозрачна, а плурализмът и свободата на изразяване са гарантирани от закона.

WWW.MARSARMOR.COM

Уляна Пръмова:

Новаторството

УЛЯНА ПРЪМОВА

е генерален директор на Българската национална телевизия в периода 2004-2010 г. В момента работи като продуцент на публицитично предаване в bTV.

съдържателен план. Затова споменах високоотговорните държави, където на първо място са поставени задълженията и уважението към хората. Но това у нас не е за първи път. Оскъдна беше и кампанията за усвояване на еврофондовете, камо ли пък за единствения референдум, който сме провели в цялото си демократично съществуване. Към тази практика да се държат хората неинформирани мога да добавя и ниския стандарт на живот и грамотност и така да обясня ниското си ниво на оптимизъм.

- Кога ще стане реалност у нас персоналната телевизия – когато зрителят ще избира сам съдържанието, което гледа?

- Трудно ми е да дам точна дата. Мисля, че всички телевизионни работят в тази посока, коя по-бързо и видимо, коя по-мудно. По-важното е колко души ще могат да ползват тази персонална телевизия. У нас спазваме принципа „предай нататък“. Децата учат родителите си, бабите и дядовете си да ползват компютри и мобилни телефони и то ако те не са много усържени от битието си. Година наред не можем или не искаме да въведем електронно управление, за да не съкратим случайно някоя излишна администрация. Същото важи и за персоналната телевизия. Всичко това го казвам, защото телевизията е за масова консумация, а не за грамотен елит. Ако беше само за избрани, тя щеше да има и много по-различно съдържание.

Осложно Пръмова, каква според вас ще е българската телевизия в близко бъдеще и какви са очакванията ви за телевизията на бъдещето?

- Очакванията ми за телевизията на бъдещето са по-оптимистични от очакванията ми за българската телевизия в бъдеще. В общи линии това, което наричаме преди години телевизия на бъдещето, вече се случва във високотехнологичните, т.е. високообразованите и високоорганизираните държави. Не можем, за съжаление, да кажем същото за България. Вие виждате с какво закъснение приемаме цифровизаци-

Ако не откриеш пръв топлата вода, не претопляй чуждата, а намери своя чист кладенец

ята, която е факт в голяма част от споменатите страни. Не само закъснението е проблем. По-големият проблем е почти отсъващата информационна кампания за новата телевизионна епоха, която настъпва. Редно беше тя да започне години преди спирането на аналоговия сигнал и да не се изчерпва с един клип. Тази широка образователна кампания трябваше да разясни що е то цифровизация не само в технологичен, но и в

дава преднина

- Каква е ролята на българските телевизии в образоването на обществото?

- Стигаме до най-важния въпрос. И до най-трудния отговор. У нас битова мнението, че поради нейната масовост телевизията трябва да бъде достъпна. В много случаи това означава проста. А с простацината и лошия вкус, който ни атакува от много телевизионни предавания, не мога да се съглася. Това говори за подценяване на хората и на тяхната интелигентност. Достъпна значи разбираема, не наукообразна и най-вече не фалшива. Най-трудно е нещо умно и забавно да го направиш интересно и достъпно. Определено има дефицит на идеи, хрумвания, интересни подходи, творчески похвати и истински телевизионен талант. Най-кракото казано, ролята на родните телевизии в образоването на обществото е близка до нулата.

- Къде е вашата телевизия сред многото канали в приемниците ни? Три причини зрителят да избере точно вашата телевизия?

- Нямам собствена телевизия и не управлявам такава. Работя като продуцент на предаването „Лице в лице“. Мога да кажа защо според мен хората предпочитат да гледат точно това предаване, а не неговите клонове по другите канали. На първо място заради завоюваната рейтингова платформа bTV, на второ - заради водещите, на трето - заради най-точните за деня събеседници и свободата на разговора с тях. Не подреждам трите неща по важност, а ги изброявам като съвкупност.

- Вие лично какво гледате по българските ТВ канали?

- Предимно новини. Понякога документални филми. Все по-рядко игрални, те просто се повтарят по всички канали и са предимно стари. Все по-трудно намирам

хубави концерти. Сериали не мога физически да гледам. Това, което ме радва по българските телевизии, е все по-честото използване на живи предавания. Събитията, които наистина се случват в момента, имат много силно въздействие върху зрителите. Това е една все още недобре запълнена ниша, в която има много бъдеще. Другата ниша е използването на архива - умело, смислено и съвременно.

- Кои са позитивите и кои негативите от нарастващата конкуренция в ефира?

- Позитивите са в самата конкуренция. Без нея няма развитие. Тя винаги е стимул да бъдеш по-добър. Негативите са икономически. За да бъдеш по-добър, трябва повече ресурс - не само финансов и технически, а и творчески.

- Скъсват ли телевизиите с практиката сору-пасте на предавания и програмни схеми? Кога ще стане модерно всяка да има свой собствен облик и разпознаваем почерк и стил на работа?

- Не мисля, че скъсват, а и не знам дали ще стане модерно, но мисля, че е неизбежно. Иначе зрителите ще избягат. Тези телевизии, които искат да оцелеят, трябва да са гъвкави, но трябва да са и новатори. Ако откриеш пръв топлата вода, ще си номер едно. Ако не си я открил, не претопляй чуждата, а намери своя кладенец с чиста и ненапита. Това е формулата за успеха. Мисля, че профилираните телевизии се подценяват, като изключим традиционните филмови канали. В тази сфера има място за развитие.

- Всяка година в края на лятото ставаме свидетели на трескаво пренареждане на познатите лица от екрана. Какво е вашето мнение за кадровата политика на телевизиите?

- Ще кажа по принцип, изхождайки от опита, който имам.

Невинаги тези, които напускат, са най-добрите. По-скоро се продават по-лесно или имат по-ниски изисквания. Но за да задържиш добрия журналист, трябва да му дадеш свобода, да му плащаш добре и да му създадеш усещането, че има възможност за развитие в медиата, за която работи. Иначе той рано или късно ще си отиде. Това, което всяка медия трябва да прави, е да наблюдава внимателно хората си, да преценява качествата им и достигнатото от тях професионално ниво и да им дава в най-точния момент шанса, който чакат. И задължително да открива и подготвя нови лица.

- Има ли нелоялни практики във вашия бизнес?

- Има, разбира се. Краденето на идеи е нелоялна практика. А да направиш сходно предаване в същия пояс какво е?

- Какво ще ни донесе и какво ще ни отнеме цифровизацията, която вече влиза във всеки дом? Възможно ли е тя да пренареди ТВ пазара и от него да отпадат по-малките изграти?

- Сигурно е, че ще пренареди пазара и ще отпадат по-малките, дано да не останат само тези с парите и лобитата. Ако сме нормален пазар, би трябвало да може да се радваме на по-добро съдържание на телевизионния продукт и на повече вкус при неговото опаковане.

- Оптимист ли сте за развитието на българските медии в следващите години?

- На медийния пазар се случва това, което се случва и в други сектори на бизнеса. Мисля, че в България липсва обаче журналистическа общност. А тя е неразделна част от този бизнес. Тя трябва да защитава своите права и да дава тон на медиите, а не да се води само от финансови и конюнктурни съображения. Мисля, че отсъствието на гилдия не прави от медиите четвърта власт, а участник в съглашателството на другите власти. В това отношение и вроденият ми оптимизъм не намира светлина в тунела. ☒

Д-р Темел Котил:

Фокусът на авиационния бизнес е на Изток

Стратегията ни включва растеж и продуктивност, казва президентът и главен изпълнителен директор на Турските авиолинии (Turkish Airlines)

Д-р Темел Котил е президент и главен изпълнителен директор на Турските авиолинии (Turkish Airlines) от април 2005 г.

Роден е през 1959 г. Завършва авиационно инженерство в Истанбулския технически университет, има и докторска степен от Университета в Мичиган, САЩ.

Работи за Турските авиолинии от 2003 г., когато заема поста на изпълнителен вицепрезидент по техническата дейност.

Член е на борда на IATA (Международната асоциация на авиационния транспорт) от 2006 г.

ЛЮДМИЛ ЗАХАРИЕВ

Д-р Котил, Турските авиолинии са сред най-големите авиокомпани в Европа и в последните няколко години отбелязват силни финансови резултати. Като цяло авиационният сектор е в затруднение от началото на финансовата криза насам. На какво се дължи постоянният ръст в резултатите на Турските авиолинии?

- Като компания Турски авиолинии е благоприятствана от уникалното географско положение на нашата страна, която е естествен мост между Изтока и Запада, и ние целим да използваме максимално това предимство, като същевременно полагаме и доста работа. Вечината на нашата работа, вярата и убедеността ни, и не на последно място – и нашата отдаденост към бизнеса ни и нашите пътници са факторите, които ни водят напред и нагоре и това прави компанията ни по-специална от останалите авиокомпани.

Благодарение на уникалното географско положение нашите разходи са с 30% по-ниски от тези на европейските авиокомпани. Освен това преразходите не са част от нашите разбирания. Нашата работа е повече по намаляване на разходите. Икономите от мащаба, които прилагаме като политика, ще направят компанията все по-оперативна, благодарение и на новите ни самолети, като производствените ни разходи ще намаляват за сметка на повишаването на продуктивността. Стратежията ни се базира на намаляване на разходите, съчетани с растеж и продуктивност. Не бихме срещали проблеми, изпълнявайки тази стратегия. Турските авиолинии са голяма компания с големи цели, затова поставяме акцент само на структурните промени, но не и на конюнктурните.

- Турските авиолинии са двукратен победител в класацията на Skytrax за най-добра авиокомпания на Европа – през 2011

и 2012 г. Какви са вашите цели в краткосрочен и средносрочен план, с оглед да запазите и подобрите високите резултати и стандарти в работата си?

- Турските авиолинии ще продължат ръста си в следващия 5-годишен период. Планираме да увеличим броя на дестинациите, по които оперираме, от почти 220 до 300 в този 5-годишен период. Едновременно ще започнем да оперираме до нови точки и ще увеличим честотата на полетите по досегашните, като по този начин подобрим капацитета си. За момента над една трета (34%) от обслужваните от нас маршрути не са ежедневни. С увеличаването на такива полети по съществуващи дестинации очакваме това число да стигне до 20%. Поставили сме си за цел да поддържаме баланс между Изтока и Запада при избора на нови дестинации и увеличението на полетите по съществуващи. В този смисъл Турските авиолинии ще затвърдят силната си позиция като превозвач с най-голяма мрежа.

- Кои са новите дестинации, които ще откриете?

- В бъдеще планираме да оперираме до следните дестинации:
 - Бамако, Кано, Абуджа, Луанда, Джуба, Асуан, Луксор, Асмара - в Африка
 - Ротердам, Нант, Краков – в Европа
 - Сан Франциско, Монреал, Мексико Сити, Хаваи, Богота, Каракас – в Америка
 - Абха, Ахваз, Мазар-Шариф - в Близкия изток
 - Манила и Ленкоран - в Азия.

- Планирате ли обновяване на флота си и какви инвестиции ще отделите за това? Какви вложения планира компанията за следващия 5-годишен период и в какви направления?

- Доволни сме от развитието на проекта за трето летище в Истанбул. В момента в града работят две летища – „Atatürk“ (Ataturk International Airport) и „Сабиха Гьокчен“ (Sabiha Gokcen Airport). С построяването на трето летище ще може да се

”

Купувате 252 нови самолета, очакваме и откриването на трето летище в Истанбул

“

пуснат в експлоатация още самолети, което е особено важно за нас, след като наскоро подписахме две големи сделки за покупката на 252 самолета. Едната сделка е с „Еърбъс“ (Airbus) за 137 самолета, от които 117 от моделите A320 NEO и NEO, които да бъдат доставени до 2020 г., както и 20 самолета с широка база, модел A330-300. Другата сделка е с „Боинг“ (Boeing) за

115 самолета, сред които 95 тясна база B737 NG и MAX family aircraft, отново с доставка до 2020 г., плюс 20 самолета с широка база B777-300ER.

Новото летище ще разполага с 6 писти и ще може да приеме около 150 милиона пътници ежегодно. Това ще позволи на Турските авиолинии да отговорят на нарастващото търсене във вътрешните и международните

пътувания.

- Турция е сред стабилно растящите икономики в света в последните години, когато светът се задържа от кризата. Как това засяга вашата дейност и какви са очакванията ви за развитието на турската икономика в следващите години?

- Съществува сериозна връзка между ръста на турската

До 5 години планираме да увеличим броя на дестинациите си от 220 на 300

икономика и този на Турските авиолинии. Нашият бизнес е повлиян положително от развитието на турската икономика. Също така трябва да се отбележи, че турското правителство има ясна визия за развитието на гражданската авиация и благодарение на неговата подкрепа в страната бяха направени големи инвестиции в тази област. Работим в отлично сътрудничество с правителствените органи за реализиране на нашата стратегия за растеж.

- Какви са очакванията ви за развитието на авиационния бизнес в следващите години?

- Смятам, че фокусът на глобалния авиационен пазар все още се движи от Запад на Изток. Така с всеки изминал ден той се приближава до Истанбул. Очаквам ключовата роля на Истанбул да нараства в следващите 10 години. Освен това смятам, че в близко бъдеще ще нараства важността за авиационния бизнес и на африканския пазар.

- Какви резултати отбелязва компанията на българския пазар и планирате ли нови дейности в страната?

- Турските авиолинии оперират по линията Истанбул-София от 1984 г. 3 пъти седмично. В момента имаме 2 ежедневни полета, т.е. 14 седмично – сутрин и вечер, предлагаме оптимална възможност за транспортна връзка на нашите пътници. Като съседна страна ние високо ценим България и предлагаме на българските си клиенти възможност за удобен транспорт през Истанбул до почти всяка точка на света.

Турските авиолинии предлагат и услугата Flying Chef ("Летищният готвач") за дългите полети в бизнес класа

В ЦИФРИ

Турските авиолинии отбелязват **23% ръст на приходите от продажби за първата половина на 2013 г., в сравнение със същия период на 2012 г., като достигат 8,2 млрд. турски лири (около 3 млрд. евро), според отчета на компанията до истанбулската борса. Оперативната печалба за полугодията нараства със 192% до 439 млн. лири. Чистата печалба намалява с 29% до 121 млн. лири, което се дължи на валутни разлики и данъчни ефекти.**

За първите 6 месеца на 2013 г. компанията е превозила 22,4 млн. пътници, което е ръст от 26% на пътническия трафик.

През 2013 г. са открити 15 нови международни и 5 вътрешни линии, като така дестинациите, до които лети компанията, достигат 237 в 103 държави.

Флотът на Турските авиолинии наброява 232 самолета.

Благодарение на нарастващата ни мрежа и увеличението на полетите до София през миналата година целум да предложим услуга с високо качество на българските си пътници до европейски и американски дестинации и да станем предпочитаните авиолинии за подобни полети.

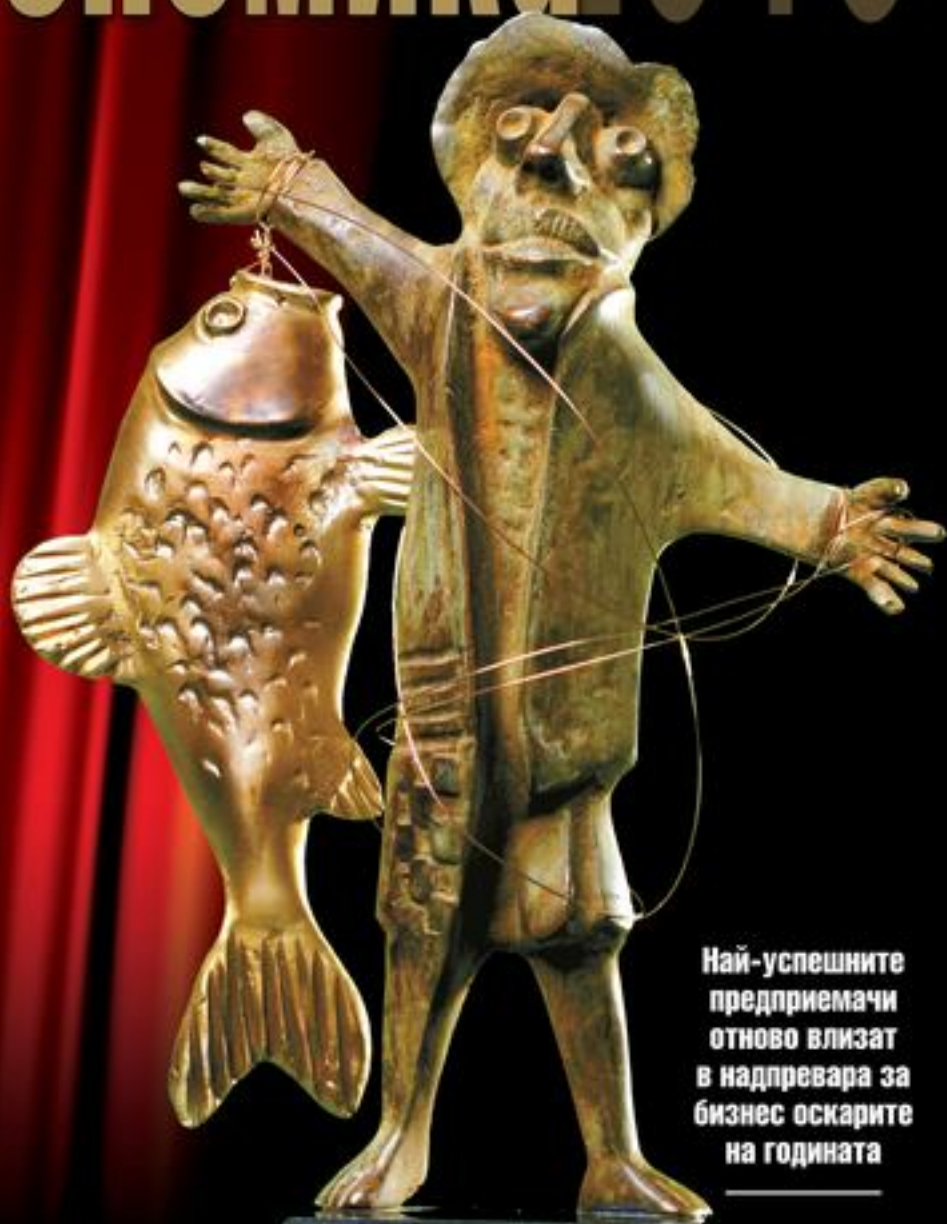
- Планирате ли нови инвестиции в България?

- Както вече отбелязах, високо ценим България. Стараем се да даваме най-доброто на нашите български клиенти, така че услугите ни да са на ниво дори по-високо от очакваното.

- Компанията ви подкрепя и много социални и културни инициативи. През миналата година „Турски авиолинии“ бе отличена като надежден партньор на българския бизнес. В какви области планирате на погпомозете различни каузи?

- Стремим се да подпомагаме различни социални проекти в България, защото искаме да изградим дългосрочно партньорство във всяка страна, в която оперираме. България, като съседна страна, има приоритет в тази насока. Нашите две държави са доста близки в културно отношение и затова подобни проекти се развиват според високите ни очаквания. Компанията ни работи по различни проекти в партньорство с дипломатическите служби на Турция в България. Бих искал да отбележа също, че една от посоките, в които се засилват отношенията между двете страни в последните 2 години, е медицинският туризъм. Пътуванията с тази цел създават положителен принос за двустранните взаимоотношения.

Mr. & Mrs. ИКОНОМИКА 2013

Най-успешните
предприемачи
отново влизат
в надпревара за
бизнес оскарите
на годината

2012

Мистър и Мисис Икономика се завръща! Най-престижният икономически конкурс в България спазва традицията да отличи предприемачите, които въпреки тежките условия успяват, създават нови работни места, инвестират в българската икономика и са положителен пример за всички.

И тази година тържествена церемония по награждаването на победителите ще се проведе в Националния исторически музей в София в края на ноември и ще се излъчи по Българската национална телевизия.

Претендентите за Мистър и Мисис Икономика 2013 ще бъдат

определени след избор на петчленен Комитет по номинациите. Сред основните критерии за избор са общественият авторитет и морал на предприемачите, направените инвестиции, осигурени работни места, иновативност, добри финансови резултати. Последната дума има 33-членното жури, което ще посочи новите носители на престижните награди.

По традиция победителите ще получат статуетката „Рибарят и златната рибка“ на Ставри Калинов.

Прозрачността на избора е гарантирана от одиторската компания, която ще обработи гласуването. ■

2011

Как България да стане богата?

Страната има нужда от нова национална цел, а за да я постигнем, трябва на първо място реформи в съдебната система и образованието*

Първо трябва да се изпълнят малките цели, за да се постигне големото благоденствие. И да се започне от реформа на съдебната система и образованието

ПЕТЪР ПЕШЕВ,
ИП Бул. Тренд Брокеридж

Риватизацията я направихме, имаме и най-ниските данъци в Европа, от шест години сме член на богатия Европейски съюз, но изследванията сочат, че българите продължават да се чувстват нещастни, мечтаещи да емигрират в Стара Европа или в някой друг развит регион. По редица икономически показатели българската икономика се развива възходящо, само че един основен индикатор изостава, че нещо не е наред - емиграцията. За периода 1990-2012 година населението на страната се е стопило с близо 2 млн. души, като над половината от тази „загуба“ се дължи на емигрантския поток.

Какво трябва да направим, за да получим желаното благоденствие в България от западноевропейски тип?

Нуждаем се от нова цел. България на три морета не може да бъде

такава - териториалните ламтежи в съвременния свят са безсмислица. Южна Корея е страна с 50-милионно население, разположено на територия по-малка от България. Холандия, Чехия, Австрия, Израел, Швейцария са други примери за страни с многобройно, по-образовано, разбира се, и по-благоденствашо население, разположено на територии, далеч по-малки от България.

На всички ни се иска да живеем в уредена държава и да получаваме доходи, каквито швейцарците или австрийците получават, само че, ако може, да си живеем по-старому - без ясни правила и всеки да се интересува само от личното си оздравяване и свят. Всеки от нас трябва да знае, че е малка брънка от големата цел и ежедневното му поведение има принос за нейното постигане.

Превръщането на България във високотехнологична страна, с образовано и благоденствашо население може да е новата общонационална цел. Тя може да бъде сведена до редицата на по-малки цели, изпълнението на които може и да от-

*Забележка - Заглавията са на редакцията

неме повече от 10 години. Най-ярко сред по-малките цели се откроява неотложната реформа в съдебната система и образованието.

Реформиране на съдебната система

Реформа в съдебната система е по-необходима от всякога, особено когато в обществото е натрупан такъв голям дефицит на доверие и е прието схващането, че всички сме равни, но има и по-равни от нас, които винаги избягват справедливото правосъдие. Липсата на справедливи присъди могат да торпидират всяко правителство, като в някои случаи изглежда, че съдии, прокурори и следователи вземат решения по-събвонни, отколкото цяло правителство. С ефективно правораздаване много от процесите и системите в държавата ще се подобрат, защото чувството за безнаказаност ще изчезне.

Възможни мерки:

- Увеличаване на прозрачността на целия съдебен процес;
- Налагане на високи стандарти за цена на съдии и прокурори и периодичната проверка за това;
- Инвестиране в повишаване на

квалификацията на съдиите, прокурорите и следователите;

- Работещи механизми за отстраняване на провинили се съдии и прокурори, а не както сега това се прави само при разчистване на лични сметки.

Подобряване качеството на образованието

Проблемите на средното и висшето образование са известни – произвеждат се слабоподготвени кадри. В резултат обществото трудно успява да излъчи умни, квалифицирани и можели политически лидери, които да ускорят реформите и процеса на догонване. Отделно фирмите и обществото търпят големи загуби заради слабо обучените кадри.

Да живеем като австрийци или швейцарци означава и да учим и знаем поне толкова, колкото те знаят, не само в научен план, но и що се отнася и до съвременното общество и институционалното устройство.

Възможни мерки:

- Привличане на мотивирани преподаватели в средния курс, които инвестират в усъвършенстването

си. Разбира се, трябва да се повиши заплащането им и да се увеличи контролът на дейността им.

- Необходимо е по-малко ученици/студенти да се обучават от един преподавател, т.е. да има повече време за индивидуален подход.

- Университетите да започнат да се занимават повече с наука, като имат по-лесен достъп до националните фондове за научни изследвания, които, разбира се, трябва да бъдат увеличени, и които да формират до 1/3 от общия им бюджет. Именно международно цитираните изследвания са тези, които ще вдигнат рейтинга на родните университети.

- Пропорционално намаляване броя на субсидираните от държавата студенти, но увеличаване със същия размер на субсидията за отделен студент. Само така ще се стимулира качеството, а не както сега – количеството.

Възможно е и друго приоритизиране на по-малките цели, само че изброените две гарантират безпроблемното функциониране на съвременната богата държава, в която системата работи без периодичната нужда от поява на месии - спасители на нацията.

Проф. Николай Вълканов:

Нужни са ни политици като Маргарет Тачър

С евтини природни ресурси ще съживим индустрията и ще повишим доходите в България

ТАТЯНА ЯВАШЕВА

3 а монополите в България се говори като за кризата. В електрообезпичаването вече няма монопол, ЕРП-тата не са един-единствен доставчик за бизнес абонатите, а има свободен достъп до пазара. Монопол има в доставките на горива, но за тях не се твърди, че са скъпи. Вниманието се насочва изцяло към електроенергията, въпреки че тя е една от най-евтините в Европа, а течните горива у нас са с европейски цени. Протестите преди време срещу скъпия бензин и дизел минаха

като едноактно действие

Приемне обяснението, че цената им зависи от котировките на петрола на международните борси, макар повишаването на нефта да не сваля автоматично цената на горивата. Себестойността на електроенергията също се определя пазарно и зависи от цената на здреното гориво и на въздушната. От февруари насам една от най-дискутираните теми е цената на тока, защото някой има интерес да натиска точно тази тема.

Ясно е, че доходите са ниски и трябва да се работи за повишаването им. В повечето от големите фирми и предприятия заплатите са високи. В „Горубсо – Златоград“ средната мащабна заплата е 1600 лв., но някои успяват да заработят и 3-4 хил. лв. При нас няма минимална работна заплата. В България обаче често се говори за минималната работна заплата, но къде се дава тя? В сяржавния сектор няма хора на този минимум. Тя служи само като отправна точка за други плащания, а на практика не съществува. Затова не трябва да има такава понятието. Нещо повече, сега

минималната работна заплата дава възможност на някои фирми да осигуряват служителите си върху ниско възнаграждение, а остатъка да им дават на ръка.

Разговарям съм с министри от различни правителства и на въпроса как да се повишат доходите, никога не дава конкретен отговор. Според мен ключът към по-доброто благосъстояние са евтините ресурси, които ще привлекат инвеститори. Ако природният газ в България струва колкото и в Западна Европа, не може да различаваме оттам да дойдат предприемачи. Те биха дошли, ако им предложим по-добри условия.

Рудодобивът у нас върви добре, защото попарна на правните собственици и инвеститори, които са професионалисти, и те успява да го развие. Нашата руда е с ниско съдържание на метали, затова с огромни инвестиции и с нови технологии поддържаме рудодобива на добро ниво. Но имаме

неразработени природни богатства

и сред тях е шистовият газ. Добивът му би отворил много нови работни места. Тази суровина е евтина и това е факт, а не утопия. В САЩ шистовият газ понижи цената на сивото гориво с 80%. Ако и у нас се случи нещо подобно, това ще даде тласък в развитието на металургията, химията, азотните торове. Същевременно топлофикациите ще започнат да предлагат евтина услуга, а и цената на електроенергията ще намалее.

Наскоро участвах в конференция във Варна, на която обясних, че още през 80-те години на миналия век в Добруджанското поле са направени поне 127 сондажа, без да е замърсена водата и

Николай Вълканов е председател на съвета на директорите на „Министрой холдинг“ и член на президиума на Световния минен конгрес. През тази година Вълканов два пъти става професор - в МГУ в София и в Санкт-петербургската академия. Председател е на настояществото на Минно-геоложкия университет. Собственик на „Горубсо-Златоград“ преди година и половина купи фалиралото предприятие „Горубсо-Мадан“.

без да са предизвикани земетресения. Сондажите са наука и технология и те може да са съвсем безопасни за околната среда. Нашата страна е имала много силни учени в областта на геологията и специалисти от тези среди твърдят, че у нас е правен т. нар. фракция (с удар в скалите) още преди 50 години при търсенето на нефт. Консервативна Англия вече допусна

проучвания за шистов газ

Когато се обясни какво точно се прави, как се наблюдава и как се

ТЕТЕР БОГАНОВИЧ ЗА MASSFACTURA

се прави от политиките. Но вече е време на дневен ред да се постави въпросът за уранодобива. Специалните трябва да кажат какви са залежите, а държавата да изчисли какво ще получава от концесионирането им.

Годишният държавен бюджет се прави въз основа на данъците и трябва да има откъде да се пълни. Всички обичат да обещават нови работни места, но никой не казва как ще се създаде производство, което да генерира данъци. Трябва да има разбирателство по тези въпроси. Нужно е да се постигне единение на нацията и на политиките за решаването на най-големите проблеми. Сега политиките предпочитат с популистски похвати да се харесат на избирателя. Ето защо, за да се подобрят условията в България, трябва да се случи нещо различно от онова, което ставаше през тези 24 години. Време е да се въведе мандатност за депутатите и за председателите на политически партии. Два мандата са достатъчни, за да разгърнат своя потенциал. Те трябва да сключват договор с избирателите си и не изпълняват ли обещанията си, повече да нямат право да се връщат в политиката.

Когато енергоресурсите са скъпи, не си

конкурентен на световния пазар

Европа бе на първо място в металургията, сега този отрасъл запада. Затова пък емирствата, които са на 4 часа път със самолет, процъфтяват. Между Дубай и Абу Даби израсна технологичен град и в него са най-големите заводи за торове и за метали. Природният газ при тях е на много ниска цена и залива пазара с продукция. Имат и пристанище, на което идва кораб с концентрат, а след като произведат алуминиевите рудни, товарят и заминава за Индия. Някога „Химко“-Враца продаваше в Китай и Индия. Сега арабите продават торове. Така се развива светът. Когато в Европа ресурсите са скъпи, продукцията става непроданаема и затова инвеститорите отиват на други континенти.

България има добро законодателство за бизнеса, трябва да го популяризираме и да не го променяме. Добре е да се осъзнае, че не разработим ли природните богатства, не направим ли крачка към добива на шистов газ, нищо добро няма да се случи в страната. Нужно са ни политики като Маргарет Тачър. Тя се зае с реформи и не се огъна пред станките на миньорите. Така Великобритания тръгна напред. ☑

контролира, как всеки може да наблюдава процеса в интернет, хората се успокояват. Полша мина фазата на проучванията и пристъпи към добив. Ние обаче се отказахме и Румъния веднага се възползва, тя даде на „Шеврон“ четири блока за проучване. В Украйна също правят проучвания.

Еврокомисарят по промишлеността и предприемачеството Антонио Таржани заяви, че Европа се нуждае от нова енергийна политика. Старият континент губи позиции в енергийния сектор и основно предизвикателство сега е конкуренцията на американската шистова революция.

Познавам технологиите и съм убеден, че те са безопасни. Рано или късно и България ще се обърне към шистовия газ, но по-добре рано, отколкото късно.

В интерес на страната е да не се губи време в напразни страхове и проучването да започне сега, а то трае между 2 и 5 години. Специалистите от БАН и от Минно-геоложката камара еднозначно твърдят, че технологията не е опасна и добивът може да се прави. Но първо трябва да се направи разяснителна кампания с примери от практиката по света и да се обяснят плюсовете от добива на собствен шистов газ. В концесионния договор трябва да се фиксира цената, на която концесионерът ще я продава на българския газов дистрибутор „Булгазгаз“.

В България има много урани

залежи и до 1990 г. добивът вървеше добре. Но през 1992 г. правителството на Филип Димитров забрани това производство. Оттогава насам никой не се сеща, че България може да печели от това. Технологиите за добив на уран вече са силно развити. По онова време нямаше мобилни телефони, нямаше и интернет, но светът се променя, а

НИЕ СТОИМ В МИНАЛОТО

Искаме страната да става по-богата, обаче на всичко казваме „не“.

В Добруджа имаме едно от най-богатите находища на въглища в света, при това с висока калорийност, като залежите се оценяват на 1.2 млрд. т. Те може да се разработят с подземни способи, без да се засягат плодородните земи. В края на социализма Научният институт по минни технологии имаше джойнт-венчър с американско-канадска компания от Денвър и заедно направихме проект за производство на въглища в Добруджа. Внесохме оборудване, започна изграждането на шахтите, но дойдоха демократичните промени, които стопираха процеса.

Битката за власт пречи на добива на шистов газ и уран. Всяка политическа сила се бои, че ако предложи да разрешим добива на шистов газ, опозицията и народът ще се обявят срещу нея. Ако опозицията го предложи, тогава пък управляващите ще скочат. Разединението на нашата

Избират Кмет на годината

Първият по рода си национален конкурс на **Kmeta.bg** ще награди успешните лидери в местното самоуправление

Първият по рода си конкурс „Кмет на годината“ стартира на 23 септември и ще отличи най-успешните градоначалници. Кампанията на портала на българските общини **Kmeta.bg** цели да отскаже значимото на усилията на местните управници за подобряване условията за работа и живот в българските градове и села. Конкурсът „Кмет на годината“ ще покаже доколко българските общини успяват да се превърнат в средище и изразител на гражданската отговорност и потенциал на нацията. Инициативата се провежда с подкрепата на Националното сдружение на общините в Република България (НСОРБ).

Работата на българските кметове ще бъде отличена в 9 категории:

Успешно привличане на инвестиции

Успешно усвояване на евросредства

Благоустрояване на градска среда

Развитие на туризма

Опазване на природата

Осигуряване на съвременни условия за отглеждане на деца

Поддържане и развитие на спорта

Кмет на гражданите

Кмет на годината

Гласуването протече в специална платформа на сайта **КМЕТА.BG** до 9 октомври. Право на вот имаха всички кметове на 264-те български общини. Те оцениха работата на своите колеги, което дава на събитието високо ниво, широка популярност и признанието, което напълно заслужават добрите примери в местното самоуправление.

В категорията „**КМЕТ НА ГРАЖДАНИТЕ**“ възможност за гласуване имаха всички потребители на сайта **Kmeta.bg**.

Само за първата седмица от вота над 20 хиляди души дадоха своята подкрепа за най-успешния, според тях, градоначалник.

Победителите в престижния конкурс „**КМЕТ НА ГОДИНАТА**“ ще бъдат наградени на тържествена церемония по време на Годишната среща на местните власти на **14 октомври** в курортен комплекс „Албена“ в присъствието

на близо 1000 официални гости – кметове, представители на държавни институции, представители на българския бизнес, меди. Церемонията ще бъде излъчена по Българска национална телевизия.

Медийни партньори на конкурса са БНТ и БНР, телевизия **Vulgarica onAir**, десетки национални и регионални електронни, печатни и интернет меди.

Пътят на златото

Ниски ли са концесийните такси за добив на благородния метал и кой печели от това

ЯНА КОЛЕВА

В последните години концесиите се превърнаха в тема, твърде удобна за нажежаване на страстите. Чуваме какви ли не гръмки изказвания, че страната ни е богата, а не можем да се ползваме от природните дадености, че печалбите се изпомпват, затова управляващите трябва да спрат такива концесии. Има дори твърдения, че златодобият в български ръце е единственият сигурен начин България да излезе от перманентната икономическа и финансова криза, в която живеем вече две десетилетия. Звучи добре, но липсва най-важното – кой и как точно да го направи. В отговор от частните добивни компании напомнят, че и в момента никой не спира държавата да инвестира и да разработва находищата си. Според тях не бива да се забравя, че в миналото държавата беше собственик на всички миннодобивни предприятия, но резултатът е бил нискоефективно производство и унищожена околна среда. В онези години наистина екологията не беше на дневен ред, но тъй като механизацията в добивната индустрия, и особено във въгледобива, беше на добро за времето си ниво, посочват специалисти, работници и тогава в сектора.

В годините на прехода именно

политиците създадоха този уродлив Франкенщайн на българската държава. Заеха удобната поза на търговци в храма, прикрити под смокинов лист. Удобството на мандатите от четири години, ако ги изкарат, е, че всяко правителство има извинението да не се ангажира с дългосрочни намерения за икономическо развитие и стабилизация. И затова държавата бе максимално дистанцирана от участие в реалния бизнес под претекст, че е лош стопанин. А концесиите са удобна форма за създаване на икономическа активност, още повече, че при тяхното договаряне и експлоатация бяха поставени редица „кранчета“, по които да тече към властимащи и държавни служители. Представителите на държавата разполагат със златното ключе към природните богатства и вероятно не пропускат да получат своето за сметка на общото. Но едва ли някой от тях сериозно се замисля как държавата отново да се върне като играч в добивната индустрия на България.

Прогнозите

за златните ни залежи се движат между умерени (от добивните компании) – 400-500 т злато, до оптимистични (на български геолози) – 20 хил. т, ще срещнете и бомбастични, които значително надбавят тези количества. Но преди да се говори в цифри, всеки обект трябва първо да се проучи и след като се оцени, едва тогава може да се дават конкретни заключения, другото граничи с научна фантастика на едро. А и за всяко находище трябва да се реши дали е икономически оправдано

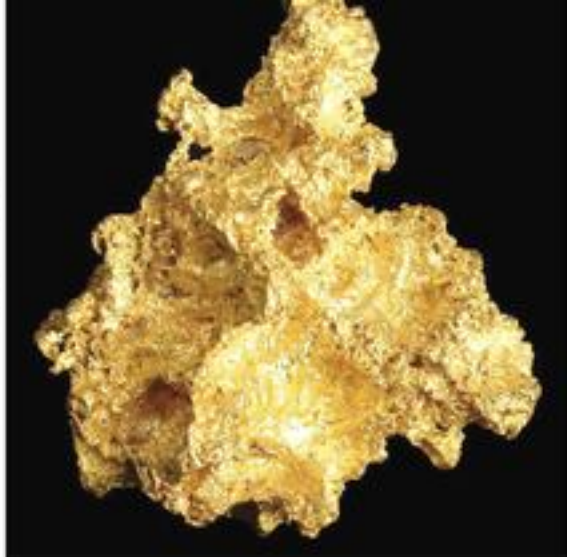

да се разработва. Само в някои от тях обаче са правени някакви сериозни проучвания, затова и до момента не е ясно каква част от златните находища е изгодно да се разработват със сегашните технологии. Но въпреки всички съмнения, има значителни количества и ако се направят инвестиции, добивът може многократно да се повиши, твърдят от тази индустрия. Така например много са съображенията против разработването на находището на хълма Ада тепе край Крумовград, тъй като археологически проучвания в района доказват, че Ада тепе е най-древният известен златен рудник в Европа. Но има и такава гледна точка: „Това, че някои от хората, живели преди нас, са копали на същото място, не бива да е

претънкамък

и ние да продължим с добива на ценни суровини. Там, където римляните например са развивали добив, са извели най-богатите части на находищата. Те не са разполагали със съвременните методи и не е било ефективно да извличат метал от по-бедната на благородния метал руда.“

Според специалисти от сектора в годините на социализма българската държава не се е интересувала толкова от добива на злато, колкото на мед, цинк, олово, стомана. Тя е показала, че

може да разработва находищата на благородния метал, но по-скоро като съпътстващо производство. След демократичните промени държавата постепенно бе отпеглена от добивната индустрия и след бърза приватизация разработването на природните богатства премина изцяло в частни ръце. Но явно има много силни лобистки интереси и те не гледат в една посока, щом Законът за природните богатства е поправен поне веднъж годишно след приемането му през 1999 г.

Дори от парламентарната трибуна редовно може да се чуе колко ниски са нашите концесионни такси и как дори в черна Африка те надхвърлят 30%. У нас са между 0,75% и 4%. Не бива да забравяме, че корпоративният данък е едва 10%, което е съществен плюс за инвеститорите. Според Владимир Каролев

„златното“ правило

при определянето на концесионните такси за добива на злато е, че когато ефективната такса надхвърли 5% от продажната стойност на добитата руда или продаденото злато, кандидати просто няма. И законодателството по света отразява този неписан закон – в Аржентина държавата получава до 3%, в Австралия между 1% и 2,5%, в Бразилия – 1%, в Индия – 2%, в Индонезия до 3,75%, в САЩ са между 2% и 5%. Той е на мнение, че политиките штират някакви фантастични проценти, които държавата „прибира“ някъде по света, като внушават, че това е концесионна такса: „Те или нахално лъжат, че в други държави има ефективна концесионна такса от над 5%, или представят публично-частно партньорство с определен процент (10, 20, 30, 50) държавен дял като

концесионна такса.“

„Ако златото лежеше на готови кладници в земята, таксите можеше да бъдат дори 99% и пак да са ниски. Минният добив е изключително скъп процес и при налагането на неразумно високи плащания той спира да е икономически изгоден. И тогава този, който ги е наложил, влиза в ролата на хитреца от приказката, който заклал

КОКОШКАТА СЪС ЗЛАТНИТЕ ЯЙЦА

Освен това концесионното възнаграждение не е всичко, което държавата получава. В Крумовград правихме икономически разчети и установихме, че 40% от паричния поток ще отива в държавата под формата на данъци, такси, осигуровки. Има и социален аспект, който е особено важен“, уверява Алекс Нестор, зам.-председател на Българската минно-геоложка камара и изпълнителен директор на „Дънди прешс металс“.

Концесионните такси се фиксират във всеки концесионен договор. Служителите на Министерството на икономиката и енергетиката имат целия властови ресурс да проучат международните стандарти в това отношение, да видят кои са най-добрите практики, да ангажират най-добрите юристи, да направят прозрачни процедури за предоставяне на концесии, на които да изберат най-добрите кандидати и да сключат изгодни за държавата договори. Но това явно не се прави, щом продължава да има коментари по тази чувствителна за обществото тема, че концесионните такси за добива на злато у нас са прекалено ниски. Не по-малко съществен обаче се оказва въпросът за

ЕФЕКТИВНОСТТА НА КОНТРОЛА

над самия добив. Но и с него представителите на държавата предпочитат да не се ангажират и така декларираните от концесионера количества се приемат на пълно доверие. Не се проверява какви са реалните обеми на добив и какво е съдържанието и концентрацията на метали в тях, държавните лаборатории не правят подобен анализ, твърдят запознати.

Преди да дава заеме на концесия, държавата трябва да привлече

отлични експерти, които да оценят находищата, за да се наложи адекватна концесионна такса. После през целия период на добива тя трябва да се грижи за своя интерес. Практиката показва, че винаги може да се намерят аргументи както за поскъпване на концесионната такса, така и за намаляването ѝ. Така например Лидия Шулева като министър на икономиката в кабинета „Сайкскобурготски“ регулира наполовина таксата на „Дънди прешъс металс“ - от 1,5% на 0,75% от годишния добив на злато и мед. Правителството на Станишев по време на тройната коалиция обаче я връща на старото ниво. В рудата се съдържат над 15 други химични елемента, които също се извличат, но за тях хазната не получава нищо. Фактите дотук само показват, че свикнахме с нехайното отношение на държавата към своите национални богатства и ресурси и се примиряваме с мисълта, че живеем в най-бедната страна в Евросъюза.

Не забравяйте, че всичко,

което не се бере, се копае

и 80 на сто от нашия бит и вещи са от това, което земята ражда, или е скрито в нейните недра, напомнят експерти по полезните изкопаеми. Добивът обаче изисква огромни инвестиции и ноу-хау, като се носи и голям риск. От началото на едно проучване до началото на истинското производство и добив обикновено минават 7-8 години. Същевременно цените на металите се движат с голяма амплитуда нагоре

или надолу и за такъв голям период е трудно да се предвиди какъв ще е трендът.

Важно за добивната индустрия, която работи у нас, е това да са компании, които спазват високите международни стандарти и разполагат със сериозен научен и технологичен потенциал. Те трябва да се отнасят отговорно към всички елементи от експлоатацията на находището, в това число и към условията на труд. Ще чуем самите инвеститори да казват, че

ролята на държавата

е да осигури добри условия за работата и да осъществява стриктен контрол над инвеститорите, за да спазват законите. От съществена важност е да не се допуска замърсяване и да се осигуряват здравословни условия на труд, така че да не се стига до страшни инциденти като този в мина „Ораново“ или до социално напрежение като в ГОРУБ-СО-Мадан преди придобиването на предприятието от „Минстрой“.

Концесиите вече са факт и вместо да опитваме да върнем колелото на историята назад, по-добре да създадем ясни и прозрачни правила на играта. Това обаче означава при днешния им менталитет политиците да отрежат клона, на който седят. Засега те предпочитат само да говорят какво трябва и какво не трябва да се прави с природните богатства, но рано или късно ще дойде момент, когато ще са принудени да коригират пасивността и нехайството си, за да останат фактор на политическата сцена. ☐

Има тенденция за увеличаване на добива на златосъдържащи руди в България. Количествата през миналата година са нараснали в сравнение с 2011 г. Производството на златни руди през миналата година спрямо предходната се е увеличило с общо 37.71%. Според обявените в началото на годината данни на Министерството на икономиката, енергетиката и туризма през 2012 г. са добити близо 1,36 млн. т златна руда, съдържащи 5,3 т от благородния метал.

Така страната се нарежда на второ място по производство на злато в Европа след Швеция. Най-голям принос за този резултат има „Челопеч майнинг“. От отчетта на канадската компания майка „Дънди прешъс металс“ за 2012 г. става ясно, че българското дружество е произвело общо 120,6 хил. тройунци (около 3,4 т) злато под формата на концентрат, което е с 28% повече в сравнение с 2011 г. Ръстът се дължи на приключили в края на миналата година проект за разширение и модернизация на предприятието, чиято цел е добивът на руда да се увеличи от 900 хил. т на 2 млн. т годишно. Чрез друго свое дъщерно дружество компанията държи концесия и за златното находище край Крумоград, където добивът се очаква да започне през 2016 г. Концесия за златосъдържащи руди има също „Горубсо - Кърджали“ (за находището Чала), „Елаците - мед“ и „Асарел - Медет“, които произвеждат основно медни руди, а също „Голдън Бийч Прима БГ“ - за злато и сребро от находище Диканите.

Специални условия за
автомобили на склад

Cross Caddy. Авантюристът с офроуд сърце.

Cross Caddy е отворен към приключения, които да разнообразят вашето работно ежедневие и създадат настроение. Практичен и гъвкав, той е способен да се приспособи към всяка ситуация на пътя, да удовлетвори изискванията ви за удобство и функционалност. Мощните, но удивително икономични, TDI и TSI двигатели, както и конвенционалните BiFuel и EcoFuel агрегати, превръщат пътуването ви в незабравимо удоволствие. Не прави компромис и по отношение на комфорта: двузонният климатроник, общият кожен волан, коженият лост на скоростната кутия и ръчна спирачка, забележителният дизайн на тапицерията създават неповторимо усещане за уют. А 17" алуминиеви джанти, офроуд елементи, атрактивните цветови нюанси на лаково покритие, по-високият пътен просвет, асистентът за потегляне по наклон, както и опционално предлаганото задвижване на 4-те колела 4MOTION загатват за истинския характер на автомобила.

Доставете си незабравимо удоволствие и изживейте пълноценно свободното си време.

Das Auto.

PORSCHE
BANK

София, Порше София Изток, 02/ 80 73 400, Порше София Юг, 02/ 42 45 000, Пловдив, Хаос – 60, 032/ 94 09 92,
Варна, Автогрейд, 052/ 57 07 00, Бургас, Вестлаунд – М, 056/ 87 42 50, Русе, Хоби – Кар, 082/ 50 04 94,
Стара Загора, Автолит 2000, 042/ 61 60 46, Велико Търново, Автолайт, 062/ 61 57 75, Плевен, Автотехника, 064/ 88 87 99

Комбиниран разход на гориво: 4,9-10,4 л/100 км, Cross Caddy EcoFuel: 5,7 л/100 км; Комбиниран CO₂ емисион: 129-189 г/км
Показаното в изображението превозно средство може да се различава в някои детайли от актуалните, предназначени за България доставки.
Част от показаното представлява опционално оборудване, което се доставя срещу доплащане. Всички бонуси или работи са необвързано препоръчителни,
некаротелни и ориентировъчни отстъпки с включен ДДС, приспадени от необвързано препоръчителна, некаротелна цена по основна листа.

Преработката на грохналите возила е фактор за опазване на околната среда. А браншът има нужда от по-добър контрол върху опасните отпадъци

Акция „Стари коли“

ТАТЯНА ЯВАШЕВА

Ако на улицата, на която живеете, от години стои грохнал стар автомобил, който не само е трън в очите, но и пречи някоя по-нова лимузина да паркира на това място, темата за рециклирането на старите коли със сигурност ще ви върлува.

Тротуарите на големите градове са задръстени от спрени по тях коли и липсата на пространство действа потискащо. При непрекъснатата поява на нови и нови превозни средства, не е учудващо, че в България годишно се рециклират между 35 000 и 60 000 автомобила, както сочат данните на Изпълнителната агенция по околна среда. Кризата принуди много от водачите, които вече не използват старите си коли, да ги предават за скрап. Освен това в София и в по-големите градове има приети общински наредби, според които автомобилите, видимо оставени на произвола на съдбата, но паркирани на общинска територия, да се прибират безвъзмездно.

Според правилата, когато такава кола от дълго време стои изоставена на улицата или на тротоара и не е в движение, няма номер, гумите са спаднали, трябва

да бъде отстранена. Върху нея се поставя бележка, в която собственикът се предупреждава, че ако не я премести в определен срок, колата ще бъде репатрирана. След това служителите на съответната фирма, която има договор с общината да събира старите автомобили, минават отново, проверяват дали тази кола все още е там. Ако собственикът не е реагирал, идва паяк, който я превозва до съответната площадка за коли, излезли от употреба. После ако до две седмици или месец, в зависимост от срока на общинската наредба, никой не я потърси, тя се предава за скрап. Гражданите на по-големи населени места, в които

общината има контракт с компания за оползотворяване на стари автомобили, може

да подават сигнали

за изоставени моторни превозни средства, като се обръщат към съответния общински инспекторат.

Основно три са начините за събиране на стари автомобили. Първият е чрез договори на общините с фирми за рециклиране на автомобили, но количествата по този способ в действителност са минимални. Например в столицата през миналата година са събрани едва 50 автомобила, а до юни т.г. – 20, в началото на кампанията

В старите автомобили има ценни суровини за преработване

В България годишно се рециклират между 35 000 и 60 000 автомобила

обаче броят е бил много по-голям. Вторият подход е чрез покупко-продажба. При него търговците, които имат необходимите разрешения да събират стари автомобили и да ги разкомплектоват, сами търсят продавачи на излезли от употреба возила. Към момента цените варират между 250 лв. и 600 лв. за по-тежките автомобили. Третият вариант е чрез специални учреждения, които обявяват търгове за изкупуване на стари автомобили, разказва Борислав Малинов, председател на българската асоциация по рециклиране (БАР).

В момента в страната има около 890 площадки за изкупуване на скрап, от които по данни на БАР между 200 и 300 имат разрешения за приемане на автомобили. Ще припомним, че новият Закон за управление на отпадъците въвежда режим, според който всяка дей-

ност с отпадъци трябва да има разрешение

Когато се иска такава оторизация за събиране на отпадъци от черни и цветни метали, но и на стари автомобили, електроника или акумулатори, от районната инспекция по околната среда и водите оценяват дали площадката е подходяща. Изисква се да има навес, под който да е налице маслоуловител, подомен крик, барел, където да се съхраняват течностите от автомобила – антифриз, масло, вода и други. Ако изискванията не са изпълнени, инспекторите дават предписание какво да направи фирмата, за да получи разрешение. След като вече имат този документ и започнат да работят, компаниите по оползотворяване на отпадъците се качват на дъга

Когато животът свърши

Автомобилът се води опасен отпадък, защото в него има компоненти и вещества, които са опасни отпадъци. За да се рециклира, той се докара до площадка, която има необходимото разрешение за разкомплектоване на коли. На нея трябва да се източат маслото, антифризът, спиралната течност, водата, свалят се акумулаторът и въздушните възглавници. В акумулатора има киселина, олово, желязо и други вредни вещества. В електрониката на някои от колелата има кондензатори, които съдържат опасни вещества, затова и те се свалят. След това се пристъпва към демонтаж на всички възли и агрегати на автомобила – двигател, скоростна кутия, диференциал, талиерни, седалки, арматурно табло, стъкла, гуми, джанти. Накрая остава купелта, което се базира в специална преса.

В автомобила има ценни суровини като стомана, чугун, мед, алуминий, пластмаса, гуми, които имат търговска стойност. На този етап на рециклиране или оползотворено подлежат около 83 % от една кола, само 7 % се изхвърлят и това са гумите, ультивни, талиерните на седалките и арматурното табло. От стъклата например се правят стъклени тухли.

Современното рециклиране на старите автомобили е много важно, защото рано или късно маслото им изтича, а то е опасният отпадък, който замърсява почвата. Затова бречките не бива да стоят в дворовете или на публични места, без да се поддържат. Ако една кола повече няма да се кара, по-добре да се даде за скрап, вместо да вреди на околната среда.

Маслото на колата е опасен отпадък

Автоморгите извършват дейности с опасни отпадъци, без реално да имат разрешение и без да плащат банкова гаранция

„лързалка“, тъй като ако инспектиращите органи установят отклонения от изискванията, може да им отнемат банковата гаранция. Тя е 25 000 лв. на фирма и 5000 лв. на площадка, а санкцията е между 30 000 лв. и 100 000 лв. В закона обаче по стар обичай има „вратичка“. Масова практика е автоморгите у нас да нямат разрешение за разкомплектоване на излезли от употреба автомобили. Те приемат колите цели и на място демонтират двигатели, скоростни кутии, акумулатори и т.н. В повечето случаи фирмите не разполагат със съответните системи за източване на течности от колите и правят това на площадката, на която работят, като най-често тя няма необходимото защитно покритие. Така автоморгите купуват стари автомобили, разглобяват ги и после ги продават на части. На практика добиват отпадъци от черни и цветни метали и извършват дейности с тях, като заобикалят закона, който и без това е забравил за тяхното съществуване. Дали автомобилът ще се разглоби за скрап или за части, от екологична гледна точка не е от значение. И в двата случая маслото трябва да се източи, тъй като е опасен отпадък. Не по-малко важно е какво ще стане с киселината от акумулатора. Автоморгите обаче извършват дейности

с опасни отпадъци, без реално да имат разрешение и без да плащат банкова гаранция. Освен това повечето автоморги изкупуват отпадъци от черни и цветни метали нелегално и ги смесват с отпадъците от автомобили, а когато дойде проверяващият орган, твърдят, че това са остатъци от колите, установили експертите от БАР. Затова Българската асоциация по рециклиране ще предложи с промени в Закона за управление на отпадъците „всичко да се мери с един аршин“ и за автоморгите да се въведе изискване за видеонаблюдение, банкова гаранция, водене на всички отчетни документи, които са цяла планина според новия закон. Настояват държавата

да се откаже от двойните стандарти

и „последната спирка“ за излезлите от употреба коли да се третира по същия начин, по който и всяка друга площадка за черни и цветни метали. Аналогичен е и случаят с автосервизите на територията на страната. Повечето от тях са без договори с лицензирани фирми за предаване на отработили масла, стари автомобилни гуми и други образувани от дейността отпадъци. За да получат лиценз, тези компании за оползотворяване са платили гаран-

ция от... 100 хил. лв. до 1 млн. лв. В зависимост от дейността. Тези огромни суми се оказали непреодолимо препятствие за много от фирмите и така държавата в опита си да реши един проблем, създаде много нови.

Автосервизите трябва да събират отработилото масло в специални варели, но в действителност повечето от тях го използват за отопление. При изгарянето обаче се отделят вещества, които замърсяват въздуха и причиняват онкологични заболявания. Друга престъпна схема в някои автосервизи е

свалянето на катализаторите

с обяснението, че са залушени. След това те биват продавани на добра цена на фирми, които изкупуват стоката, като на тяхно място се слагат резонантни тръби, които струват доста по-евтино, но не са ефективни за опазването на околната среда.

Вероятно в момента никой не може да каже колко точно са автосервизите и автоморгите в страната. Време е представителите на държавата да се събудят и да сложат под контрол опасните отпадъци, които се генерират в тези обекти. Но все пак да не забравят, че целта не е да убият и този бизнес.

ProCredit Bank

Част от
Прокредит Груп

ОТГОВОРНИ ЗА УТРЕШНИЯ ДЕН

“Държа на чистите отношения”

Милен Петков
текстилни продукти за дома “Панагюрище 1962”

www.procreditbank.bg

МИХАЕЛА ЗАРЕВА

Внощта на 22 срещу 23 септември Ангела Меркел и Християндемократичният съюз (ХДС) отпразнуваха третата си поред победа на парламентарните избори в Германия. Това бе еднозначен успех за партията, не само заради спечелените от нея 41,5% от гласовете на избираните, а и защото успя да пребори Социалдемократическата партия, която дори в коалиция

с Партията на зелените събира едва 37,6%. Досега на трети мандат като канцлер са се радвали само легендарните Конрад Аденауер и Хелмут Кол. Победата на Меркел предизвика широк медиен отзвук, което е напълно очаквано при факта, че тя е определяна като най-влиятелната жена в света и е най-силният политик на Стария континент. Медиите побързаха да я обявят за кралица на Европа, лепнаха ѝ дори прозвището Желязната лейди. И обобщиха, че в годините на криза германците категорично са показали, че искат сигурност, каквато получават в последните 8 години от наричаната нежно от тях „Мутти“ (б.а. - от немски - мама).

Европейските лидери също побързаха да се зарадват от силния резултат на Меркел, защото това гарантира, че най-голямата икономика на Стария континент ще продължи да се ангажира със съдбата на по-слабите държави. И Германия ще остане стожерът на Европа.

И все пак, сладката победа на

Третият мандат на германския канцлер носи предвидимост и спокойствие на Стария континент

Титанът Меркел

индърката носи и горчив привкус. Досегашният коалиционен партньор на ХДС, Либералната партия, успя да събере едва 4,8% от гласа на германските граждани, при бариера за влизане в парламента от 5%. За първи път от създаването през 1948 г. партията няма да е част от немския Бундестаг. В лицето на либералите християндемократите имаха сигурен коалиционен партньор, чиито възгледи за управлението на страната до голяма степен се доближаваха до тези на ХДС.

След категоричния отказ на Меркел да създаде правителство на малцинството, старият нов канцлер започна търсенето на нови партньори между партии, които определено не са сред симпатизантите ѝ. Накратко – победата на Меркел на тези избори ще ѝ струва скъпо.

Според окончателните резултати от гласа само четири партии получават места в новия парламент – ХДС, СДП, Зелените, както и крайнолявата партия Die Linke. Това прави формирането на кабинет трудна задача.

Може би най-вероятната коалиция е ХДС и СДП, макар и преговорите да не вървят лесно (б.а. – до редакционното приключване на броя все още нямаше резултат от политическите преговори и Германия е без нов кабинет). Правителство, сформирано от социалдемократи и консервативни, не е чуждо на Германия. За последен път подобна „голяма коалиция“ бе сформирана през 2005 г. по време на първия мандат на Меркел като канцлер на федералната република. Подобна коалиция би предизвикала и най-малко сътресения в икономически нестабилната Южна Европа, защото и двете партии подкрепят идеята за помощ за закъсалите от финансовата криза държави, сред които Гърция, Испания, Португалия.

Втори възможен вариант е Меркел да се коалира със Зелените. Членове

Гръцките медии са „коронавил“ Ангела Меркел. Очаква се тя да продължи политиката на подкрепа за финансово закъсалата Гърция

на ХДС обаче определят това като „труден, дори невъзможен съюз“.

Малко вероятен вариант е Меркел да остане в изолация, без коалиционен партньор, и да се стигне до комбинацията Социалдемократи-Зелени - Левица. По този начин се събира мнозинство от 319 места в 630-местния Бундестаг. Той обаче изглежда най-невъзможен, защото и двете големи леви партии - Социалдемократи и Зелени, открито заявиха, че кооперирането с крайнолявата и считана за екстремна партия Die Linke, не стои на дневен ред.

Пътят пред Европа

Случилото се в Германия е показателно и за предстоящите през 2014 г. избори за Европейски парламент. Тенденцията за избиране на социалдемократически партии във времена на криза изглежда не е константна величина и може би фракцията на консерваторите ще запази мнозинството си в Европарламента.

Спечеленият от Меркел трети пореден мандат със сигурност може да означава, че канцлерката ще продължи следваната досега политика спрямо Европа. От началото на икономическата криза Ангела Меркел е сред политиците, които най-яръсто защитават спасяването на еврото. Въпреки това тя

но управлението ѝ в коалиция вероятно ще е низ от компромиси

признава, че това е възможно само при железна дисциплина от страна на закъсалите държави като Гърция, Испания, Португалия и Кипър, които

с времето станали още по-зависими от кредиторите си.

Промяна в политическите решения на Меркел спрямо еврото и страните, засегнати от кризата, може да бъде предизвикана от социалдемократите, в случай че това се окаже новата коалиция на германската управленческа сцена. Със сигурност тогава тя ще бъде принудена да измести решенията си наляво, например като одобри пореден спасителен транш за Гърция, макар миналата година категорично да отхвърли подобна възможност.

Въпросът за бъдещето на банковия съюз, който предвиждаше създаването на единен регулаторен орган за надзор на банките в еврозоната, както и централен механизъм за рефинансиране и подпомагане на нестабилни кредитни институции, остава неясен. Няколко месеца по-рано Меркел отложи вземането на всички решения, свързани с изграждането на банковия съюз, за след парламентарните избори. Заедно с това тя заяви, че създаването на единен механизъм за рефинансиране би бил свързан с промяна на учредителните договори във всички европейски страни, а това неминуемо ще усложни цялата процедура по изграждането. В редица от 28-те страни членки на Европейския съюз подобна ратификация налага провеждането на референдуми, а еднородна подкрепа от страна на гражданите за подобен рог промени надали ще има.

Едно обаче е сигурно – Германия ще продължи да настоява за ясно разделение между паричната политика и надзорните функции на Европейската централна банка, а всички решения, свързани с използването на средства от постоянния фонд на еврозоната за рекапитализация, ще изискват първо одобрението на Бундестага. ☑

Пазарът на земя в застой

Разпокъсаността и липсата на напояване са основни проблеми в българското земеделие

ЯНА КОЛЕВА

Много са българските абсурди, но напоследък актуалност придоби още един от тях – страхуваме се чужденци да не изкупят големи количества земя у нас, а не се безпокоим, че с изключение на зърнопроизводството селското ни стопанство едва крета, че не развиваме конкурентоспособно земеделие и не се възползваме от добрите климатични условия в нашата страна. Предпочитаме да храним лоши предчувствия вместо амбиции за развитие на образцов агробизнес.

Залочнахме отново да сънуваме кошмари, след като си припомнихме, че от 1 януари 2014 г. отпадна мораториумът чуждестранни физически лица да купуват земя в България. Чуват се немалко гласове с искане забраната да бъде удължена, защото

очите на страха са големи

Всъщност в момента няма никаква пречка чужденци да регистрират дружество със символните 2 лв. начален капитал и да придобият земя. Ето защо е неоснователен страхът земята да не бъде изкупена от чуждестранни физически лица точно след отпадане на мораториума, щом пред юридическите лица липсват прегради. От средни-

те, за които земята е бизнес, успокояват как нама от какво да се плашам, тъй като особеността на земеделската земя е, че тя не може да бъде натоварена на самолета или на кораб, а остава тук. Според тях основен проблем бяха многото пустеещи земи, но заради поскъпналата земя лека-полека започваме да излизаме от този период. Страховете, че чужденци ще изкупят огромни масиви са необосновани и от друг аспект – повечето собственици на дребни парчета наследствена земя дори не знаят къде се намира тя, което също пречи на уедряването ѝ. Днес ние имаме

най-дребното земевладение

в Европа, след като завъртахме колелото на историята обратно към връщането ѝ на нейните собственици в реални граници. Сега съществен въпрос е как земята да се използва ефективно, а това може да стане само след комасация и развита хидромелиорация.

„Още преди години бяхме превърнати в държава на илхемето и чуждестранни фирми използваха евтиния труд на квалифицираните ни шивачки, после изнасяха продукцията си, като тук не оставаше никаква принадена стойност. В момента има немалко чуждестранни фирми в сектор земеделие, които са готови да дойдат у нас, дали ще наемат, или ще купят земя, е без особено значение. Те обаче ще произведат продукция,

Пазарни данни

Покупки на земеделска земя 2001 - 2012 г.

Година	Средки със земя млн. гка	Средна цена земя лв./гка	Общо средки със земя млн. лв.
2001	0,5	140	70
2002	0,35	140	49,56
2003	0,34	145	50,025
2004	0,46	150	69,45
2005	0,59	170	100,98
2006	0,9	200	180
2007	1,15	240	276
2008	1,24	350	434
2009	1	300	300
2010	1,2	370	444
2011	1,08	352	380
2012	1,46	440	642,4

Източник: Анализ на „ЕААИ Агрокредит“ по данни на МЗХ от 2012 г.

която ще изнасят, и тук отново няма да остава добавената стойност. Затова вместо да се страхуваме, че някой ще изкупи земята ни, по-добре да мислим как максимално да се възползваме от нея. В крайна сметка, който не иска да продава земята си, никой не може да го задължи да го направи", коментира Александър Загорски, управител на „Буленд сървис“.

Още един аргумент: Ако чужденците искаха да изкупят земята ни, те отдавна щяха да са тук. Но ние сме на последните места по атрактивност на бизнес средата и по конкурентоспособност – ето

кое отблъсква инвеститорите

Защо производителят на платове да е добре дошъл, а онези, които иска да развие земеделие, да го гоним? Колкото и да са евтини българските ниви, едва ли някой ще си вложи парите в покупката им, ако не иска да ги обработва, смятат онези, които не се боят от отпадането на забраната. Ние нямаме проблем, че чужденци масово купуват земя. Засега има само единични сделки, твърдят познавачи на пазара на земя. Големи площи трудно се събирали в едно и именно това демотивирало външните инвеститори. Те не приемали варианта комасация само на ниво ползване.

Винаги има значение кой владее земята, не бива обаче да се

Пазарни данни

Земеделска земя	Данни на МЗХ към 2012 г.
Площи със стопанско предназначение	Общо 55 000 000 дка, или 50% от територията на страната
Използвана земеделска площ - формира се от обработваемата земя, трайните насаждения, постоянно затревените площи, семейните градини и оранжерийните площи	Общо 50 902 790 дка
Обработваеми площи - площите, които се включват в сеитбообращение, временните ливади с житни и бобови треви	Близо 35 000 000 дка, или общо 68,7 % от използваните земеделски площи
Земя, притежавана от земеделски производители (2013 г.)	8 млн. дка

спекулира, че от 2014-а точно с отпадането на мораториума нещо фатално ще се случи, тъй като досегашната законова рамка де факто не пречеше придобиването на земя от чужденци. Но ако сами не си браним националните интереси, то и законът няма да ни помогне. Съвсем друг е въпросът какво ще се случи, ако земята, силно окрупнена, бъде продадена на чуждестранна компания, за която няма законови пречки...

Големият проблем на българското земеделие обаче не е

краят на „полузабраната“

а е разпокъсаността на земята. Който влезе в селското стопанство, трябва с години да натрупва площи и да ги удрява. Обикновено се търсят терени от поне 30-40 хил. дка на едно място,

а това не се предлага на пазара. Нама фонд, който има 100 хил. дка на едно място, макар да имаше големи сделки със земя. На този пазар влязоха спекуланти, които решиха, че и при срива на другите пазари в кризата е ударил часът на земята. Тръгна се от изключително ниски ценови нива и съвсем логично настъпи поскъпване. Но и днес декар обработваема площ струва много по-евтино у нас, отколкото в Румъния например, затова според някои експерти не би било точно да се твърди, че на нашия пазар на земеделска земя е имало бум, макар да са налице всички белези за това.

Отпадането на мораториума няма да окаже никакво влияние върху пазара на земя, уверява Борислав Петков. Психологически обаче, за да се поуспокоят страстите, мораториумът може да бъде удължен, като това трябва

да го реши парламентът. Но ако не добавим стойност на земята чрез комасация и хидромелиорация, след пет години тя може да струва по-малко от сега, предупреждава Петков. Междувременно на пазара на земеделска земя у нас настъпи

захладняване и отрезвяване

Докато големите купувачи бяха инвестиционните фондове и арендаторите, като в последните 2-3 месеца има сериозен отлив на интерес заради спада на цените на зърното. Той се отрази и върху земеделската земя, като поскъпването не само бе спряно, но и цените тръгнаха надолу. Пазарът беше преизпълнен и в последната година станаха три големи сделки - „Уинслоу груп“ купи 160 000 декари от „Винпром Пещера“, с което производителят на алкохол излезе от бизнеса със земя, „Ромфарм компани“ придоби 180 000 декари при ликвидацията на „Еларг фонд за земеделска земя“ АДСИЦ, а това лято същата фармацевтична компания придоби и фонд „Серес“. В чийто портфейл има над 186 000 декара обработваеми площи. След последната голяма покупка цените тръгнаха надолу. Новите собственици няма да си скъпят косите, ако имат дългосрочни намерения. Ако целта обаче е била бърза печалба в растящ пазар, това в близката една година едва ли ще е възможно.

Цената на земята не само няма да продължи да расте с темповете от последните 2-3 години, но според една от прогнозите през следващата година се очаква задържане на цената, а вероятно и лек спад в рамките на 5-15%. Най-засегнати от тази промяна са продавачите, както и всички онези, които вече инвестираха в земя, но не са земеделски производители, а целяха бърза печалба. В близко време те няма да може да я продадат дори на цената, която са дали за нея. От друга страна, може и да има

временни спадове

но в по-дългосрочен период оч-

акванията са цената плавно да расте нагоре.

Цената се определя от пазара и в последните години високите изкупни цени на зърното и поскъпването на земята създадоха усещането, че земеделството е устойчиво и е дългосрочно печеливш бизнес. Но 2013 г. разбиха тези илюзии, защото при добрата реколта цените на зърнените култури паднаха с около 40%. Това демотивира производителите агресивно да купуват земя. В дългосрочен хоризонт от 10 години цената на земята ще продължи да расте, но не линейно, а най-вероятно ще има и спадове. Мантрата, че храните и суровините непрекъснато ще поскъпват, бе опровергана от реалностите, тъй като и в техните цени се наблюдава

ЦИКЛИЧНОСТ

Фондовете за земеделска земя тръгнаха да я купуват при изключително ниски стойности дори от стотина лева за декара, някои от тях с ясна стратегия за развитие на пазара. Те имаха амбиции комасацията да стане факт, но и до днес това не се случи. Да обединиш два имота в едно е

изключително скъпа процедура, макар държавата да обещаваше да насърчи процеса и да го доведе до успешен край. Ако това бе станало, земеделството щеше да е много по-атрактивно. В момента т. нар. комасация на ниво ползване се прави година за година, но пък тази несигурност връзва ръце и спира инвестициите например в напояване. Казват, че най-добрият бизнес се прави

на спокоен пазар

– и от гледна точка на продавачи, и на купувачи. Земеделската земя има потенциал да поскъпва, но преди това да се случи отпукването, трябва да е налице не само дългосрочно планиране в агросектора, но и техника, силизи, напоятелни системи, инфраструктура. Наличието на тези фактори ще повиши доходността от земята. В момента селското стопанство е зърноцентрично, време е производството на плодове и зеленчуци, а също и животновъдството да стъпят на крака. Силен ли е агросекторът, инвестицията в земя ще е сигурно вложение, независимо от временното движение на цените надолу.

Окружаването, а не възможността да се купува от чужденци, е по-сериозната стъпка за развитие на пазара на агротерени

Георги Георгиев, управител на „Агромениджмънт“, мениджърско дружество на „ЕЛАНА Агрокредит“:

Цената на агроплощите ще зависи от доходността

Очакванията са в следващите години да няма рязко поскъпване на земята, рентите ще следват същия тренд

В последните години се откроява ясна тенденция на промяна на основните купувачи на земеделска земя. Ако в периода 2005-2009 г. най-активни бяха фондове, инвестиращи в земеделска земя, то след 2009 г. купуват главно земеделците, които обработват земята. Големият интерес към земеделската земя, съпроводен със сериозен ръст на цената в последните 1-2 години, доведе и до навлизането на пазара на непрофесионални инвеститори, които следваха общия тренд и подобно на пазара на апартамен-

ти отпреди няколко години, се водеха от идеята, че цената на земеделската земя непрестанно ще върви нагоре. Немалко агропроизводители също си позволиха да инвестират на неразумно високи нива, водени от добрите реколти и високата цена на продукцията през последните години. Реколтата през 2013-а, макар и отлична по своето качество, се реализира на значително по-ниски нива от миналогодишната и това доведе до известен застои в ръста на цените на земеделската земя, а в някои райони в Северна България имаше и известна корекция на цената.

Отлив на спекулантите

Като цяло можем да обобщим, че цената на земята вече се определя от доходността, която добивите носят. Затова и се забелязва отлив на т.нар. спекуланти от пазара, тъй като при тях доходността се формира само от рентата, която получават. От друга страна, земеделците, придобивайки земята, си гарантират няколко неща:

- 1 Спасяват си плащането на ренти за ползването на земята;
- 2 Получават субсидии за тази земя;
- 3 Получават доходи от продажбата на продукцията, която получават от обработката на земята;
- 4 С покупката на земята гарантират бизнеса си и могат да планират дългосрочно, т.е. могат да извършват мероприятия, които да доведат до повишаване на

добивите им, включително чрез изграждане на хидромелиоративни съоръжения.

Кой купува

Не мога да твърдя, че големите сделки в последната година доведоха до промяна на статуквото. В повечето случаи купувачът беше един или двама инвеститора с собствено или около 1 млн. гдка. В момента фондовете са нетни продавачи и доколкото не успяха да продадат земите си на местни земеделци и чрез множество сделки в отделни землища, част от тях предпочетоха да продадат бизнеса си на други фондове. От друга страна, тези дружества, които закупуваха цели бизнеси, го правеха, тъй като така им излизаше по-изгодно от покупки на земята, където трябваше да се сблъскват с конкуренцията на местните земеделски производители. А земеделците традиционно са склонни да плащат по-висока цена за земята, която обработват.

Тренд

Анализите на „ЕЛНА Агрокредит“ показват, че в последните години има трайна тенденция на поскъпване както на земеделските земи, така и на рентите, които се плащат за ползването им. На места дори се достигнаха неразумни нива от над 1000-1200 лв./гдка покупна цена и ренти от 70 до 100 лв./гдка.

Професионалистите на този пазар „преживяха“ края на 2008 г., когато за първи път от стартирането на активния пазар на земя през 2005 г. видяхме, че е възможно и движение на цената надолу. Подобно нещо се забелязва и сега. Всичко това трябва да ни научи, че цената на земята е функция на доходността, която се постига от нея. А доходност се постига, когато добрата земя се работи правилно и с дългосрочна визия. Затова считам, че през следващите години ще има ясно разграничаване на имотите на пазара. Земята вече не се купува по „каталог“ на база на категория, площ на парцела и т.н., а все повече ще се отчита каква доходност носи. Затова и нашите анализи в „ЕЛНА Агрокредит“ показват, че основните купувачи в момента са

земеделците, които най-добре знаят стойността на земята на ниво конкретно землище.

Лизинг

Сега е моментът за лизинг на земеделска земя, тъй като самото развитие на земеделието у нас го налага. Допреди година-две разработването на бизнеса на отделните земеделски стопани беше свързано с разработването на масивите, които години наред пустееха. По този начин нашите земеделци увеличаваха мащаба на своите стопанства и така разширяваха бизнеса си. Към този момент в много райони – особено в Северна България, на практика не останаха пустеещи земи. При това положение повишаването на добивите вече няма как да става с увеличаване на обработваните площи, а чрез постигане на

да закупуват земите, да окупяват стопанствата си и дългосрочно да планират бизнеса си. Екипите на „ЕЛНА Агрокредит“ и мениджърското дружество „Агромениджълнт“ разработихме услуга за финансов лизинг, която адекватно да помага на земеделците. За да е полезно за стопаните, е много важно финансирането да е навременно, те да изплащат лизинговите си вноски еднократно и в удобно за тях време в рамките на стопанската година, както и да имат фиксирани условия, което на практика в момента не се предлага на пазара.

Посоката

Земеделците и пазарът на земята по принцип са като скачени съдове, но за подобна свързаност можем да говорим едва през последните няколко години, когато на пазара земеделските производители влязоха активно. Фондовете сами по себе си бяха спекуланти, които инвестираха в земята в периода около влизането ни в Европейския съюз. Те имаха ясно съзнание, че базата беше ниска (около 150 лева/гдка) и положителните ефекти от членството ни в ЕС неминуемо ще доведат до съществено покачване на цената на земята. Сега вече това значително поскъпване е факт и може да се каже, че този ръст е изключително висок. Оттук нататък ръстът ще се дължи на

Очакванията на експертите са цените да зависят занапред не толкова от окупяването, колкото от доходността на земята

по-добри количества от наличните терени. За да стане това, е необходимо да има дългосрочно планиране и инвестиране, а то няма как да се развива върху земи, които не са собственост на съответните земеделски стопани. Съществуващата в момента законова уредба и т.нар. комасация на ниво ползване изигра своята положителна роля, но всички са наясно, че това е краткосрочно решение за земеделския бизнес. Тя работеше добре, когато развитието на бизнеса ставаше основно чрез разработване на нови и нови площи, но сега, когато трябва да се правят дългосрочни инвестиции върху самите площи – разрешаването на проблема с ползването в рамките на една стопанска година е неефективно и неработещо. Затова сега е моментът земеделците

реални икономически фактори – окупяване на стопанствата, респ. икономия от мащаба, модернизация на земеделието (нова техника, нови бази), увеличаване на поливните площи, правилно третиране на земеделските терени, адекватна държавна политика, насочена към подобряване на конкурентоспособността на българските производители, „превземането“ на нови и възстановяването на традиционните пазари за българските земеделски стоки и т.н. Всичко това изисква значителни инвестиции и затова моите очаквания са в следващите години да няма подобни резки скокове в цената на земята. Ще се забелязва плавен ръст в рамките на 5-10% както в цената на земята, така и при рентите за нейното ползване. □

FALL-WINTER 2013/14

PARADISE CENTER

бул. "Черни връх" 100, София

www.cacharel.bg

A man with dark hair and a slight beard, smiling, is wearing a dark navy blue quilted jacket over a dark turtleneck. He is holding a large bouquet of pink flowers wrapped in white paper. The background is a blurred outdoor setting with a building and a bicycle.

cacharel

Опитът на едно

ТАТЯНА ЯВАШЕВА

В поредицата от научна фантастика „Дюн“ на Франк Хърбърт династията Атреиди е прогонена от родната си планета Каладан, смятана и след напускането ѝ за перфектното място за живот. Аракис пък е пустинна планета, на която атреидите са били принудени да се заселят, и това е възможно най-лошото място за живеене. Нейните жители се борят с много трудности и са на ръба на оцеляването. Първата компания, която основава семейството на земеделския производител от Силистренска област Стойко Николов, е наречена „Каладан“ - заради ентузиазма, с който се втурват да развиват агробизнес. Но когато през 2008-а настъпи кризата, добавят Аракис в името на фирмата, като знак за отрезвяването си.

Да си земеделски производител в България е голямо изпитание. Искат се здрава воля и в известен смисъл хазартна нагласа, тъй като неведомо са препястванията, които ще трябва да се преодоляват. Отчаянието е състояние, непознато за фирма „Каладан-Аракис“, но не и разочарованието, което е плод на безсилието да променят ситуацията на обществено-икономическите отношения - конкуренция, потребление, ангажираност на държавата и на регулаторните органи. В България няма пазарна икономика, а всичко е много деформирано. Липсата на вътрешно потребление е убийствена за всеки бизнес. За разлика от

нашата страна, в Румъния има оформена средна класа, налице е силно вътрешно потребление и има много пари в оборот. Там каквото и да произведеш, стига да е добро, има кой да го купи. У нас колкото и да е хубав продуктът, трудно се продава“, коментира Николай Христов, управяващ съдружник във фирмата.

„Каладан-Аракис“ произвежда сушени плодове и зеленчуци, билки, ярки, а също и овощен посадъчен материал. Стопанството се простира на над 400 дка, от които 250 дка са с трайни насаждения от сливи, ябълки и праскови. Останалата част са технически култури, които скоро ще се превърнат в

ОВОЩНИ ГРАДИНИ

Ориентират се към производството на плодове, тъй като рентабилността там е по-голяма, а и почвено-климатичните условия в Силистренско, където е стопанството, са подходящи за овощарство. Около 300 дка трайни насаждения имат ефективността на 3 хил. дка технически култури, т. е. тя е 10 пъти по-висока. Решението е продиктувано и от факта, че вече имат производствено предприятие за сушене на плодове и зеленчуци. То се намира в с. Паусиево, Силистренска област, и е направено по програма СА-ПАРД. Пусковият му период през

2008 г. съвпада с началото на икономическата криза. Банките, които стоели зад тях дотогава, се отдръпват и вместо да се проявят като лоялен партньор, не

Изравняването на субсидиите или пълната им отмяна ще реши проблема с пазарното неравновесие в Европейския съюз, смятат в „Каладан-Аракис“

осигуряват средства за оборотен капитал, както е било с инвестициите. Стопанството се оказва с вързани ръце. Не се озъват, а минават през оглени уши, докато решат проблема. Затова от позиция на опита твърдят, че банките в България дават пари на онзи, на когото не му трябва.

Двигател

на „Каладан-Аракис“ са Стойко Николов и двамата му снове Димитър и Николай Христови. Димитър отговаря за производството и логистиката, а Николай - за реализацията на продукцията, за договорите и контакта с банките. Израснали са на село, затова земеделието, машините и земята са им много близки. Двамата братя са завършили икономика в УНСС. Със своя дългогодишен опит и агропрактика Стойко Николов е стожерът на земеделското стопанство, но без Николай и Димитър едва ли щеше да постигне този размах на работа. Той не се бои да поема риск и умеє да воюва за постигане на целите си. Занимавал се е със земеделие още в горните на социализма и оттогава има здрава закалка.

ЗЕМЕДЕЛСКО СТОПАНСТВО

Едрите в земеделието се развиват за сметка на дребните, показват наблюденията на Николай Христов. Процесът започнал преди десетина години, ескалирал преди 4-5 и вече се вижда краят на малките земеделски стопани, които работят до 100 дка земя, за сметка на големите производители, които обработват над 3-4 хил. дка земя.

Николай Христов смята, че потенциалът за развитие на селското стопанство в България е голям, но за съжаление избраният модел е погрешен. Сега един голям фермер с 20 души обработва 20 хил. дка, засети със зърно. Тези 20 хил. дка земя биха могли да дават поминък на 1000 семейства, но това не се случва. Зърнопроизводството набра сила, но така структурирано, то оказва пагубно влияние на българското село. От последните статистически данни се вижда, че хората в селата постоянно се топят, като малка част от тях са заети в земеделието, тъй като това население предимно е в нетрудоспособна възраст. На практика българското село вече си отива. Тенденцията до голяма степен е необратима, тъй като преобръщането на процеса ще отнеме 10-15 години, а дотогава големите стопанства ще са още по-големи, а малките съвсем ще са изчезнали: „Окончателно ще бъде прерязан шансът млад човек да започне агробизнес, който да е конкурентоспособен, ако зад него не стои някой проспериращ локален фермер. Има средства-

та по европрограмите за млади фермери, но те не са достатъчни, за да започне от нулата и да стъпи на крака“, посочва още Николай Христов.

Около 95% от продукцията си „Каладан-Аракис“ изнася в Румъния - заради свитото вътрешно потребление у нас. Христов добре познава икономическата ситуация в северната ни съседка и затова дава пример с нейната държавна банка за земя, която подпомага стартиращи фермери. В момента най-големият дефицит не са идеите и парите, а земята, върху която да израсне нечия бизнес идея. Българската държава обаче напълно е абдикувала от политиката за земята.

Има много добри практики, които може да бъдат приложени у нас, стига да има воля за това. Но в момента такава нагласа няма. Ефект би дал и премахването на

бюрократичните пречки

– намали ли се административната тежест при усвояването на европейските фондове, ще има мигновен ефект върху българското земеделие. В сегашната ситуация, за да получи финансова подкрепа, младият фермер трябва да представи 5-годишен бизнес план, който минава през дълга процедура на одобрение.

Ако този етап премине успешно, за 5 години той е „вързан“ за одобрената схема, независимо от променящата се пазарна ситуация и от климатичните особености, които пряко влияят върху земеделието. И ако през първите две години това по-скоро помага в растежа, после може да върне бизнеса назад. „В Германия, а и в Турция, когато фермерът си купи трактор, той отива в земеделската служба и тя му връща 50% от стойността, без да му искат бизнес план и да го карат да чака за одобрение. Там дават

свобода на предприемача

а у нас на всяка крачка го дебнат спънки и препялствания“, посочва Николай Христов.

Стопанството успява да намира общи работници, но за специализиран технически персонал и мениджъри проблемът е голям – вероятно и заради нивата на възнаграждение. Работната заплата в „Каладан-Аракис“ ще започне да расте, когато субсидиите за българското земеделие се изравнят с тези на гръцките фермери. Там те получават минимум два пъти повече, като има редица съпътстващи дейности, които също се субсидират. Фермерите в съседните страни получават много по-голяма подкрепа, което прави българското земеделие неконкурентоспособно. Перото, от което се реже, обикновено са парите за труд. Решението е в изравняване на субсидиите в целия Европейски съюз или в пълната им отмяна. Иначе се получава пазарно неравновесие. ☒

Васил Големански:

От ноември Централен депозитар ще работи по нов правилник

АТАНАС ХРИСТОВ

- Г-н Големански, в средата на юли т.г. беше представен новият правилник на Централен депозитар АД. Как той подобри работата ви?

- По този правилник работим повече от година. Документът

мина съгласуване с браншовите организации - Българска асоциация на лицензираните инвестиционни посредници, Българска асоциация на управляващите дружества и Асоциацията на банките в България. Беше приет от Съвета на директорите на ЦД и след това го внесохме за одобрение в Комисията за финансов надзор (КФН), която го одобри на 10 юли 2013 г. В правилника има значителни промени относно начина на функциониране на депозитара и в технологията на извършване на определени операции.

Ще е нужно време, в което нашите

членове - инвестиционни посредници и банки, да отговорят на изискванията. Всеки от членовете ни разполага с различни възможности и затова не можем да се ангажираме с конкретен срок, в който новият правилник ще влезе в сила. Изискването е всички да са подготвени.

В момента върви и подготовката на новата система на ЦД за влизане в реална експлоатация. През октомври тя ще е отворена за тестване. Планираме през ноември, след приключването на този процес,

да направим анализ на готовността на всички наши членове и промените да влязат в сила. Всички служители в ЦД, заедно с нашите членове, усилено работим за по-бързото пускане в експлоатация на новата система и правила. Това е очаквано от капиталовия пазар и е в интерес на всички. Но има една важна цел, която вече е постигната - това е намирането на формулата за ефективен диалог на ЦД с участниците на капиталовия пазар.

- Кои са най-важните промени?

- Новият правилник и новата система на ЦД изцяло променят инфраструктурата в посока внедряване на най-добрите практики и стандарти в посттрейдинг услугите, въвеждането на стандартна комуникация с ЦД и възможност за директна обработка на инструкциите (STP), гарантиране на сепарацията и успешното приключване на сделките с

финансови инструменти. Създават се възможности за много нови услуги от страна на ЦД, както и от членовете на депозитара към техните клиенти. Няколко са основните промени. На първо място, има ясно диференциране на функциите на ЦД. Първата е воденето на национален регистър на безналични ценни книжа, а втората е осигуряването на на клиринга и сепарацията на сделки с финансови инструменти.

Съгласно българското законодателство регистърът на безналични ценни книжа се води само на ниво краен клиент, с изключение на чуждестранни полечители. За да избегнем локалната особеност, предприехме този подход. Разделянето на регистъра от клиринг и сепарацията системата позволи да отговорим на изискванията на местното законодателство, като същевременно се позволи прилагането на добрите практики за приключване на сделки с ценни книжа. Връзката между двете системи - регистър и клиринг сепарация, се осъществява от нова роля - оператор на регистъра. Функцията може да се използва от всички инвестиционни посредници. Много важна особеност е даването на възможност важните роли и услуги да се аутсорсват между инвестиционните посредници - членове на ЦД, т.е. един посредник да може да обслужва няколко други ичрени на пазара. Така могат да се намалят разходите на посредниците. □

mazda

*ИДЕЯ, СКИЦА,
ИЗЯЩНО ТВОРЕНИЕ...*

НОВАТА MAZDA3

Който търси, намира работа

Негативизмът, който владее пазара на труда, ще се преодолее едва когато хората почувстват сигурност в доходите си

По време на моето следване нямаше карьерни форуми и карьерно консултиране. Когато завършихме висшето си образование и трябваше да започнем работа, с мой приятел теглихме чеп от шапката на баща ми. Толкова оскъдна беше информацията, че на случаен принцип взехме решение за професионалната си реализация, разказва Светлослав Петров, управител на JobTiger. Ситуацията днес е много по-различна и принос за това има ръководената от него организация, която вече 13 години прави карьерни форуми и предлага карьерно консултиране, с което дава по-голям шанс за успех на всички онези, които вървят по тръпеливия път към пазара на труда.

ЯНА КОЛЕВА

Намирането на работа не става лесно, особено от млади хора, които нямат никакъв практически опит. Безработицата е сериозен бич и непознаването на пазара на труда и неразбирането на механизмите, които го движат, често е непреодолима спънка. Добрата подготовка за срещата с бъдещите работодатели е решаваща за това дали ще получите желаната позиция.

През миналата година JobTiger са обучили над 2 хил. безработни, като повече от половината от тях след това са успели да преминат в „лагера“ на заетите. Хората се облъскват с едни и същи ситуации и проблеми и понякога им е нужна малко подкрепа, за да

се справят. Първ помощник и

верен ориентир

за пазара на труда ще е карьерният наръчник за млади специалисти „Всичко за новата работа в България и европейските институции“, който беше официално представен в края на септември. Негови автори са Надежда Ангелова - маркетинг мениджър на JobTiger, и Маргарет Тачева - посланик на EU Careers за България. Да сте добър специалист е необходимо, но не и достатъчно условие. Затова наръчникът, който може да ползвате и онлайн на сайта на JobTiger, е помозен с ценните съвети и нестандартния поглед към трудовата заетост.

В средното и висшето образование липсва подходяща учебна програма, свързана с работа

кариерите развитие, и няма кой да насочва погравстващите към правилните решения за професионалната им реализация. Същевременно ситуацията на пазара на труда е динамична и постоянно се откриват нови възможности, но информацията за тях остава скрита за повечето млади хора. Ако те активно не търсят и не се интересуват, работата едва ли сама ще ги намери. За един 18-20-годишен човек е трудно да си даде сметка къде е неговото място и коя е

най-подходящата професия

В желанието за по-добър стандарт на живот немалко хора заминават зад граница и след време доста от тях искат по емоционални причини да се върнат. Хубаво е, когато натрупат по-богат опит, но въпросът е дали ще намерят адекватна реализация в България.

„Българските и европейските политици имат различен стил на говорене и на отношение към проблемите. Така например председателят на Европейската комисия Жозе Мануел Барозу апелира правителствата да инвестират в авангардно образование и насочване на младежките групи към високотехнологични и иновативни дейности и производства, а не към възгледобив и енергетика. Няма промяна в инвестиционното

Карриерният наръчник за млади специалисти „Всичко за новата работа в България и европейските институции“, е навигатор за пазара на труда

поведение на нашата държава и затова не може да се очаква динамика във висшето образование. Ето защо то не е в състояние да гарантира заетост при качеството на услугата, която дава. Най-напредналите държави обаче ще успеят да решат сложната задача по-бързо и така разликата с европейския изток ще се задълбочи“, твърди Станимир Илчев, депутат в Европейския парламент от групата на Алианса на либералите и демократите за Европа. Наръчникът е издаден с негова помощ.

Консултантите от JobTiger полагат усилия при съществуващата заетост младите хора

да съумееят да се прехвърлят за работно място. Затова е важно

да научат правилата на тази игра

и да разберат къде и как да търсят. Добре е да развият внимание към детайла при изучаването на пазара, както и умение да различават митовете и легендите от реалността. Понякога се налага и преместване в друг град, но мобилността е част от новата действителност, уверява Светлозар Петров. Сред висшистите безработицата е много ниска, по-голям проблем има при хората със средно образование, а при нискообразованите е направо катастрофа. Затова е важно младите хора да са наясно колко решаващо е образованието и професионалната подготовка днес. Друг проблем е средата, заради която високообразовани млади хора, завършили на Запад, след като по емоционални причини са се върнали в България, вземат решение да заминат отново за чужбина.

Средата - това сме ние

Ако всеки, с възможностите за влияние, които има, променя средата около себе си в позитивна посока, то и цялостната картина ще се промени. Живеем в отворен свят и Евросъюзът дава свобода на търговията и на пазара на труда. Трябва да свикнем с това, напомня управителят на JobTiger. Има свобода на избора, но пред България се отваря предизвикателството все по-малко хора да изкарват социалните помощи и пенсията на все повече неработещи и пенсионери.

Има професии, при които е по-изгодно да работиш в България, тъй като остава по-голям разполагаем доход. IT сферата е от тях. Липсата на инвестиции в другите сектори кара все повече българи да отиват на гурбет. Всеки сам решава за себе си, а държавата е само ням свидетел. Безпокоим се как медицинските ни кадри масово заминават на работа в чужбина, но там те намират по-добри условия и примамливо заплащане. И едва когато системата у нас започне да

За кого бие камбаната

Не е далеч моментът, когато ще се изравни съотношението между образованите и неграмотните, неквалифицираните и абсолютно непросветените млади хора. Към 2025 г. предстои изравняване по численост на българи и ромни в трудоспособна възраст. Другата мрачна прогноза е за драматично увеличаващия се брой пенсионери и неработещи при прогресивното намаляване на заетите. Пред правителството и следващите управляващи стоят тежки проблеми за разрешаване и те повече не търпят отлагане. Това е основно послание в книгата на Костадин Костадинов «Третата национална катастрофа», посветена на демографската криза. Станимир Илчев съдействал за популяризирането ѝ в Брюксел, като осигурил и средства за издаването ѝ на английски език. Тя според Илчев съдържа и някои спорни моменти, но проблемът ескалира и е време да се бие камбаната. Образование, което да е в съответствие с реструктурирането на икономиката, се постига трудно, но младите хора трябва да бъдат подготвени и умело насочвани към дейностите на близкото бъдеще, уверява Станимир Илчев. Той е убеден, че решение и на този проблем може да се намери, стига да спрем да го negliжираме.

изпитва силен недостиг на кадри, тя ще трябва да намери стимули за привличането на специалисти.

Да останат в България

– това трябва да носи удовлетворение на младите хора. Не може да задържим никого с мотива, че така се решава демографският проблем на страната, подчертава Светлозар Петров. А според Станимир Ичев всеки трябва да види своята лична полза и тогава той прави своя избор. Младите хора, а и изобщо квалифицираните кадри, може да бъдат задържани с активна инвестиционна политика, с по-голяма грижа за младите семейства, с пакет от мерки, който привлича да се работи в България, но и с атрактивни условия за работа и живот. Бедата е, че хората, които си намират работа, в резултат на ниското заплащане след година-две охладняват към нея. И пак опираме до това, че правителствата трябва да държат във фокуса на своето внимание младата генерация, тя ще изтегли икономиката напред, ще гарантира старините на по-възрастните и ще разшири своята собствена перспектива.

Като посланик на EU Careers за България Маргарет Тачева само през последната година е организирала 13 карьерни събития у нас. Успяла да спечели доста хора с идеята да се престрашат да кандидатстват за

работа в европейските институции

Това вече дава плодове и има

Активните млади хора се стремят към високо образование и добра професионална реализация

Карьерните форуми в България вече имат традиции

много възновяващи истории на успеха. В Европейската комисия през последната година стаж са карали 45 българи. Стажовете не са само за висшест, току-що завършили университет. Те са отворени и за хора с постоянна работа и 5-месечният опит в европейските институции са отразява позитивно на по-нататъшната им кариера. Повечето хора, преминали такъв стаж, успяват да намерят по-добра позиция и по-добро заплащане заради по-високата си квалификация. Кандидатстването за постоянна работа в евроадминистрацията също може да се увенчае с положителен резултат. Опитът в мултикултурна среда е безценно предимство, тъй като развива редица умения.

Западноевропейският пазар на труда е по-добре организиран, той е и по-динамичен, сочи сравнението на Станимир Ичев. Там се отделя специално внимание на всеки младеж който завършва своето образование, за да не се удължи опасният период на бездействие между неговото дипломиране и

неговия първи работен ден. Там и статистиката е по-добра, без да говорим за големия брой социални пакети и програми за квалификация и преквалификация. Просто тези държави имат по-силни икономически и по-устойчиви модели за решаване на проблемите. Целта е да пренесем техния опит и на родна земя, но това става много бавно. Някои западни страни вече излязоха от кризата и там се откриват нови работни места, инвестиционният интерес нараства. У нас трудно намираме с какво да се похвалим, освен заявката на правителството за откриване на нови работни места, но статистиката не е особено окуражителна, добавя евродепутатът.

За 13 години присъствие на JobTiger на пазара ситуацията е коренно променена. Хората свикнаха да ползват интернет и за търсене на работа, докато в началото страховете са били големи. Карьерните форуми се развива и популяризираха като инициатива. Безработицата сега не е по-различна от 2004-2005 г., но очакванията тогава бяха към по-добро. При същата безработица днес песимистичните нагласи имат превес и всички са по-предпазливи при инвестициите и откриването на нови работни места, при търсенето на работа и при харченето. Святият пазар води до загуба на работни места и неразкриване на нови. Сега негативизмът е на власт, а той ще се преодолее едва когато хората почувстват сигурност в работата и в доходите си. За съжаление няма копче „лесимизъм“, което да може да изключим, за да пуснем системата в режим „пазарен оптимизъм“. ☑

* Тя е меркантилна

Бул Тренд Брокеридж ООД е инвестиционен посредник, чрез който ще ОВЛАДЕЕТЕ нови финансови ресурси.

Доверително управление / Електронна търговия / Финансови консултации /
Управление на активи / Акции / ДЗР/ Валута / Петрол / Злато /
Компенсаторни инструменти / Структурирани продукти

* Пристрастена към печалба

Георги Вуков между София и Лондон

Георги Вуков с родителите си при завършването му в Харвард

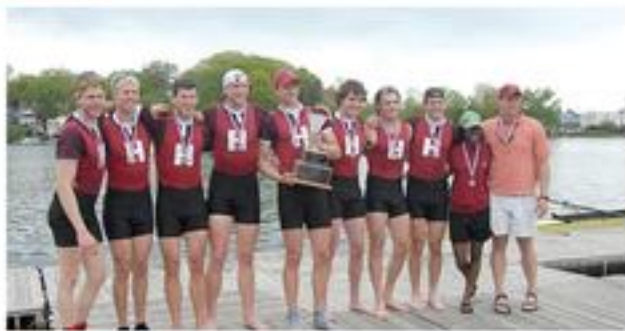

С отбора на спортен клуб „Хеброс“ Пловдив

Държавата е доставчик на блага, които си има клиенти. Аз спазвам законите и плащам данъци, но от нея очаквам сигурност и законност, казва харвардският възпитаник

Георги Вуков е роден в Пловдив преди 26 години. Там завършва гимназия с профил английски и математика. Негова леля е олимпийската шампионка по гребане от Монреал през 1976 г. Ся Келбечева, затова като ученик също се ориентира към този спорт. Избира да кандидатства в САЩ с цел като студент да продължи да се състезава, а същевременно льноценно да учи. Стива зад океана, защото в България университетският спорт не е развит. Кандидатства

на 17 места, приемат го на пет. Избира да учи в Харвард, където завършва политически науки. През последната година от следването си написва книгата „Пътят към Харвард“, която бе издадена от издателство „Хермес“ през 2011 г. Финалният семестър изкарва в Швейцария по обменна програма и в края на 2010-а се дипломира. Решава да се върне в България и бързо намира работа в сферата на финансите и инвестиционното банкиране. Записва курс за професионалния сертификат CFA за управление на портфейли и инвестиции и го завършва за две години и половина. В момента работи за чешка компания за инвестиционни консултации, която развива дейност главно в Чехия и Румъния. Сега той подготвя втора книга с интервюта с българи, направили успешна кариера като инвеститори по цял свят. Опитът на Георги Вуков е доказателство, че и най-смелите мечти се сбъдват, стига да подкрепите в себе си и да работите целенасочено.

Състезание по гребане през 2008 г.

Потенциалните инвеститори не желаят да направят първа стъпка в страна, в която всекидневно има протести. Тези, които имат сериозни намерения, се интересуват и от още няколко неща: законова стабилност и държавен бюджет. По първия пункт България не е особено привлекателна, тъй като промени на законите се правят често. Това

намери качествени кадри. Но като изключим IT сектора, отлични специалисти на ръководно ниво много трудно се намират. Това принуждава повечето инвеститори да въкарват средния и висшия си мениджмънт отвън. Наемат българи, колкото и да е тъжно, за сравнително прости дейности.

Плюс-минус

Инвеститорите може да бъдат привлечени от факта, че тук ще

стига до въпроса защо изобщо да дойде у нас.

Производителност

Като човек на наемния труд желая да съм в хубава компания с нормална работна среда и да има добра инфраструктура до работното ми място. Държа да ми се плаща пропорционално на усилията и трудът ми да е на световно ниво, т. е. ако работя в България и отида в компанията майка в

В деня на дипломирането на Георги Вухов в Харвард

На ежеседмичната "българска вечеря" в Харвард

за всеки инвеститор е анатема. Когато някой влага парите си с дългосрочен хоризонт от 25-30 години, за него е от изключителна важност законовата рамка да има устойчивост и да няма неприятни изненади от изменения, които преобръщат ситуацията. Да носят подобен риск са склонни само спекулативните инвеститори, които опитват по сравнително нечестен и непазарен начин да натрупат печалба. Бързите пари винаги са за сметка на нещо – екология, държава, партньори, работна ръка. Държавният бюджет засега не създава безпокойство за инвеститорите, тъй като дългът на страната е сравнително малък, но тъй има притеснения, че броят на социално слабите непрекъснато расте, а броят на плащащите осигуровки намалява. Инвеститорите държат да има предсказуемост, ясна законова рамка, работеща съдебна система, която бързо да решава споровете, когато те възникнат. За всеки чуждестранен работодател е важно тук да

имат сравнително ниски разходи за труд и нисък корпоративен данък. Членството на страната в ЕС е голямо предимство, тъй като продукцията свободно може да се изнася в общността. Инвеститори, които искат да развият немного сложно производство, има защо да изберат България. Това, което обаче отблъсква, е, че когато някой реши да създаде високо технологично производство, се сблъсква с огромния проблем, че на практика трябва да внесе почти целия персонал. В такъв случай се

САЩ, да не изглеждам като човек от минала епоха. Трябва да съм в състояние еднакво добре да се справя навсякъде в чужбина, стига нивото на работа тук да не е по-ниско.

Един от простите постулати в икономиката е, че заплатите отговарят на производителността на труда. Факт е, че в България тя е слаба. Ако работодателят не се е позрижил условията на труд и квалификацията на работниците и служителите да са на съответното равнище, те произвеждат малко >

Харвардът за тренировка на отбора по гребане в Харвард

и той няма как да им плаща много. Социалната психология показва, че ситуацията ни формира точно толкова, колкото и ние нея. Има много хора, които, ако бъдат поставени на правилното място и има кой да ги обучава и да ги стимулира да работят, те показват много високи резултати.

Бумът

До 2008 г. инвеститорският интерес към България беше на висок голем, но бе нереален. Имаше много спекуланти, които залагаха върху вложения в недвижимост и бяха налице европейски банки, готови да им дават пари и да поемат риска. Средствата бяха вложени в тухли и в желязо, образно казано. Повечето от тези сгради стоят празни и в голямата им част са иззети от банките. Не мисля, че това трябва да се повтори. По онова време много неща се случиха накуп – беше период на кредитен бум, България стана член на ЕС и интересът към страната се повиши, тъй като инвеститорите вече я приемаха за по-ниско рискова.

Проблемите и решението

Проблемът със заетостта от гледната точка на държавата има и такъв аспект: как да се изхрани един млев днес, така че след 10 години да има максимална възвръщаемост. Двата начина са свързани с образование и здравеопазване. Те нямат ефект днес, а след време. Но има и още един основен проблем – демографският. България се стопява поради ниската раждаемост и заради емиграцията. Когато един човек прави опити да намери подходяща работа, но това не се случва, той напуска и отива в страна, където може да си осигури по-добър стандарт на живот. Така здравеопазването и образованието се свързват с демографския проблем. Този дисбаланс може да се реши с привличане на хора отвън, стига да станем по-толерантни. Трябва обаче да се отворим към света, а това за българите се оказва трудно, що се отнася до привличането на чужде-

Представянето на книгата на Георги Вуков "Пътят към Харвард" през 2011 г.

Семестър в Швейцария - пред парламента в Берн

В една от сградите на Европейската комисия в Брюксел

В Сеул, Южна Корея

ни като работна ръка.

Предприемачество

Бизнес се прави с капитал, хора и знание. За наличието на капитал може да кажем, че когато има качествени хора с познания, но и с амбиция, те ще съумеят да намерят пари. Мнозина искат да станат предприемачи и да работят за себе си, но за да създаде свой бизнес, човек трябва да може да прави нещо много по-добре от някой друг, иначе ще фалира. Няма ли хора, които или да са образовани, или да имат необходимия трудов опит и умение да правят нещо по-добре от другите, няма как да се създаде успешен частен бизнес.

След две години и девет месеца, прекарани в България, Георги Вуков вече гледа към Лондон, тъй като инвестициите в компании, които се търгуват публично, са слабо застъпени в Централна и Източна Европа. Печалбите тук не се правят от анализ, а от вътрешна информация, което не е привлекателно за инвеститорите. „Ако онова, което ще направя в България за 30 години, някъде в чужбина мога да го постигна в много по-кратък срок, то няма много фактори, освен чисто личните, които да са в състояние да ме задържат тук“, обяснява той.

Има ли обаче начин младите и образовани хора да останат в България? Според Георги държавата може да се разглежда като доставчик на блага, които си има клиенти: „Работя, съобразявам се със законите на страната, плащам данъци, но от нея аз искам да получа сигурност, законност, чиста природа и всичко друго, което държавата трябва да доставя на своите граждани. Когато давам всичко, което се изисква от мен, но не получавам онова, на което държа, аз съм в правото да си намеря друг доставчик“. После Георги Вуков добавя, че когато имаме ценности и вярваме в тях, светът е отворен да търсим държавата, в която обществото ги споделя. Явно глобализацията инсталира нова програма в главите и изтрива файла родолюбие. [E]

МЕЧТАНИЯТ КОЛЕДЕН ПАКЕТ ФИРМЕНО ПАРТИ 2013

Насладете се на едно запомнящо се Коледно празненство, за което Вашите колеги ще говорят дълго време.

Мечтаният Коледен пакет включва:

- ✓ Четири степенно Коледно меню или разнообразен бюфет – кулинарните изкушения са подбрани от главния ни готвач Андре Токев: изберете сами!
 - ✓ Коледна украса
- ✓ Празнични напитки: напитка за „Добре дошли“ на Зимната тераса на бар „Артистс“, ½ бутилка вино (червено или бяло), минерална вода, кафе и чай
- ✓ Една награда, предоставена от Хилтън София за томболата с Коледни изненади – ако искате да организирате такава!

Цена на човек: 57.00 лв.

Направете своята резервация преди 25 октомври 2013 г. и се възползвайте от 5 % отстъпка от цената на пакета.

Специални цени за всички напитки, поръчани преди пристигането на гостите Ви.

**За повече информация и резервации, моля свържете се с нас на
тел.: +359 2 933 5024/25**

Хилтън София
София, бул. България 1
тел.: +359 (0)2 933 5000

Hilton
SOFIA

Владимир Веселинов в света на изобретателите

Един успял българин
разказва за работата си
в Европейското патентно
ведомство

СВЕТЛАНА ЖЕЛЕВА

От октомври 2012 г. Владимир Веселинов работи в отдел „Строително инженерство и термодинамика“ на Европейското патентно ведомство. Тази мегаструктура е една от най-големите публични институции в Европа със своите 7 хил. служители и бюджет на самоиздържаща се организация на стойност 1.8 млрд. евро, чиято работа е насочена към повишаване конкурентността на европейската икономика. Във ведомството се обработват около 240 хил. заявки за патенти всяка година. Освен централата в Мюнхен, ведомството има офиси още в Берлин, Хага, Брюксел и Виена. Отделите на организацията са наистина пъстри – със служители буквално от целия свят – от Боливия до Китай.

Българите, които работят в офиса на Патентното в Хага, са вече над 10. Владимир Веселинов има възмущава кариера, в която професионалното и личното се преплитат по неподражаем начин. Детството му минава в Германия, в бившето ГДР – между 1969 г. и 1976 г. Като ученик обаче се завръща в София. Завършва Първа английска гимназия в столицата, а после и ВМЕИ-София (днес Технически университет), специалност Машиностроене. След промените се открива Немският факултет на университета и Веселинов се мести да следва в него. Именно тук среща и съпругата си Ева, която преподава немски език. Когато си тръгва

Сградата на Европейското патентно ведомство в Хага

Работен момент в патентното ведомство

след едногодишния стаж в София, тя му казва „Мислех какво да си взема оттук за спомен и си избрах теб“. И така, Владимир заминава с Ева през 1995 г., следва венчавка и три прекрасни деца – синът Константин и двете дъщери Магдалена и Валентина. Местят се в Карлсруе. Там Владимир завършва следването си, а по-късно защитава и докторска работа.

В продължение на години Веселинов работи в различни частни компании – фирма доставчик в автомобилната индустрия, корейска компания (където научава този екзотичен език), а после и в американско-австрийска фирма за вятърни мелници. После вятърът на промяната го довежда в Хага, където започва работа за Европейското патентно ведомство.

„Кандидатстването в Европейското патентно ведомство е много тежка процедура. Готвиш се с месеци. Първо идват 3-4 интервюта, които продължават по цял ден. Единият изпитен ден е посветен само на чуждите езици. Иска се перфектно владеене на немски, френски и английски. Вторият ден е по специалността, третият – по социална компетентност – доколко наистина си пригоден да работиш в интернационално учреждение. Изпитващите сами държат да се убедят в качествата на кандидата. Полиглотите са на почет. Владимир говори 5 езика и признава, че е от служителите, които знаят малко на брой. Много от колегите му владеят по 7 и повече езици. И не само това – служителите

на Европейското патентно са не само полиглоти, но и доктори на различни науки. Това са хора с опит най-вече от индустрията. Германското патентно ведомство не назначава хора, които идват направо от университета. Изискването им е да имат поне 5 г. опит във фирма, да са видели свят, обяснява той. Европейското патентно няма подробни изисквания, но въпреки това голяма част от служителите им са именно хора, дошли от индустрията, от големите компании, подчертава Веселинов.

След трудния прием следват 3 години обучение в Европейското патентно. На практика това означава, че новите служители не просто трябва да четат и да разбират изключително сложни технически и правни документи, а също и да преговарят с патентни адвокати, да пишат подробни решения и обосновки.

„Нямаш право да си избираш езика на който да водиш кореспонденцията – ако заявителят е използвал френски, през цялото време си пишеш с него на езика на Зола, като не можеш да го смениш с немски или английски“, обяснява той. В отдела на Владимир най-много запитвания се правят на английски и немски.

За пръв път след 1995 г. Веселинови идват в България през изминалото лято, за да покажат на децата си татковата родина. Владимир обаче признава, че му е трудно да говори за ситуацията в страната, защото няма подробен поглед за изминалите години на прехода. ☑

България изостава по патенти

През 2011 г. в Европейското патентно ведомство са подадени 16 молби от България, което нарежда страната ни на 57-о място в класацията по патенти и иновации. След кризата през 2008-2010 г. се наблюдава ръст в патентната активност не само на българите, но и на останалите европейци. От ведомството посочват положителното развитие по показател изобретения, но държат тези патенти да бъдат качествени и одобряват средно едва 4 от 10 молби. През 2011 година са издадени 62 115 европейски патента, сочат данните на службата.

„Компаниите реагираха различно в сравнение с 2008-2009 г., когато имаше силен спад на броя на подадените молби“, подчертава председателят на Европейското патентно ведомство Беноа Батистели. Но голямото мнозинство от фирмите са решили да не жертват инвестициите си в научно-развойна дейност“, обяснява той. Нещо повече, патентите са станали стратегически инструмент за предприятията, изтъква Батистели. „Щом има компании, които са готови да платят десетки милиарди долари за закупуване на патенти, това означава, че патентите имат все по-голямо стратегическо значение“.

Командваме компютрите с мисъл

АЛЕКСАНДЪР АЛЕКСАНДРОВ

Гостите на конференцията TEDx Sofia, която се провежда през май 2012 г. в Университета по архитектура, строителство и геодезия, вероятно дълго ще си спомнят това, което видяха във фоайето пред залата за лекции.

Пред погледа им хора показва как може да бъде управляван компютър само с мисъл, а мнозина от присъстващите получиха възможност сами да се уверят и да тестват технологията. Системата, която беше представена за първи път в България, е базирана на една от най-иновативните концепции в сферата на компютърните технологии – BCI (Brain-Computer Interface – интерфейс между мозък и компютър). Някои учени наричат този тип технологии също MMI (Mind - Machine Interface – интерфейс между мозък и машина) или неврален интерфейс (neural interface). Каквото и екзотично название да му сложат обаче, по същество става въпрос за директна комуникация между човешкия мозък и каквото и да е външно цифрово устройство.

Идеята на учените и фирмите, развиващи този нов технологичен сегмент, е да помогнат на потребителите да управляват компютри, телефони и други типове електроника направо чрез мисълта си. За масовия потребител това би

лят пръстите от натискане на бутоните на мишките, ще можете просто да забравите за тях.

По всеобщо мнение съвременните периферни устройства за

работа с компютър не

са най-удобният вариант и

все повече хора се оплакват от различни болки и проблеми вследствие на дългото им използване. Същевременно ние не можем да се откажем да ги използваме. Напротив – компютрите и телефоните навлизат все повече в ежедневието ни и по-скоро увеличават средното време, което прекарваме всеки ден, използвайки ги. Затова и учените се опитват да измислят все по-иновативни начини за управление на персонални компютри и други електронни устройства. Първо бяха гласовите команди, след това се появиха контролерите за управление на жестове. Някои стартиращи фирми пък вече предлагат технологии за проследяване на погледа ни и придвижване на екрана съобразно движението на очите. Управлението чрез мисъл обаче е нещо съвсем различно и има потенциала да промени изцяло технологичния сектор.

Как работи интерфейсът мозък - компютър?

Технологията използва слаботе електрически сигнали, които изпращат нашите неврони, докато комуникират помежду си. Разпрос-

Забравете за мишките и клавиатурите! Концепцията Brain-Computer Interface ще позволи да управляваме всички дигитални устройства около нас, без да си мърдаме пръста

означавало значително улесняване и ускоряване на процеса на работа с различни машини, за геимърите пък – разнообразни нови възможности за придвижване във видеоигрите. Много по-съществена обаче би била промяната за хора с различни увреждания, много от които ще могат пълноценно да използват компютри и да бъдат конкурентни на пазара на труда. Залогът в крайна сметка е революционна промяна в компютърните интерфейси, която

има потенциала да промени света около нас

Ако ви е омръзнало от традиционните клавиатури и вече ви бо-

и мисли, в мълци, в мислите ни, от от тях успяват да се измъкнат и могат да бъдат прихванати от съответната апаратура, а впоследствие – и превърнати в цифрови команди.

История

В по-широк смисъл Brain-Computer Interface технологиите водят началото си още от двайсетте години на миналия век, когато Ханс Бергер открива електрическата активност на човешкия мозък – откритие, което позволява впоследствие да се развият системите за електроенцефалограма (EEG). Работата на учения е в основата на спартиралите през седемдесетте години на същия век в Университета UCLA (University of California Los Angeles) изследвания на възможността да бъдат дефинирани определени мисли и превърнати в команди. Любопитно е, че експерт на университета получава финансиране не от кого да е, а от легендарното подразделение на Пентагона – DARPA (Defense Advanced Research Projects Agency – Агенция за авангардни изследвания в отбраната), която е известна преди всичко с това, че в нея е създадена глобалната мрежа интернет. Именно ученият в Лос Анджелис са първите, които използват израза Brain – Computer Interface в научна документация.

Пазарна реализация

Една от първите компании в този бранш е създадената още през 1987 г. Neural Signals, която разработва устройство, позволяващо на парализирани хора да управляват различни апарати и да комуникират с околния свят. Друг от първите изгачи в този сегмент е австрайската компания Guger Technologies, която от 1999 г. предлага няколко продукта за разчитане на мозъчните сигнали и превръщането им в команди. Компанията NeuroSky също е създадена с фокус изцяло върху Brain-Computer Interface решенията. През 2009 г. тя пуска на пазара няколко продукта, включително MindSet и Uncle Milton Force Trainer. През същата година се появява и първото в света устройство за спелуване на букви на база на човешките

от Guger Technologies, позволява на потребителя да дава мислено на компютъра основни команди, като например за принтиране или копиране на текст, за изпращането на електронна поща и др. През март миналата година Guger представя нов модул за intendiX, наречен Screen Overlay Control Interface (SOCl), който позволява на потребителите да играят видеоигри като World of Warcraft или Angry Birds с мисъл.

Последният пример е показателен за интереса към интерфейсите мозък – компютър от страна на една от най-бързо развиващите се технологични индустрии през последните години – тази на видеоигрите. Цяло ново направление, наречено неврогейминг, е на път да се появи на пазара, позволявайки на потребителите да играят игри и да взаимодействат с виртуални светове само с мисълта си, без да се налага да използват традиционен джойстик или клавиатура. Някои компании като Emotiv стигат дори по-далеч, създавайки системи, с които геймърите могат дори да си избират настройките на играта или да прецизират силата на музикалния фон. Гейминг индустрията, която през последните години се стреми по всевъзможни начини да

и звука, вече вижда в ВСІ технологиите възможност да направи следващата голяма стъпка в тази насока.

През 2007 година в битката за дял от новосъздадения пазар се включи и японският концерн Hitachi, който представи прототипна система, позволяваща на младо момиче с увреждания да играе с мисълта си видеоиграта Space Invaders. Плановите на компанията са подобен продукт да бъде пуснат на пазара съвсем скоро и да има значително повече функции.

Друго интересно приложение на новата технология е използването на мисълта за задвижване на автономни превозни средства. Преди няколко месеца китайски изследователи създадоха система, която позволява чрез Brain-Computer Interface да се контролират роботизирани летящи дрони, тип квадрокоптер. Използвайки своеобразна шапка с електроди, поставена на главата му, потребителят може лесно и плавно да променя посоката на летене на дрона, както и да го насочва нагоре или надолу.

Комуникацията между човешкия мозък и компютъра със сигурност изглежда „яко“ и има всички предпоставки през следващите години да се превърне в мода. Някои критици обаче вече побързаха да напомнят, че подобна технология може да бъде „нож с две остриета“, предоставяйки на определени компании възможности за четене на мислите на потребителите. А вече видяхме не един или два примера за това, че хората биха жертвали комфорта и модата, за да запаят в някаква степен своята лична неприкосновеност (негативните настроения срещу иначе страхотния продукт Google Glass са най-актуалният пример за това). Така че бъдещето на Brain-Computer Interface технологиите все още не е ясно и първа предстои да разберем кога и дали те ще се превърнат в пазарен хит.

ЛОДМИЛА ЗАХАРИЕВ

Само преди година Apple измекдаше непобедима. Цената на акциите на компанията надвърнаше 700 долара, а паричните потоци засенчаха брутният вътрешен продукт на много страни. Анализатори говореха за пазарна капитализация от 1 трилион (1000 милиарда) щ. долара. Днес обаче Wall Street вижда Apple по много различен начин. Голямата презентация от средата на септември, на която бяха представени новите модели iPhone, не успя да спре или поне да овладее спазаната на компанията от Купертино. Златният iPhone с 64-битов процесор и пръстов сензор дори веднага доведе до спад с 2% на стойността на акциите.

Презентацията беше първият голям пробен на продукт след представянето на iPad Mini от м. г. При липсата на нови джарджи и падащи доходи за последното тримесечие, Apple измекда в застой. Голямото пълзене за компанията започна още през септември 2012 г. От април т.г. тук компанията загуби близо 300 милиарда долара пазарна капитализация, а дното за акциите беше стойността от 400 долара в средата на април и в средата на юни.

На последната презентация обаче главният изпълнителен директор Тим Кук направи много малко, за да успокои инвеститорите. Дори напротив. След като Samsung стремглаво печели пазарен дял, а цените на телефоните с Android падат, инвеститорите изразяват все по-сериозни съмнения, че Apple може да поддържа премиум цените си, които захранват високите маржове на компанията. Въпреки рекордните продажби на 9 милиона устройства от двата нови модела само за първите 3 дни.

Най-лошото и най-очевидно от всичко обаче е, че Apple не успя да нахрани апетита на потребителите за иновативност, което е била винаги отличителен белег на компанията. Технологиите „Touch ID“, която удостоверява самоличността чрез пръстов отпечатък, със сигурност не е задължителна голяма промяна. Дори визуализацията на iOS 7,

„Екзотичен“ iPhone 5C засега се радва на успех сред потребителите главно заради цветовете си

Отслабва ли блясъкът на Apple?

Въпреки големите продажби на iPhone 5S и iPhone 5C компанията не успя да нахрани апетита на потребителите за иновативност

Опашките станали традиция, но според общото мнение новият модел не отговаря на високите очаквания за иновативност

най-радикалния редизайн на мобилната операциона система на Apple, не успя да успокои Wall Street.

Най-сериозният проблем за Apple, измекда, е софтуерният пазар. Делът на смартфоните с Android достига невероятните 79.3% за второто тримесечие на 2013 г., или близо 190 млн. устройства, докато iOS е на второ място с едва 13.2%, или около 31 млн. устройства.

Ако бързата реакция на пазара е индикатор за възможното развитие на цените на акциите, то пред Apple не предстои нищо добро именно заради слабите иновации в новите продукти. Липсата на новини около Watch или Apple TV също оказват негативно влияние на цените йокока.

За отбелязване е, че Apple прекара много време в изтичане на напрежката

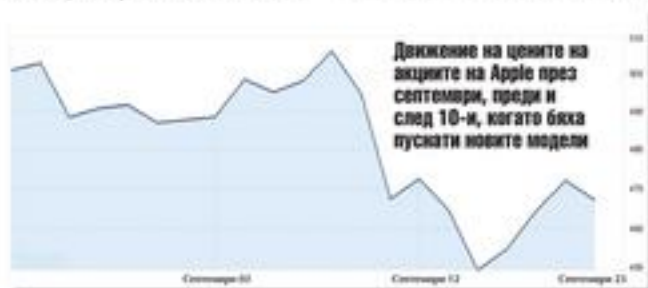

Новият iPhone 5S

по-евтините апарати, е плод на грешна интерпретация.

Apple не може да си позволи твърде скъпи устройства, ако иска да превърне Китай в един от основните си пазари. В момента компанията има едва 5% дял от сегмента на смартфони в страната. Същевременно се очаква уметите телефони да уловят пазара си в Китай до 2017 г.

Промените в стратегията на Apple, която отпадна е лидер в сферата на пазара на смартфони, е силен обрат. Новите стратегически стъпки са ход напред, но за съжаление частнието. И последното Apple се превърна в нещо, което нито тенденциите, нито клиентите налагат. Брандът Apple е синоним на висок и корпоративна идентичност, които никога бяха най-големият ѝ актив. Сега обаче този актив измекда се превърна в пасив.

Бизнес стратегии а ла Кубчето на Рубик

Годишната конференция CloudTalk 2013 тази есен представи обещаващ проект на IBM България, базиран на софтуер за бизнес анализи, който цели да отвори вратите на наши фирми към европейския пазар. Всъщност представеният „дигитален финансов и стратегически анализатор“ дава различна перспектива на всеки бизнес. Софтуерът прилича на кубчето на Рубик, превръщайки правенето на бизнес в стратегически ходове и изготвяйки най-доброто решение за всеки ход.

Софтуерът цели да помогне на висшите мениджъри в компаниите при взимането на решения, но освен това оптимизира работата на самите служители. Апликацията използва големи обеми от данни за бизнес активи, като идентифицира нередности в производствения процес или в продукти и прогнозира различни рискове. Освен това технологията предоставя решения, базирани на прогностични статистически модели с цел предвиждане на повреди в оборудването и изпращане на предупредителни сигнали.

По темата пред „Икономика“ говори Стефан Бачиу, мениджър Бизнес анализи за Югоизточна Европа, който отговаря за дейностите в портфолиото Бизнес анализи на IBM. Освен това, той проектира стратегии, екшън планове и програми за растеж.

ЛЮДМИЛ ЗАХАРИЕВ

— **и Бачиу, какво точно представлява продуктът за бизнес анализи?**

— Дигиталният финансов и стратегически анализатор дава различна перспектива на всеки бизнес. В нашето портфолио имаме различни видове решения за различни видове бизнес.

Имаме Cognos Platform, която е специализирана за финансовите отдели. Към тях идват и отделите за маркетинг и продажби. Cognos анализира финансови доклади, свързани с планирането, разходите и приходите. Друга категория е Predictive Analytics, която дава възможност да се предвидя бъдещето, базирано на различни трендове. Тази част от софтуера съставя модел, идентифицирайки таргет групи и клиенти. Освен това, целият софтуер дава аналитични решения на най-различни видове проблеми.

— **Каква е неговата полза от бизнес перспектива?**

— Комбиниране най-добрите практики и модели на работа. Всички те са базирани на софтуерна платформа, която предоставяме на клиентите. Подобриенето на бизнеса се случва чрез разбиране на отделните проблеми и намирането на техните решения. От друга страна, добрата визия за контролиране на бизнеса е невъзможна без софтуерна платформа. Така че двете неща вървят ръка за ръка, и затова са комбинирани в софтуера за бизнес анализи. Самата апликация се прилага към отделните компании, обхващайки бизнес процесите в сферата. Освен за бизнеса, софтуерът е полезен и за служителите, защото дава еднаква гледна точка на всеки един отдел за всяка една сфера. Това, което виждаме на пазара, е, че компаниите наемат цяла армия от служители, които оперират с различни операционни системи. Това обаче, което липсва, е тълмният сет от аналитични способности именно чрез софтуера, който би увеличил и оптимизирал

работата им.

— **Откъде идва сравнението с кубчето на Рубик?**

— Прегледайте си, че искате да анализирате продажбите за определен продукт в определен пазар и при специфични таргет групи. Това са 4 различни групи от информация. С анализа са възможни всички видове

комбиниране и адаптиране на информацията. По този начин, крайният потребител, търсещ специфична информация, ще има пред себе си същата перспектива, както всички останали във верижата и отделите. Целият този „допир“ на различните отдели гарантира еднаква гледна точка за всички.

— **Каква е възвръщаемостта на изцяло интегриран софтуер?**

— Може да достигне 1200%. Имаме реален случай, в който бизнесът сменя изцяло посоката и в резултат постига такава възвръщаемост. Един такъв пример е големски курорт в САЩ, който подобри връзката с клиентите си чрез адаптирани услуги за различните клиенти. Освен това, от финансова гледна точка компанията успя да оптимизира разходите, задържайки същото ниво на качество. Всъщност няма ограничения за вида бизнес, към който се адаптира софтуерът. Освен това той може да се прилага както за

Дигитален анализатор на IBM изготвя индивидуални решения, като носи възвръщаемост до 1200%, казва Стефан Бачиу, мениджър Бизнес анализи партньорска мрежа за Югоизточна Европа на IBM

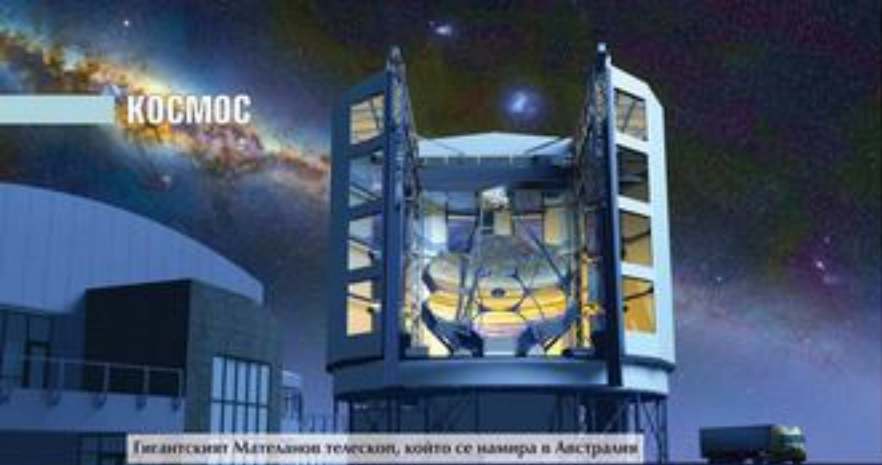

Стефан Бачиу

големи компании, така и за малки и средни предприятия.

— **Как софтуерът е свързан с набиращите популярност социални медии?**

— Софтуерът Predictive Analytics е съставен от статистическа част и от част за извличане на данни. Втората може да съвбави огромно количество информация от различни канали. Тук идва и ролята на социалните медии. Бизнесът има нужда да знае как клиентите възприемат техния бранд. Събирайки важни части информация и групирайки ги, софтуерът намира отговора на тези въпроси. ☑

Гигантският Мителанов телескоп, който се намира в Австралия

**Обсерваторията E-ELT
ще бъде близо четири
пъти по-голяма
от най-големите
съвременни
оптични телескопи
и ще предизвика
революция в
астрономията**

Европа създава Голиат

АЛЕКСАНДЪР АЛЕКСАНДРОВ

В началото на март тази година Великобритания обяви дългоочакваната новина, че ще инвестира 88 млн. паунда в изграждането на наземния оптичен телескоп European Extremely Large Telescope - E-ELT. Проектът е най-масштабно начинание на Европейската южна обсерватория (European Southern Observatory), чийто член е и Обединеното Кралство. Новината накарва астрономическата общност на Стария континент, а и не само на него, да си отгърне, защото мегалпроектът е едно от най-значимите научни начинания в сферата на астрономията и ще бъде почти четири пъти по-голям от най-големите функциониращи днес оптични телескопи Grand Telescopio Canarias (с диаметър 10.4 м), както и десетметровите Keck 1 и Keck 2. Всъщност E-ELT ще е по-голям от всички тях, взети заедно. По своето значение и мащаб бъдещата обсерватория често бива сравнявана с Големия адронен колайдер на CERN, който се намира под френско-швейцарската граница, а потенциалът ѝ да предизвика революция в астрономията е огромен.

Същевременно, въпреки безспорното си значение за науката, проектът беше поставен под въпрос поради своята висока цена и трудните икономически условия през последните години. European Extremely Large Telescope (E-ELT) ще струва над 1.1 млрд. евро. Плановите са обсерваторията да бъде изградена на 3060 м надморска височина, в планинската верига Анд, и по-конкретно в чилийската пустиня Атакама, която е известна като едно от най-сухите места на света. Отдалечеността

от големи градове, както и почти пълната липса на облаци ще спомогнат за оптималното прихващане на светлината от други звезди и галактики, което ще позволи на учените да наблюдават много по-добре отдалечени кътчета на Вселената, достигащи до важни изводи за нейното възникване и развитие. Комбинацията от подходящо местоположение (където вече са изградени няколко други големи оптични обсерватории), несравнимите му мащаби (E-ELT ще има диаметър на основното огледало от 39 м), както и редицата подобрения и иновации в него (огледалото му ще бъде съставено от 798 отделни компонента) ще позволи на този „Голиат“ сред телескопите да събира почти толкова светлина от космоса, колкото всички създавани някога оптични телескопи, взети заедно. Изображенията, които ще ни предостави той, ще са между 10 и 15 пъти по-качествени от тези на първия космически телескоп – Хъбъл, въпреки несравнимо по-добрите условия, в които работи последният в околоземна орбита.

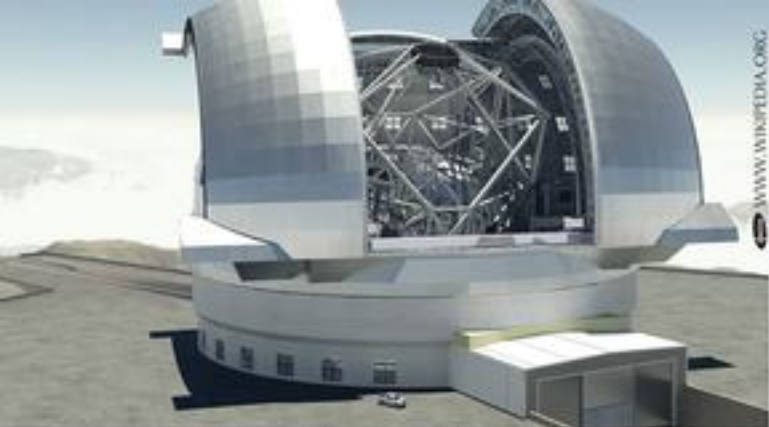
Обявената наскоро подкрепа за проекта от страна на Великобритания ще позволи на учени от страната да изграят ключова роля в използването на телескопа, а на британски технологични корпорации – да получат сериозен дял от поръчките, свързани с неговото изграждане. Очаква се обсерваторията да бъде пусната в експлоатация през 2023 г., като дотогава трябва да бъдат осъществени осем основни подпроекта за изграждане на специални камери и спектрографи, които ще анализират получената от E-ELT информация. Вероятно британски компании ще вземат участие в шест от тях, а общата сума, която ще бъде пренасочена към британската икономика

в рамките на проекта, може да достигне 100 млн. паунда. Ако това стане, ползите от участието на страната на практика ще надвишат разходите, направени от страна на британското правителство. Освен това изграждането на телескопа ще окаже индиректен ефект и върху редица други индустрии и технологични сфери.

Именно научният аспект от бъдещата работа на E-ELT обаче е този, който привлича най-голямо внимание върху мащабния проект. Бъдещият най-голям рефлекторен телескоп ще изследва еволюцията на галактиките, както и черните дупки, достигайки назад във времето до момента на зараждане на Вселената. Освен това важен акцент в работата му ще бъде изследването на мистери-

Тридесетметровият телескоп в проект

WWW.WIKIPEDIA.ORG

Европейската южна обсерватория (European Southern Observatory), разположена в пустинята Атакама

WWW.ESO.ORG

Така ще изглежда E-ELT, след като бъде завършен

Сред телескопите

озната тъмна материя, която заема по-голямата част от космическото пространство и учените не могат да я наблюдават директно, а само да съдят за нейното съществуване по начина, по който влияе на останалото вещество. Именно на European Extremely Large Telescope астрономите възлагат надежда да разкрие този и други от най-странните феномени на извънземното пространство. С телескопа са свързани и очакванията най-после да успеем да измерим директно ускоряването в процеса на разширяване на нашата Вселена, за което вече има неопровержими доказателства. Това би оказало важно влияние върху познанията ни за Вселената и способността ни да прогнози-

раме нейното бъдеще.

Съществуването на подходящи за живот екзопланети (планети, намиращи се извън Слънчевата система), както и самото прихващане на каквито и да е знаци за извънземен живот също е една от целите на проекта. Сред инструментите на E-ELT има и такива, които ще могат да изследват планетарните системи в ранен стадий на развитие и да засичат вода или органични молекули в протопланетарните дискове около звездите. По този начин телескопът би могъл да ни доближи с още една стъпка по-близо до отговора на въпроса: „Сами ли сме във Вселената?“. Практически всяка сфера на астрономията – от изследването на планетите, през това на сравнително близкия

до нашата галактика Магеланов облак, до най-старите галактики във Вселената – ще бъде революционализирана.

Подготовителната работа по някои от елементите на E-ELT започна още в началото на 2012 г., а през миналия декември програмата на проекта беше одобрена финално от Съвета на Европейската южна обсерватория. С решението на Великобритания да вземе участие във финансирането на проекта е премахната и последната пречка от икономически характер и изграждането предстои скоро да започне. Ако сроковете бъдат спазени, телескопът ще стартира своята работа в началото на следващото десетилетие, като част от европейската обсерватория Paranal.

Възможност E-ELT не е единственият нов проект за телескоп, който има значително по-големи размери от днешните гиганти. Той е просто най-големият сред цяла плеада мегаобсерватории от следващо поколение, която включва също 25-метровия Гигантски Магеланов телескоп (Giant Magellan Telescope) на международен консорциум, включващ университети от САЩ, Австралия и Южна Корея, както и Тридесетметровия телескоп (Thirty Meter Telescope), чиито диагонал на огледалото съответства на името и който се изгражда от няколко американски, канадски и японски научни организации. Новата генерация гигантски оптични обсерватории ще се конкурира успешно със значително по-малките, но разположени в орбита космически телескопи, както и със съвсем нов тип проекти за изучаване на Космоса като т.нар. гравитационни телескопи, променлики начина, по който изследваме извънземното пространство. **И**

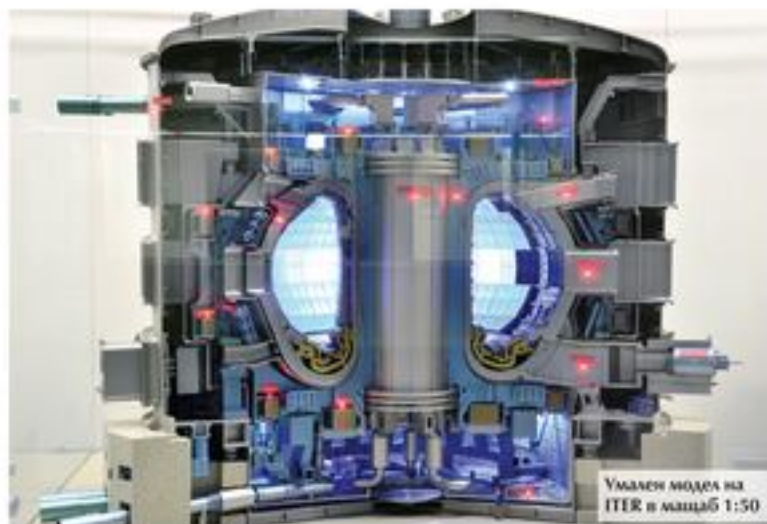
WWW.TMT.ORG

Човечеството овладява енергията на звездите

През следващите 15 години се очаква да заработи първият ефективен реактор, базиран на термоядрен синтез на планетата – ITER. Проектът, в който участват Европейският съюз, САЩ, Русия, Китай, Индия, Япония и Южна Корея, се наблюдава с огромен интерес от целия научен свят, а залогът е създаването на нов източник на енергия – безопасен, екологично чист и неограничен

АЛЕКСАНДЪР АЛЕКСАНДРОВ

Днес един от най-негативните сценарии за бъдещето на цивилизацията ни е свързан с привършването на най-масово използваните енергийни ресурси – изкопаемите горива. Човечеството вече е започнало трудния процес по замяна на традиционните енергийни източници с нови, но той засега не предвещава оптимизъм. Използването на възобновяеми енергийни източници все още се сблъсква с редица проблеми от технически, икономически и екологичен характер. Слънчевата енергия действително е безплатна, но фотоволтаичните технологии все още не са достигнали ниво на ефективност, което да обезпечи тахното бързо развитие и вероятно това ще се случи по-бавно от очакваното. Решението на проблема може да се окаже отново в Слънцето, но не чрез директно усвояване на неговите лъчи, а чрез копиране на морела, по който то, а и всички останали звезди произвеждат своята енергия.

Умален модел на ITER в мащаб 1:50

WWW.ITER.ORG

Мантрата се нарича термоядрен синтез – процес, при който се генерира енергия, когато атомите на по-леки елементи се сливат с по-тежки. Това е точно обратният механизъм на работещите днес ядрени централи, извличащи енергия, когато по-тежки елементи се разпадат на по-леки. Термоядреният синтез на практика е най-разпространеният във Вселената източник на енергия, тъй като по този начин работят звездите, в чиито недра милиарди водородни атоми се сливат, създавайки хелиев, и генерират огромни количества енергия.

При термоядрения синтез не се използват тежки елементи като уран и плутоний, което означава, че подобни реактори няма да бъдат радиоактивни и няма да представляват каквато и да е опасност за човешкото здраве или за околната среда. Предимствата на този подход обаче не свършват с това. Важно е също, че ресурсите, необходими за осъществяването на термоядрен синтез, са изотопите на водорода деутерий и тритий, които чрез своето сливане създа-

ват водородни атоми, а те могат лесно да бъдат открити в природата – направо от морската вода. При това нейната преработка и извличането им е значително по-евтино в сравнение например с преработването на горива като нефта. Изходният елемент пък са напълно безвредните за околната среда водородни атоми. Кое то означава, че ако човечеството успее да реши въпросите, свързани с технологичния процес, и да създаде ефективен термоядрен реактор, то на практика ще разполага с неограничен и екологичен източник на енергия.

След всички тези предимства вероятно първият въпрос, който изниква в главата на всеки читател, е: кога ще разполагаме с това технологично чудо? Най-вероятният отговор е: към края на следващото десетилетие. Към момента съществуват планове за няколко експериментални реактора, работещи чрез термоядрен синтез, но най-голям интерес предизвиква проектът ITER (International Thermonuclear Experimental Reactor – международен термоядрен експе-

риментален реактор). Той представлява мащабен изследователски проект, който има за цел да докаже, че термоядрените реактори (каквито и преди са създавани от различни научни екипи) могат да бъдат достатъчно ефективни, за да произвеждат електроенергия за промишлени цели. В проекта участват учени от Европейския съюз, САЩ, Русия, Индия, Япония и Южна Корея, а новината от последния месец е, че се очаква първите 500 MWh електроенергия да бъдат произведени от реактора през 2027 година. Както съобщи преди месец, ръководителят на начинанието Осаму Мотоджима, за тази цел ще бъде използван едва 1 тон морска вода. Плановите са реакторът да заработи най-късно през 2021 година, което е закъснение с около 5 г. в сравнение с първоначалните планове. Неговият дизайн е одобрен през 2001 г., а през 2005 г. е взето решение къде да бъде изграден проектът – в околностите на френския изследователски център Кадараш (Cadarache).

Как ще работи ITER?

Термоядреният синтез е широко

разпространен в звездите, но там той се извършва при температури, достигащи над 10 милиона градуса по Целзий, както и при екстремно налягане. На Земята ще трябва да бъдат постигнати дори по-високи температури. Затова в реактора ITER ще трябва използването гориво да се приведе в четвъртото съществуващо агрегатно състояние на материята – плазма, или с други думи – йонизиран газ, чиито електрони са отделени от ядрата на атомите. За да може тази концепция да сработи обаче, плазмата трябва да бъде удржана далеч от стените на реактора, за да се запази нейното състояние. Набъчесто срещаният метод за това е магнитното удржане и именно той ще бъде използван в ITER.

Всъщност термоядрени реактори са създавани и преди в миналото. Такива са например проектите JET, EAST, TFTR, JT-60 и други. Очаква се обаче ITER да е първият, при който получената енергия ще бъде значително повече от тази, изразходвана за процеса и това ще го направи икономически изгоден. Според плановите международният проект ще продължи 30

г., от които 20 г. ще е периодът на неговата експлоатация. Първоначалната стойност на проекта беше изчислена на около 5 млрд. евро, но след редица корекции тази сума нарасна почти двойно. Ако реакторът изпълни успешно своите цели, се очаква на база на експертизата, натрупана от неговата работа, да бъдат осъществени също проектите IFMIF (International Fusion Material Irradiation Facility), демонстрационната централа с термоядрен синтез DEMO, както и прототипът на реална термоядрена централа PROTO, който ще бъде използван впоследствие при изграждането на комерсиални централи, базирани на синтез. Т.е. през следващите няколко десетилетия човечеството има всички шансове да се снабди с електроцентрали от нов тип, които да отговорят на много от съвременните енергийни и екологични проблеми. А участието на всички по-значими геополитически центрове на власт в проекта гарантира, че новата технология няма да се окаже монополизирана от една държава или частна организация. **И**

Площадката на ITER от въздуха - в околностите на френския изследователски център Кадараш

3 години промяна в

В процес е монтирането на нова турбина в ТЦЦ София, която ще заработи до края на годината

Три основни приоритета. Почти три години на усилена и последователна работа на целия екип – собственици и мениджмънт, и, разбира се, ясно поставени цели. Резултатът към днешна дата – очевиден напредък. Така се развива Топлофикация София от края на 2010 г. насам. Подобряване обслужването на клиентите, подобряване финансовото състояние на компанията, технологично обновление на съоръженията – това са трите водещи посоки, обуславящи промяната. Естествено, че топлофикационното дружество и всяка негова инициатива по традиция ще бъдат посрещани с резерви, но е достатъчно да се обадиш на 0700 11 111, за да усетиш положителната промяна. Трудно е да отговорим на очакванията на клиентите, и процесът на подобряване на услугата, и повишаването на качеството трябва да са постоянни. Винаги има какво още да направиш. В случая на Топлофикация това важи още с по-голяма сила, защото с години бяха изоставени

Подобряване на обслужването, финансово стабилизиране, технологично обновление – приоритети и за 2014 г.

основни проекти в полза на клиентите като например единен колцентър, възможности за различен тип разплащания – дистанционно, през различни онлайн платформи, през банкомат или с карта. Само до преди 2 г. нямаше никакви бонус програми за лоялни клиенти. Такива бяха създадени, активизирана беше и комуникацията с потребителите. Сега тези неща са факт, но в бързото технологично време ние, като потребители, искаме още и още. Затова информационната система и новият софтуер са толкова важни и тяхното внедряване ще направи обслужването по-бързо и по-добро. До месец вече ще може да се плаща избрана сметка, всеки клиент ще е с досие, ще могат да се про-

следят предприетите стъпки по събираемост на задълженията или историята на заведените съдебни дела. А новият отоплителен сезон ще ни посрещне с 3% отстъпка от всяка сметка, ако си плащаш редовно и без просрочия, и още 50% отстъпка, ако плащаш на равни месечни вноски или пък искаш да се присъединиш към онези повече от 22 000 столичани, които отдавна го правят. Ако пък си коректен през последните 3 г. – наградата и през тази ще е значителна – опрощаване частично или изцяло на сметки под формата на отопление. Близо 74% от клиентите на Топлофикация са коректни, а събираемостта расте с близо 2% на годишна база. Само лоялните клиенти са нараснали с 12% след бонусната програма за отоплителен сезон 2011-2012 г.

Столичната топлофикация е единствената от топлофикационните дружества в страната, която попада в класацията на 15-те най-големи енергийни компании. През 2011 г. приходите са 584 млн. лв., а през 2012 г.

Топлофикация София

са увеличени с близо 10% до 641 млн. лв. През последните години се случи и друго – компанията за първи път реализира положителен финансов резултат. За 2011 г. печалбата достига 22,9 млн. лв., което представлява почти 100% подобряване на резултата от предходната година, като се има предвид, че тогава загубата е 25,7 млн. лв. А 2012 г. е втора поредна година с печалба в размер на 2,7 млн. лв. За 6-месечието на т.г. сумата е 39,4 млн. лева. Цифрите показват, че компанията може да бъде финансово стабилизирана и оздравена. Въпреки трудностите при намаляване на старите задължения и там резултатите са положителни, макар и с по-бавни темпове. Най-голямото перо в разходите ще си остане природният газ. През новия отоплителен сезон се очаква увеличаване на задълженията поради естеството на паричния поток – сищото гориво се плаща авансово, а клиентите покриват сумите си за парно до два месеца след получената услуга. А през зимните студени месеци фактурата за природен газ понякога достига и до 90 млн. лв. на месец, наваксване на задълженията има през лятото, но трудно може да бъде постигнато нулиране на този етап, поради начисляването от доставчика на гориво неустойки през този период. По-важното е, че е прекъсната тенденцията за натрупване на нови задължения, а с текущите разплащания на Булгаргаз се връщат и стари дългове, натрупани в годините назад.

Така от края на 2010 г. до сега на газовата компания са изплатени общо над 1,5 млрд. лв.

За да сложим последния шрих в облика на Топлофикация за последните три години трябва

да маркираме и направеното в посока технологичното обновление на компанията. Това е и нейното бъдеще, за да запази конкурентната цена на услугата на енергийния пазар и да отговори на екологичните изисквания. За инвестициите и ремонтите може да се говори дълго, направени са доста неща. През миналата година бяха извършени основните ремонти в двете най-големи топлоцентрали - ТЕЦ София и ТЕЦ София-изток, както и в отоплителните централи Овча купел-1 и Овча купел-2. Ремонти, които

вени средства от 32 млн. лв. На територията на ТЕЦ София се изгражда още една нова турбина, която ще заработи през 2014 г. С тези мощности ТЕЦ София ще се превърне в най-модерния топлоизточник в България, производителността му ще се повиши с повече от 5%, а разходът на природен газ ще се намали с 11%. Инвестицията ще позволи независимост от горивния ресурс и конкурентна цена на услугата.

През май тази година компанията спечели безвъзмездна финансова помощ за инвестиции.

Сумата от 21,5 млн. евро е отпусната от Международен фонд „Козлодуй“ за реализирането на 6 инвестиционни проекта. До 2017 г. ще бъдат подменени над 100 км стари тръби в топлопреносната мрежа, което ще подобри значително остарялата инфраструктура и ще намали аварията. Ще се изгради когенерираща инсталация в централата в Овча купел, а в ТЕЦ София ще се модернизират два от котлоагрегатите. В ТЕЦ София-изток ще има нова турбина. Три утилизиции, които ще повишат енергийната ефективност, ще има в двете малки отоплителни централи и ТЕЦ София.

Общите разходи по 6-те проекта са 42 млн. евро, като безвъзмездната помощ е 21,5 млн. евро, а останалите 20,5 млн. евро ще бъдат съфинансирани.

По три от тези проекти вече се работи, а останалите ще се реализират до 2017 г. Експертите на Топлофикация са разработили общо 21 инвестиционни проекта, с които се кандидатства за пари по еврофондовете. Перспективата за развитие на Топлофикация София вече е поставена чрез прилагане на съвременните иновативни и технологични решения и това ще доведе до нейното трайно финансово стабилизиране. ☑

В ЦИФРИ

74% лоялни клиенти

☎ 0700 11 111

3% отстъпка от всяка сметка

50% отстъпка при равни месечни вноски

1,5 млрд. лв. за природен газ

21 инвестиционни проекта

21,5 млн. евро грант за 6 проекта

бяха отлагани през последните 5 г. Допълнително бяха ремонтирани и три от турбогенераторите, които произвеждат високоефективна електрическа енергия. Това позволи въпреки остарялата инфраструктура компанията да е с най-ниски технологични загуби от целия топлофикационен сектор - около 17%. До края на годината в ТЕЦ София ще заработи новата турбина, която ще произвежда по комбиниран способ 40 MW електрическа и 80 MW топлинна енергия - първата мащабна инвестиция в когенерация със собст-

Летище София

След края на лятото идва и тежкия есенно-зимен сезон, който носи със себе си редица транспортни усложнения. И тази година Летище София активно се подготвя за работа при тежки метеорологични условия. Пистата за излитане и кацане, пътеките за рулиране, перонът, светотехническите системи, грунтовете площи и периметровите огради са в добро експлоатационно състояние и планираните мероприятия по подготовката за зимна експлоатация са в ход, а противопожарното и аварийно-спасителното оборудване и складовете за гориво-смазочни материали

отговарят на изискванията.

Снегочистващата техника се подготвя за експлоатация, като са извършени пробни тестове за работа при лоши метеорологични условия. Разработени са планове за поддържане на летището при зимна обстановка с приоритети за действия, съобразени с конкретните условия.

Повече информация около подготовката за зимния сезон и обслужването на техниката дава Иван Димитриев, директор на дирекция „Транспорт и ГСМ“ (гориво-смазочни материали) на Летище София.

Иван Димитриев

Разработени са планове за работа при лоши метеорологични условия, казва Иван Димитриев, директор на дирекция „Транспорт и ГСМ“

— господин Димитриев, какво включва сезонното техническо обслужване?

— Това е характерно обслужване за техниката, което я подготвя за работа в специфични условия. Подобни обслужвания има два пъти в годината - единият е за привеждане на техниката към пролетно-лятна експлоатация, а другият към есенно-зимна експлоатация. Зимата е най-тежкия период в авиацията заради промените в

метеорологичната обстановка. Затова е необходимо специално внимание към тази техника, която осигурява безопасните условия на работа през зимата още в периода септември - октомври. Това включва техническо обслужване, състоящо се от най-разнобид-

Техника и екипи на Летище София са в готовност да посрещат зимните условия

ГОТОВО ЗА ЗИМАТА

ни дейности като проверка на охладителни течности и електрическата система, смяна на гуми, гресиране със специални смазки и др. Всяка манипулация по техниката се описва в работни карти и се отчита в техническото досие на отделните машини.

- Какви са основните задачи на дирекция „Транспорт и ГСМ“?

- В рамките на дирекцията има три основни направления - транспортно осигуряване на летището, снабдяване с гориво-смазочни материали и поддръжка на техниката. Транспортът на летището включва специализирания транспорт на перона за пътниците. Вторият вид транспорт е ведомственият ни транспорт - летището е организъм с 24-часов режим на работа и съответно ние осигуряваме придвижването на нашите служители във времето, когато няма обществен транспорт.

Второто направление в дирекцията са гориво-смазочните материали. Основната задача там е осигуряването на въздухоплавателните средства с керосин и авиобензин. Това включва пълния цикъл от получаване, съхранение,

Новите снегорини на Летище София

окачествяване от химическа лаборатория и съответно раздаване на горивата.

Третото направление е поддръжката на техниката на летището в изправно състояние и готовност за експлоатация. Разнообразието от техника включва самолетообслужващи машини (ленти, стълби, перонни автобуси, водоноски, влакчици и др.), специализирана техника - противопожарни машини, снегорини и др., и автотранспортна техника.

- С какви кадри разполагате и как се грижите те да подобряват квалификацията си?

- Кадрите, с които разполагаме в областта на сервизирането на

техниката, са около 40 човека. Има строго изградена йерархия, като се започне от ръководител на отдел на автосервизната дейност през главен механик на летището до различните звена като автомеханици, заварчици и авиомеханици. Квалификацията на тези хора е доста висока. Много добре работим с транспортния университет, защото техни студенти се обучават тук, а наши кадри там. Всички хора, които работят в сервиза, са със сертификати за работа по различните видове машини, изградени от производителите, защото всяко едно докосване до техниката от механиците се документира в техническите досиета.

- Как реагирате при аварии на самолетообслужващата техника на перона или пистата?

- Дейността на сервизния отдел е в две основни направления - текуща поддръжка и действия при аварирала техника. Техническите обслужвания се правят в строго съответствие с предписанията на производителите и това до голяма степен намалява възможността за внезапни аварии. Въпреки всичко, понякога се получават откази на перона. За целта поддържаме дежурна смяна механици, които със специален сервизен автомобил, оборудван с необходимите инструменти, отстранява аварията на перона.

Машини за антиобледеняване

Повишават безопасността при работа в НКЖИ

Екипът на проекта: От ляво на десно: Веселина Матова, инж. Георги Петков, Елена Донкова, Стоянка Борисова

Национална компания „Железопътна инфраструктура“, като бенефициент по ОП „Развитие на човешките ресурси“, стартира процес по осигуряване на ново защитно работно облекло и техника, отговарящи на всички съвременни изисквания. Средствата са осигурени с финансовата подкрепа на Оперативна програма „Развитие на човешките ресурси“ 2007-2013, по схема: BG051PO001-2.3.03 „Безопасен труд“. По програмата са кандидатствали около 1500 проекта.

Проектът „Повишаване безопасността при работа в ДП НКЖИ“ има за цел да допринесе за подобряване на условията на труд и повишаване безопасността в ДП НКЖИ чрез инвестиции в специално работно облекло и оборудване, модернизирани на технологични процеси и обучение на служителите за безопасна работа с нововъведеното оборудване.

Осигуряването на по-модерно специално работно облекло (водозащитен комплект: яке с канюлка и панталон със сигнални елементи за по висока видимост) е основното направление за защита от въздействието на климатичните прояви спрямо работещите, както и от движещите се возила по железния път. Чрез оборудването, предвидено за закупуване (полиестерни салани), което се използва от жп кранове при отстраняване на последиците от произшествия по инфраструктурата, ще се намали тежкия физически труд, полаган при използването на съществуващите стоманени салани (пренасянето им на определени разстояния спрямо необходимостта).

Продължителността на проекта е 12 месеца, а общата му стойност е 232 540,00 лева, от които 186 032,00 лева са безвъзмездна финансова помощ.

Проектът е фокусиран върху ця-

Ново работно облекло за 3800 служители на НКЖИ

лева група от 3800 души, работещи в компанията, които осъществяват трудова си дейност на открито, при различни климатични условия и използват специално работно облекло и оборудване.

Това ще са служители, изпълняващи различни дейности по поддръжка, ремонт на железопътната инфраструктура, както и при възстановяване вследствие на произшествия, аварии и бедствия.

Главното, което изпълнението на проект „Повишаване на безопасността при работа в ДП НКЖИ“ трябва да постигне, е коефициент на трудов травматизъм (Клтп) в ДП НКЖИ по-нисък спрямо Клтп по икономическа дейност и спрямо Клтп за страната; повишаване на безопасността и здравето на служителите; придобиване на знания и умения за работа с нововъведеното работно оборудване; повишаване на производителността и ефективността на служителите.

През 1992 г. ЕСПА отваря врати като детски център по изкуствата в триетажна къща на адрес кв. "Изток", ул. "Чарлз Дарвин" 18 с общо шест деца. От 1993 г. ЕСПА е целодневна детска градина с 32 деца. През 1994 г. ЕСПА вече е начално училище с три паралелки по 12 деца. От 1998 г. ЕСПА е средно училище, вече е в новата си модерна сграда и с над 130 ученика.

"Посветих 20 години на децата. Исках да създам място, където те да се чувстват щастливи и обичани. Сега 20 години по-късно резултатите сами говорят за себе си."

ДЕЦАТА НА ЕСПА ПРАВЯТ СВЕТА ПО-ЩАСТАВИВ И ПО-ДОБЪР

ЕСПА е единственото училище, което работи по АВТОРСКА ОБРАЗОВАТЕЛНА КОНЦЕПЦИЯ.

Разкажете ни за нея:

Авторската образователна концепция всъщност е реализирането от децата и преподавателския екип на множество образователни и културни инициативи. Те са свързани с различни теми от българската и световна цивилизация, имат висок образователен ефект, чиято основна цел е да изгради нашите възпитаници като високо образовани енциклопедични личности. Реализираните образователни инициативи отварят широки хоризонти пред нашите деца. Те се докосват до много науки и изкуства и това им помага и ги насочва към избора на професия. Разбира се всички тези проекти са реализирани извън учебната програма, много често в междучасията и със задачи, които са поставени за работа у дома. Тази динамика подготвя нашите възпитаници за предизвикателствата на новото време.

Г-жо Немцова, визитката на ЕСПА е впечатляваща. Как се постигат тези резултати?

Високи резултати никога не се постигат лесно, необходимо е да имаш цел, стратегия, воля за успех и хора до себе си, които да те подкрепят. Училище ЕСПА има високи академични стандарти, ясна стратегия за тяхното постигане и елитен преподавателски екип, който подпомага децата ежедневно за тяхната най-добра изjava.

*Елена Немцова
Основател на училище ЕСПА*

Студентски стажове в „Пристанищна инфраструктура“

Вече трета година студенти от висши училища имат възможност да участват в стажантските програми на Държавно предприятие „Пристанищна инфраструктура“ (ДППИ). Стажистиката показва трайно повишаване на интереса към дейността на предприятието. През 2013 г. най-голям брой са студентите от специалности, свързани с комуникационните технологии, технологията и управлението на флота и пристанищата и студенти в областта на екологията и опазването на околната среда. В структурите на ДППИ през тази година практикуват и бъдещи специалисти в областта на гражданска и корпоративна сигурност, строителството, икономиката и управлението на транспорта. Най-голям остава интересът към работата на направление „Ръководство на корабния трафик“ (РКТ).

През тази година практикуващите млади хора са възпитаници на 5 висши учебни заведения. За втора година и възпитаници на Техническият университет във Варна практикуват наученото в структурите на държавното предприятие. За първи път през тази година възпитаници на УИСС, Варненския свободен университет и НБУ намират приложение на

ПРИСТАНИЩНА
ИНФРАСТРУКТУРА

своите знания в ДППИ. Третен остава интересът на студентите от Висшето военноморско училище „Н. Й. Вапцаров“, които провеждат летни практики в ДППИ през последните 3 г.

От края на август 2013 г. ДППИ е партньор в проекта „Студентски практики“, който се реализира в партньорство с всичките 51 висши училища в България. В териториалното поделение „Пристанище Варна“ ще имат възможност да работят възпитаници на ВВМУ „Н.Й.Вапцаров“.

Само за месец вече деветима кандидати от специалностите „Корабоходене“ и „Технология на управление и експлоатация на флота и пристанищата“ са заявили желанието си за практическо обучение във Варненското териториално поделение на ДППИ. В динамична релова среда практикантите получават конкретни индивидуални задачи, пряко свързани с дейностите на предприятието. За 6-те месеца на своята работа те ще имат свой ментор от екипа на Териториално поделение „Пристанище Варна“ и академичен наставник от своето висше училище. Практическото обучение се провежда по специално разработена от ДППИ програма, а контролът по нейното успешно изпълнение ще се осъществява чрез уеббазирана система, която е достъпна както за стажанта, така и за неговия академичен наставник. ☒

Българското морско образование има висок престиж в цял свят. За съжаление възможностите за придобиване на практически умения по време на обучението са доста ограничени. Проблемът за отдалечаването на образованието от реалния сектор вече е доста осезаем. Затова проектът „Студентски практики“ е чудесна възможност младите хора да приложат придобитите знания още в процеса на обучението си. Това ще им даде ясен ориентир къде техните очаквания се

Илиана Димитрова е на 23 г. Родена е във Варна, студентка е по специалността „Технология и управление на флота и пристанища“ във Висшето военноморско училище „Н.Й.Вапцаров“. Стажант в направление РКТ.

– Изборът на ВВМУ за жена вече не е екзотично решение и все пак, какви биха били мотивите ви да се ориентирате към образование във военно висше училище?

– Главният ми мотив беше сигурна професионална реализация, тъй като живея и уча в морски град. Тук, във Варна, освен най-голямото българско пристанище, се намират и седалищата на множество морски фирми. Разбира се, когато си отранал в такава среда, интересът към морския бизнес идва някак „по наследство“.

– Работата на колежките от „Ръководство на корабния трафик“ е специфична, изключително отговорна и малко позната.

– Направление „Ръководство на корабния трафик“ предоставя услуги по управление на трафика и информационно обслужване на корабовладелците, осигурява информационно обслужване на пристанищата, разпространява морска информация за безопасност, осигурява комуникациите при морски бедствия и аварии. За мен възможността да работя, макар и за кратко, тук е изключителна възможност да надникна в същността на една от най-мощните търговски системи – водния транспорт.

срещат с действителността и ще им позволят да изградят своята професионална ориентация по-реалистично.

Само 6 са предприятията от сектора на водния транспорт, които предоставят възможност за обучение и практика в реални условия на стажанти в рамките на проекта. ДППИ има традиционни контакти с ВВМУ „Н.Й.Вапцаров“ и за нас ще е удоволствие да открием своите бъдещи колеги сред стажантите, които ще приемат в рамките на проекта.

Румен Драбандиев е директор на Териториално поделение „Пристанище Варна“ на ДП „Пристанищна инфраструктура“. Завършил е Неминически университет – Варна, специализирал в управление на пристанища в Роттердам. Професионалният му път е преминал в Пароходство БМФ, ИА „Пристанищна администрация“, ИА „Морска администрация“. От 2006 г. преподава във ВВМУ „Н.Й.Вапцаров“ на студенти по специалността „Технология и управление на флота и пристанищата“.

Горивата есто

осигуряват повече мощност и по-нисък разход

Във време, когато един от най-големите проблеми на градската среда е замърсяването, усилията на учените са насочени към разработване на горива, които да бъдат по-безопасни за екологията, без да нанасят вреди на автомобилните двигатели.

ЛУКОЙЛ предлага на пазара иновационни горива от ново поколение с марката ЕКТО, създадени за всеки, който търси безупречно качество в съчетание с икономия и грижа за околната среда. Качествата на горивата ЕКТО са изследвани в независима лаборатория SGS AustriaControl-Co.Ges.m.b.H, а резултатите са повече от добри.

Бензините ЕКТО Плюс 95 и ЕКТО Спорт 98 са разработени на базата на най-модерните технологии. Съдържат многофункционален пакет горивни присадки от последно поколение, които увеличават мощността на двигателя, удължават живота му, снижават разхода на гориво и вредни емисии въглероден диоксид. Бензините ЕКТО намаляват механичното триене в зоната на цилиндрите, осигуряват повече еластичност, увеличават мощността при различните режими на работа на двигателя и увеличават пробега.

В бензините ЕКТО са добавени специални миещи присадки, които съществено намаляват образуването на нагари и утайки в двигателя

и горивната система на автомобила. Присадките разполагат с много добри деагуриращи характеристики и защитават двигателя от корозия. Именно за да се постигне пълният ефект от работата им, учените препоръчват по-продължително използване на горивата, за да са напълно ефективни.

Използването на ЕКТО Плюс 95 увеличава изходната мощност на двигателя при всички предавки до 7,5% и понижава разхода на гориво до 5%. Освен това намалява използването на двигателя и снижава отделянето на вредни емисии въглероден диоксид. В сравнение с бензин А-95, мощността се увеличава до 7,5%. Още едно предимство на ЕКТО Плюс е, че използването му увеличава пробега с до 30 км на едно пълно зареждане на резервоара.

ЕКТО Спорт 98 е премиум бензин с пакет присадки от последно поколение, съдържа високоефективен модификатор, който снижава механичното триене в зоната на цилиндрите. Придава увеличена мощност на двигателя до 9,5% при нормален разход на гориво и намалява разхода до 6,5%. В сравнение с бензин А-98, мощността се увеличава до 9,5%. ЕКТО Спорт е незаменим за любителите на високи скорости и спортно шофиране. Високото октаново число и специалният състав на горивото

осигуряват увеличена мощност на двигателя и максимално ускорение.

ЛУКОЙЛ предлага и ЕКТО Дизел, който притежава подобрени екологически, експлоатационни и почистващи характеристики. Комплексът антикорозионни, миещи и антипенни присадки подобрява експлоатационните качества на двигателите и прави ЕКТО Дизел изключително подходящ за нови леки и товарни дизелови автомобили. В добавка с почистващите си свойства подобрява работата на двигателите с по-голям пробег. ЕКТО Дизел осигурява по-добро изгаряне на горивото, висок въртящ момент, качествено подобряване на запалването и съкращаване на времето за преминаване в работен режим на двигателя, по-ниска пенливост, което съкращава времето за зареждане и съкращава риска от преливане. Съставът му е такъв, че не само се увеличава мощността и въртящият момент, но се удължава и времето за смяна на маслото. Освен че се намалява шумът, удължава живота на двигателя и намалява относителния разход на гориво. ЕКТО Дизел намалява вредните частици в изхвърлените газове в атмосферата. Редовната употреба на ЕКТО Дизел ще осигури максимална ефективност на работа на двигателя и ще го предпази от натрупване на отлагания.

Porsche 918 Spyder

Супер спортният автомобил е проектиран като пълен хибрид и комбинира висока производителност на двигателя с вътрешно горене с модерен електрически мотор.

Opel Monza Concept

Председателят на борда на директорите на Adam Opel AG Карл-Томас Нойман и германският канцлер Ангела Меркел обледят концептуалния модел на германския производител.

Mercedes S 500 PLUG-IN HYBRID

Стотници конски сили под капака и разход от само 3 литра на 100 км пробег. Третият хибриден модел на новата S Class разчита на V6 турбодвигател с 328 к.с. и електромотор със 107 к.с.

Франкфурт

Изложението разкри концептите на производителите за бъдещето на индустрията

АТАНАС ХРИСТОВ

Н ови стандарти за ефективност, безопасност и екология. Или иначе казано - 65-ят автомобилни салон Франкфурт 2013 г., който между 10 и 22 септември събра на едно място над хиляда изложители от 35 страни. Те от своя страна се надпреварваха кой ще грабне сърцето на потребителя, представяйки множество иновативни продуктови премиери и концептите си за устойчиво бъдещо развитие на автомобилостроенето. Освен премиерни модели от

добре познатите традиционни автомобили, на изложбените площи във Франкфурт тази година ясно пролича една нова тенденция - спортните автомобили са започнали да стават все по-„зелени“.

В желанието си да отговорят на все по-строгите норми за вредни емисии, Mercedes, BMW, Audi, че и Porsche, започнаха стъпка по стъпка да преминават към хибридни модели, които могат да се зареждат от електрическата мрежа. Традиционно силно хибридно присъствие имаха Toyota и Lexus.

В изложбените зали се появи дори германският канцлер Ангела Меркел - човекът, ръководещ най-голямата европейска икономика. С подобренията няколко снимки екипът на списание „Икономика“ Ви показва по-интересните и иновативни предложения на автомобилните корпорации. ■

BMW i8

Баварският пълен хибрид струва 112 500 евро

Мотор шоу - иновации накуп

Nissan Micra

Новата Micra пристига на пазара с изцяло нови предна и задна част, както и с нови иновативни функции, сред които Nissan Connect

Dacia Duster

Dacia, дълголетно дружество на френската Renault, представя във Франкфурт новото поколение на SUV автомобила си Duster

Audi S8

Обновеният флагман на звеното за производство на луксозни автомобили на Audi

458 Speciale

458 Speciale е продуктът на Ferrari, натъпкан с технологични иновации

Mercedes S Class S 63 AMG

Най-мощният седан в луксозния сегмент поставя нови стандарти по отношение на динамиката на пътя, олекотената конструкция и ефективността.

Opel Insignia OPC

Напомпаната до 325 к.с. Insignia OPC направи световна премиера във Франкфурт. Колата на Opel е с нова и освежена визия

CITROEN Cactus

Концептуалният Cactus показва визия за бъдещето на автомобилите на CITROEN

Ford Fiesta ST3 направи българската си премиера

SUV моделът SORENTO на южнокорейската автомобилна корпорация Kia беше един от петте нови модела, които се появиха на пловдивското изложение

Автосалон Пловдив

повече изложители, по-малко премиери

СИЛВИЯ ГЕОРГИЕВА

„Автомобилен салон Пловдив“ привлече повече фирми изложители, които показваха повече експонати, но и по-малко премиери за България модела. Обяснението за това е проведеният през юни софийски автосалон, на който бяха показани редица новостии пред българска публика. Софийският автосалон се провежда през две години, тъй като е част от календара на международната автомобилна асоциация, а миналата година доведе до повече премиери в Пловдив.

Участие на пловдивския форум, който се провежда от 30 септември до 5 октомври 2013 г., взеха 21 компании, докато през 2012 г. техният брой беше 19. От сегашните участници 19 са членове на Асоциация на автомобилните производители и техните оторизирани представители в България (АПП), която е съорганизатор на изложението съвместно с Международен панаир Пловдив.

Повишеният интерес на изло-

Един от осемте фейслифта - Citroën C 3 PICASSO

жителите съвсем резонно доведе и до повече експонати, които видяха жители и гости на града по тепетата. Тази година показа-

ните експонати бяха 168, а през миналата година - 153.

За пръв път в България бяха показани премиерните Ford Fiesta ST3, Great Wall Steed 5 Hunter, Peugeot 308, Range Rover Sport, Ssang Yong Rexton W Premium и Infiniti. Освен тях посетителите видяха и пет нови модела - Kia SORENTO, Kia CEE'D GT, Kia CARENS, Subaru BRZ и Subaru FORESTER.

Осемте фейслифта, които допълниха новостите на пловдивския салон, бяха Citroën C 3 SEDUCTION e-HDI, Citroën C 3 PICASSO, Dacia Duster, Great Wall Hover H5, Iveco Trakker 6x4, Subaru OUTBACK, Volvo XC60 и Volvo V60.

Лъскавите спортни модели задължително привличат много публиката

Golf VII

ИКОНОМИЧНА МОЩ

Седмото поколение на популярния модел на Volkswagen впечатлява с динамика при нисък разход на гориво

АТАНАС ХРИСТОВ

38 години, 7 поколения, десетки милиони продадени коли, стегнато немско качество в една дума - Golf. Компактният хечбек на германската „народна“ кола Volkswagen е на мода близо 4 десетилетия, в които промените по модела не спират, но популярността остава.

Най-новото седмо поколение на Volkswagen Golf дебютира преди година, а спекулациите и шпионските снимки заливаха интернет пространството месеци преди най-големият автомобилен производител в Европа официално да вдигне завесата, зад която криеше Golf VII.

Новата генерация е по-дълга, по-широка и по-ниска от предшественика си, което предполага и повече пространство за пътниците. Да - във Volkswagen Golf VII има пространство. В това се увери лично и експертът на списание „Икономика“, който реши да тества най-популярния „народен“ автомобил.

Оборудван с новия 4-цилиндров 1.6 TDI BlueMotion Technology дизелов двигател с мощност от 105 конски сили, Golf VII може да пробяга

с едно зареждане до внушителните 1300 км. Е, това според производителя и каране при определени условия.

При изминати 300 км, 150 от които каране в София, а останалите по магистрала, тестваният 1.6-литров дизелов Golf VII даде среден разход от 5.7 литра на 100 км пробег. Кое е доста приличен разход на фона за тествано шофиране, при което икономичното каране остава на заден план. Все пак е тест!

Сравнително ниският разход на гориво съ-

то по системата Common Rail от последно поколение. Форсираният до 105 конски сили мотор успява да набира скорост дори на пета предавка с 5-степенната механична скоростна кутия.

Цената на тествания от нас модел беше малко под 40 хил. лв. с ДДС за чисто нов автомобил и малко над 36 хил. лв. за употребяван.

Golf VII се предлага с няколко двигателя. Бензиновите са 1.2 TSI (с мощност 85 и 105 к.с.) и 1.4 TSI (122 к.с.), а дизеловите са 1.6 TDI BMT (който е с две нива на

мощност - 90 и 105 к.с.), и 2.0 TDI с мощност от 150 к.с. Моделът има три нива на оборудване - Trendline, Comfortline и Highline, като още серийното оборудване включва EPB - електронна ръчна спирачка с функция Auto Hold, системите за сигурност ESP, ABS и EBD, както и асистент за стабилизиране управлението при завой.

Цените започват от 29 995 лв. за „най-серийния“ Golf Trendline 1.2 TSI BMT бензин и стигат до 46 915 лв. за Golf Highline 2.0 TDI BMT дизел.

В заключение - германецът го е измислил

сем не означава липса на динамика. 105-те конски сили са много прилична мощност за икономичната роля, която трябва да изиграе споменатият дизелов агрегат с директно впрыскване на гориво-

Cadillac Cien - най-скъпият модел на марката, струва 2,35 млн. долара

ствената причина за превръщането на Cadillac в основен елемент на американската попкултура. От годините след Първата световна война до наши дни името на марката нито за миг не е преставало да бъде синоним на извънредно луксозна и комфортна кола, достъпна само за най-богатите. Холивудски икони, музикални звезди, прочути спортисти и мажнати са сядали зад волана на автомобилите Cadillac през последните близо 100 години, за да изразят недвусмислено афинитета си към екстравагантния начин на живот. В Западна Европа марката не се радва на особено голяма популярност, тъй като на тамошния пазар на луксозни возила има други сериозни играчи. На американския обаче тя винаги е била сред лидерите.

Историята на Cadillac започва през лятото на 1902 г. в Детройт. Компанията е основана от инженера и предприемач Хенри Лийднг с финансовата подкрепа на двамата бивши съдружници на Хенри Форд – Уилям Мърфи и Лемюел Бауън.

Иконата Кадилак

От основаването си до наши дни една от най-старите автомобилни марки в света неизменно е синоним на лукс и новаторство. Возилата ѝ са привилегия само на богатите и известните

БЛАГОВЕСТА КИРИЛОВА

Специалистите по автомобилна история са единодушни, че най-прочутият кадилак на всички времена е розовият на Елвис Пресли. Той го купува в началото на 1955 г. и участва охотно в преобявяването му. Макар че през следващите години се сдобива с цели 30 кадилака, този е любимият му.

Но розовата кола на Елвис далеч не е един-

Дейвид Бекъм в своя Escalade

ХРОНОЛОГИЯ НА УСПЕХА

1906 Става първият в света крупен производител на изцяло закрити автомобили.

1908 Преставя първия производствен автомобил със сменяеми стандартизирани части. Именно това въвеждава и мотото ѝ –

„Стандартът на света“.

1909 Пуска в продажба първата в света лимузина.

1912 Въвежда система за стартиране на дви-

гателя от вътрешността на колата. Дотогова това се прави отвън посредством мантия.

1914 Първа заличва да оборудва автомобилите си с 8-цилиндров двигател.

1922 Благодарение на нововъведения

като огледалото за обратно виждане и чистачката продава над 20 хиляди автомобили за по-малко от

година.

1924 Въвежда използването на бързосъхнещи лакове бои, предлагайки над 500 различни цетови нюанса. По онова време повечето ѝ конкуренти произвеждат само черни коли.

1930 Пуска в продажба първата в света кола с 16-цилиндров двигател. Той е много тих и с мощност от 160 конски сили.

1940 Произвежда първите си автомо-

Първият кадилак от 1902-а

Основателят на компанията Хенри Лийднг позира до кадилак от 1903-а

Кръстена е на френския изследовател от XVII век Антоан Лъмео део Кадиак. Точно два века по-рано именно той основава Детройт.

Първият автомобил Cadillac е завършен през септември 1902 г. Представява двуместен кабриолет, снабден с едноцилиндров двигател. Той е с мощност 10 конски сили и е изобретен от Лийнг. Колата, придвижваща се с максимална скорост от 50 км/ч, е показана за пръв път пред публика на автомобилно изложение в Ню Йорк следващия януари. Тълпата е впечатлена, а поръчките са близо 2500 – забележително число за онова време.

Мотивиран основно от лютата си конкуренция с Хенри Форд през 1904 г. Лийнг поема изцяло контрола върху компанията. Погрозен от сина си Уилфред, успява за кратко време да наложи Cadillac като марка, гарантираща безкомпромисно качество. През 1909 г. компанията е купена от гиганта General Motors, който циментира репутацията ѝ на производител на големи и стилни луксозни автомобили. Другото, с което Cadillac е свързана още от ранните си години, е непрекъснатият ѝ стремеж към технически иновации. Благодарение на него тя десетилетия наред е сред основните „виновници“ за прогреса на американската автомобилна индустрия. Днес компанията се придържа към философията „изкуство и красота“, а колите ѝ продължават да бъдат достъпни за малцина и мечта за мнозина. **5**

били с изцяло автоматична скоростна кутия.

1949 Отбелязва рекордно производство – над 100 хиляди автомобилa за годината.

1953 Пуска в продажба модела Eldorado – най-желаната кола в Америка в продължение на над 20 години. Сред многото ѝ екстри са кожена тапицерия и радио, както и първите в света панорамно предно стъкло и автоматично регулиращи се фарове.

1957 Представя нова разновидност на модела Eldorado – Brougham. Той глези

Прочутият розов кадилак на Елвис Пресли днес е изложен в музея „Грейсменд“ в Мемфис

Лимузина за президенти

Зебра – така е известна сред агентите на Секрет Сървис президентската лимузина Cadillac на Барак Обама. Произведена при изключително засилени мерки за сигурност, тя струва над 300 хиляди долара и спецификациите ѝ са известни само на шепа отбрани хора, участвали в разработването на дизайна и направата ѝ.

Сред малкото неща, които се знаят за лимузината, е, че осигурява 100-процентова защита в случай на биологична атака. Резервоарът ѝ е изолиран със специална пена, така че да няма опасност да избухне, ако поеме директен удар. В предната си част колата е снабдена с отвори за изпускане на съответен газ, а гумите са устойчиви на пробиване. Дори това да се случи обаче, лимузината може да продължи да се движи.

Вратите имат 20-сантиметрово бронирано покритие, а прозорците са от няколко слоя и в случай на стрелба биха уловили куршумите като бойболна ръкавица, без абсолютно никакъв шанс да ги пропуснат вътре.

Цялата тази защита ограничава скоростта на Зебра и той може да се движи най-много

Трите най-скъпи модела

- 1 Cadillac Cien:**
2,35 млн. долара
Лансиране: 2002 г.
Максимална скорост: 350 км/ч
Мощност на двигателя: 750 конски сили
- 2 Cadillac Ciel:**
1,19 млн. долара
Лансиране: 2011 г.
Максимална скорост: 280 км/ч
Мощност на двигателя: 431 конски сили
- 3 Cadillac Sixteen:**
1,18 млн. долара
Лансиране: 2003 г.
Максимална скорост: 206 км/ч
Мощност на двигателя: 1014 конски сили

Президентът Обама се придвижва със специалната лимузина Cadillac, наречена Зебра

със 100 км/ч. Зад волана седи висококвалифициран агент на Секрет Сървис, сред чиято умения са използването на специална маневра, при която колата може да се обърне на 180 градуса само за няколко секунди.

Практиката производственят процес на президентските лимузини Cadillac да се пази в строга тайна съществува от повече от 20 години. Първ в специално изработен автомобил

със секретни характеристики се вози Бил Клинтън, а след него и Джордж Буш-младши. Преди това компанията осигурява лимузини на 8 американски президенти – Удроу Уилсън, Калвин Кулидж, Франклин Рузвелт, Хари Труман, Дуайт Айзенхауер, Джон Кенеди, Линдън Джонсън и Роналд Рейгън.

гордите си собственици, сред които са Елвис Пресли, Франк Синатра и Кларк Гейбъл, с автоматично заключващи се врати и седалки с „памет“.

1964 Въвежда пър-

1988 Става първият производител на луксозни автомобили в Америка, които започва да предлага денонощно аварийно обслужване 365 дни в годината.

1999 Представя модела Escalade – една от любимите коли на богатшии, прочути спортисти и кино-, телеви-

зионни и музикални звезди. Според статистиките това е и най-краденият автомобил в света.

2008 Лансира първия в света луксозен хибриден автомобил – Escalade Hybrid.

вата в света на автомобилната индустрия изцяло автоматична климатична система.

1968 За първи път годишните ѝ продажби надхвърлят 200 хиляди бройки.

Eldorado Brougham – любимата кола на звездите и богатшиите от 50-те и 60-те години на миналия век

**Идеята
вероизповеданията
да си получат
имотите отново
събуди интерес
към обвитата в
непрозрачност тема
за финансирането
на клира**

Църква ООД

МИХАЕЛА ЗАРЕВА

Още преди лятната ваканция на депутатите стана ясно, че Народното събрание подготвя спешно законопроект за промени в действащия Закон за вероизповеданията. Той цели религиозните общности да получат обратно собствеността на имоти, за голяма част от които няма запазени нотариални актове. Заради липсата на тези документи храмове и манастири са актувани като държавна и общинска собственост.

В случай, че промените бъдат приети, за първи път религиозните институции у нас ще бъдат за-

гължени да гарантират на служителите си здравно и социално осигуряване по силата на закона. Те обаче няма да бъдат назначавани на трудови договори и да си търсят правата в съда за обезщетения при евентуално уволнение. Предвижда се служителите на църквата да се назначават по служебно правоотношение, каквато е и позицията на църквата.

Новите законови текстове предвиждат за имоти на църквата да отпадне задължението да се плащат местни данъци, а при вписването на собствеността да не се внасят държавни такси. Няма да се освобождават от такса смет-

Проблемът с липсата на църковен имотен регистър обаче остава.

Освен това Българската патриаршия и регистрираните вероизповедания у нас ще разполагат с еднolino собственост върху имотите, независимо от това дали става дума за храмове, в които се извършва богослужебна дейност, или за паметници на културата. Това означава, че вероизповеданията сами ще решават съдбите на Боянската църква, манастирите край Велики Преслав и "Свети 40 мъченици" във Велико Търново (които ще станат собственост на Светия синод), или на Томбул джамия, която ще бъде върната на Главното мюфтийство. А за повод да се предложат промените изобщо се счита казусът със собствеността на катедралния храм „Св. Александър Невски“, за който църквата не притежава нотариален акт. Предложението обаче веднага предизвика остра реакция на културни дейци и учени от БАН, според които така може да бъдат изложени на опасност тези обекти и да се застраши тяхното опазване и съхраняване на артефактите в тях. Заради протеста депутатите обещаха да изчистят между първо и второ четене въпроса с имотите, които са паметници на културата и дори под закрилата на ЮНЕСКО. След среща на депутатите от комисията по вероизповедания в пар-

Патриарх Неофит се среща с председателя на парламента Михайл Минков, за да изрази позицията на църквата за връщане на имотите

ламентата с патриарх Неофит обаче стана ясно, че православната църква подкрепя законопроекта в този му вид – който предвижда връщането на всички имоти.

Главното мюфтийство пък поиска наред с имотите да получи и собствеността върху земи и гори, като на среща с депутатите от комисията по вероизповеданията главният мюфтия Мустафа Харжи нарече промените „косметични“. Още преди огласяването на поправките в закона обаче в страната вече се надигнаха протести и брожения срещу отделни намерения на мюфтийството за възстановяване на стари имоти – например в Кюстендил, където съдят заседава по иск на мюфтийството срещу общината за терена на старата и недействаща джамия „Фетих Мехмед“, до която е изграден паметник на граждани и патриотични организации срещу възстановяването на мюфтийството на стари джамии имаше през тази година във Враца. В много градове на страната пък, като Хасково и Самоков, стартираха подписки и други инициативи срещу връщането на имотите на мюсюлманското вероизповедание.

Малко след внасянето на проекта депутатите от „Атака“ оттегляха подкрепата си за него именно заради текстовете за връщане на паметници на културата. Един от примерите е сградата на Археологическия музей в София, която е бивша джамия. Според избраниците от партията на Волен Сидеров трябва да има забранителен списък към закона,

в който да се включат имотите, паметници на културата.

Излизането на дневен ред на промените в закона повдигна една обвита в мистерия и непрозрачност тема за финансирането на религиозните институции. Начело с факта, че от години луксозните материални придобивки на църковни дейтели са новини от първите страници. Мюфтиевите домове разполагат с хотелски части, а търговската дейност на църквите (ритуали, кръщавки, венчавки, свещолеене и продажба на свещи) по Закона за вероизповеданията не се счита за търговска, т.е. е освободена от ДДС. На практика липсва всякакъв финансов контрол, одит и отчетност. Разбирай – прозрачност.

Затова за мнозина промените, които предвижда проектозаконът, са повече от спорни. Факт е обаче,

че едноличната собственост на вероизповеданията върху техни имоти, както и освобождаването от данъци, не са прецедент по света.

В Германия управлението на църквата и нейните активи прилича на управлението на цялата държава – безкрайно подредено. Там съществува специален софтуер, който е обвързан с имотния регистър на религиозните общности, а шестнайсетте провинции сами посочват кои сгради трябва да бъдат определени като паметници на културата по силата на законови текстове, валидни само на територията на дадена провинция. За всички останали имоти църквата разполага с едноличното право да се разпоредява с поддръжката им, включително и с правото да отдава под наем и продава църковни имоти, а сумите да използва за собственото си финансиране. Става дума за стотици хиляди имоти, дори съществуват специализирани фирми, занимаващи се с поддръжката и отдаването под аренда на църковни имоти.

В Италия в началото на миналата година бе приет закон, който отменя освобождаването на църквата от данъци, а законодателните промени бяха извършени като част от мерките, предвидени за овладяването на кризата, обхванала страната, и нуждата от нови приходи. Преди промените да бъдат въведени, италианската църква бе задължена да плаща данъци само за църковни имоти, на територията на които не

Председателят на парламентарната комисия по вероизповеданията Пламен Славов консултира текстовете на проекта и с главния мюфтия Мустафа Амиш Хаджи

се извършва богослужебна дейност. Възползвайки се от оставената власт в закона, множество хотели, построени върху имоти на католическата църква, просто обособяваха параклис на територията на комплекса и по този начин разрешаваха данъчните си проблеми. През 2012 г. обаче, правителството на Марио Монти сложи край на църковния данъчен рай на Алените.

През 2010 г. в Гърция също бяха направени промени. Ако православната църква наследи имоти, тя се задължава да преведе 20% от пазарната стойност на собствеността на гръцката държава.

Не е тайна, че почти навсякъде по света различните вероизповедания разполагат не само с власт, но и със солидни финансови средства.

Католическата църква в САЩ, например, контролира бизнес за над 170 млрд. щатски долара – подобни приходи имат само няколко от най-големите компании в света. Преди няколко години тъй стана ясно, че Ватикана разполага с около 520 млн. евро, инвестирани в акции и ценни книжа, както и злато на стойност над 19 млн. евро. Вероизповеданията набират баснословни суми и от благотворителност.

Данък „вяра“

В някои държави (Германия и скандинавските страни) съществува т.нар. църковен данък, който най-често представлява част от общия размер на месечните данъци, които държавата налага на работещите.

Всяка година тези няколко процента са обект на бурни дискусии, а църквата предприема крайни действия за справяне с гражданите, които искат да се освободят от данъка.

Финансирането на религиозните общности в Германия е смесено – една част от парите пристигат под формата на държавна субсидия, други биват преведени от благотворителни организации като Червения кръст или Caritas. Бюджетът на католическата църква за 2012 г. само от тези данъци е на стойност почти 5 млрд. евро – такъв е размерът на годишните бюджети на Босна и Херцеговина например. Общата годишна сума, с която разполага немската църква, е около 50 млрд. евро.

В Германия работещите, които са отбелязали във формулярите на общината, че са католици, протестанти или юдеи, са задължени да отделият за църквата между 8 и 9% от общата стойност на данъците си за годината, в зависимост от провинцията, в която живеят, а парите се теглят директно от заплатата им. И така всеки месец. Сложни изчисления показват, че работещ католик с годишен доход от 25 000 евро ще трябва да отдели за църквата 369,54 евро (налогът за работещ

с доход до вкл. 25 000 евро е между 15,9% и 28,8%).

Католическата и протестантската общност в Германия са най-многобройни – общо 49 млн. души, или над половината население на страната. Това, което гражданите намират за напълно нечестно в данъчната система за църковните данъци, е фактът, че мюсюлманската, православната, както и редица други религии, признати от немска-

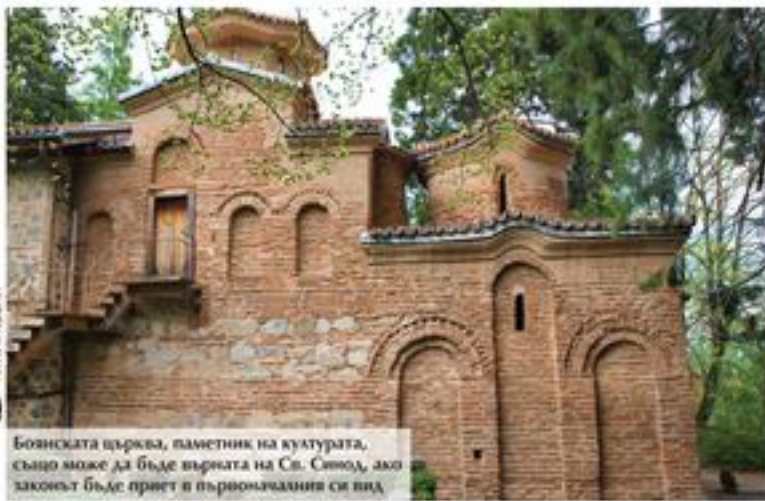

В Германия последователите на най-големите вероизповедания плащат църковен данък за издръжка на клира

та държава като официални вероизповедания, са „безплатни“.

Как е в България?

В България за религия е предвидена годишна държавна субсидия, която се гласува от Дирекция „Вероизповедания“ на Министерски съвет, а размерът се публикува в годишния закон за държавния бюджет. За 2013 г. предвидената субсидия за вероизповеданията е 3 115 000 лв., като за Българската православна църква са предвидени 1 660 000 лв. И докато католическата църква в Германия е принудена всяка година да праща писма, в които писмено да уведомява данъкоплатците за какво са били изхарчени парите им, а по-голямата част от тях се използват за построяване на домове за социални грижи и предоставяне на топла храна на нуждаещи се, у нас Сметната палата отказва да направи одит на православната църква, а данъчните обясняват за фразантни нарушения при малкото изобило направени ревизии. Така изразходването на средствата остава напълно непрозрачно и невидимо за цялото божие паство. ☒

Босненската църква, паметник на културата, също може да бъде върната на Св. Синод, ако законът бъде приет в първоначалния си вид

Pink Martini пръскат щастие в София

Радиокореспондентът на Белия дом Ари Шапиро приглася на изящната вокалистка Стом Лардж в новия албум „Get Harry“. Родната публика ще ги чуе на 16 октомври в НДК

Pink Martini, които очакваме за първи път концерт в България на 16 октомври по покана на EventEase, направиха световната премиера на новия си албум „Get Harry“. Американските изпълнители ще излязат и пред българската публика в зала 1 на НДК, за да изпълнят песни от „Get Harry“ и селекция от най-доброто от предишните си албуми.

На концерта на 16 октомври Pink Martini ще бъдат начело с маестрината и нежна фронтдама Стом Лардж. Вокалистката става популярна зад океана след участието си в шоуто „Rock Star: Supernova“, където впечатлява с изпълненията

си на известни рок хитове. През 2009 г. представя автобиографичния спектакъл „Crazy Enough“ при безпрецедентен интерес от публиката и напълно разпродадена зала в продължение на цели 17 седмици. Преди две години Стом Лардж получава покана от лидера на Pink Martini Томас Лоурънсън да се присъедини към групата.

Освен Лоурънсън и Лардж, на сцената на Зала 1 ще видим Роберт Тейлър (тромбон), Гейв Бонди (тромпет), Николъс Кроса (цигулка), Панси Ченг (виолончело), Ден Фенъл (китара), Фил Бейкър (контрабас), Тимоти Нийшмото (вокали и перкусии), Брайън Лавърн Дювис (барабани и перкусии) и Антъни Джоунс (бараба-

ни и перкусии). Заедно с постоянния състав на групата към турнето, посветено на Get Harry, се присъединяват още седем изпълнители.

В новия албум на Pink Martini има 16 песни. Освен на английски, в Get Harry музикантите са записали парчета на немски, френски, китайски, японски, испански, фарси, турски и румънски. Работата по предстоящия им диск продължава 18 месеца. Интересното е, че в него участва известният канадски изпълнител Руфъс Уейнрайт, а в една от песните феновете ще чуят и радиокореспондента на Белия дом - Ари Шапиро, който е близък приятел на групата. ☑

Палм Бийч – НОВИЯТ ИМОТЕН РАЙ

ЛЮДИМИЛ ЗАХАРИЕВ

Палм Бийч (Palm Beach), Флорида, със сигурност заслужено е спечелил репутацията си на „Златният бряг“. В комбинация със соления въздух от Атлантическия океан и дългогодишната репутация на място само за богати, областта може да накара всеки посетител да се чувства привилегирован. Разходка покрай прочутата улица Worth Drive, известна със своята архитектура, магазини и модерни ресторанти или обиколка около прочутата резиденция на Генри Флаглер, театри, музеи и галерии създават аура на място, което е повече от курорт. Възхитителност освен заради златните пясъци и километричния глад,

Курортът се слави с луксозните си къщи и имения, но малки жилища може да се намерят и на цени като в България

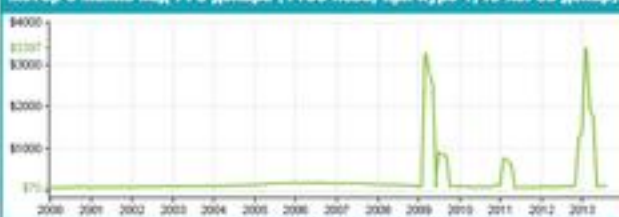
„Златният бряг“ печели името си заради имотите, изградени в областта. Синоним на лукса, напоследък мястото започва да привлича интереса не само на звезди и бизнесмени, след като цените на имотите се оказват привлекателни и за обикновените купувачи.

Основан като курорт от собственика на Standard Oil - Генри Флаглер, Палм Бийч е остров на блясъка още от десетилетия. До

момента една от най-скъпите къщи на пазара, търсеща нов собственик, е пищен имот с цена от 74 млн. щатски долара на номер 1220, South Ocean булевард. Комплексът включва огромна градина, палми, както и множество арки и колони. Друг впечатляващ дом, струващ „само“ 24 милиона щатски долара, е вдъхновен от кристалното море на бреговете на Бермудските острови.

Списъкът на големите имена, живеещи в Палм Бийч, няма край. Майкъл Блумберг и Брус Спрингстийн са сред обитателите на луксозни имоти. През март тази година милиардерът Джон Малон и съпругата му Лесли платиха 7,8 млн. долара за скромно имение. Къщата е с размер от 12 653 кв. м, а най-хубавата част за Малон

Средна цена на квадратен фут за имотите в Западен Палм Бийч (1 кв. фут е равен на 0,09 кв. м). Изчисленията показват, че квадратният метър е малко над 770 долара (1135 лева, при курс 1,46 лв. за долар).

портистите и намаления за шопинг маниаците по Worth Avenue. Сега да притежаваш собствено кътче тук е все по-възможно и изгодно. През последните години щатската валута изгуби голяма част от стойността си, а цените на имотите поевтиняха значително.

Според ралъра Ванила Айс, който сега се занимава с реновиране и препродажба на имоти, точно Палм Бийч е пазарът, където цените на имотите ще се възстановяват с най-бързи темпове. А анализи от края на 2012 г. показват, че и наемните, и продажните цени на имотите там са достигнали дъното си и в момента е времето за покупка.

Бърз преглед на най-големите имотни брокери във Флорида като Keller Williams Realty, Illustrated Properties, Real Estate Showcase и Better Homes and Gardens Real Estate показва, че типична американска двуетажна къща с басейн, тримесен гараж, няколко спални и бани варира между 250 000 и 450 000 щатски долара. Парцелите точно на брега надхвърлят половин милион долара и достигат до \$1 млн. за имоти, които могат да бъдат намерени през регистрираните брокери.

Малки апартаменти в Палм Бийч може да се намерят на цени между 30 хил. и 90-100 хил. долара, което доближава цените в големите градове в България. Очакването на щатските брокери е именно в този сегмент цените бързо да се покачват, тъй като са доста ниски.

Активна оферта през септември 2013 г. за ипотекан в банка апартамент с 2 бани и спални и площ 1400 кв. фута (около 130 кв. м) има дори за 35 хил. долара.

Разбира се, реалните разходи набъбват от различните такси по сделката. Не са малки и данъците и таксите за поддръжка на имота. Но като цяло търговеците на имоти са категорични и единодушни, че Палм Бийч в момента предлага отлични възможности за инвестиции във ваканционен дом.

е 123-акровата ферма за коне в близост до имота, която закупува за още 12,5 млн. долара.

В момента там имот притежават знаменитости като Джими Бъфет, Селин Дион, Доналд Тръмп, Серена Уилямс, Майкъл Джордан и много други. Сред любителите на мястото е и Бил Гейтс, който се е сдобил с имот за 8,7 млн. долара. Разположена в престижния квартал Mallet Hill, къщата на Гейтс разполага с 4 спални, 4 бани и 7234 квадратни метра жилищна площ.

Американският радио и тв водещ Хауърд Стерн изглежда влиза в класацията за притежателите на най-скъпите имоти в Палм Бийч. Според местната преса именно той е купил луксозен имот там за 52 млн. долара, който беше обявен за продан от текстилния магнат

Мартин Тръст.

„Повечето хора имат грешна представа за Палм Бийч. Това не е място, на което хората парадират със състоянието си. Да, лесно забележимо е, но просто се случва известен брой хора да живеят в тази красива област“, казва Шери Франкел, брокер на луксозни имоти в Палм Бийч, Флорида.

Сред известните обитатели на Палм Бийч са и рокерът Род Стюарт, актьорът Томи Ли Джоунс и писателят Джеймс Патерсън. „Грабът прилича известните, защото не остава поле за действие на палараши из ношните клубове и ресторантите“, добавя Франкел.

Палм Бийч вече е популярен и за не толкова богати посетители. Извън сезона има непрекъснат полък на вятър, големи отстъпки за ку-

Сбирка на сдружението в Пловдив

„Звезди“ на Мариан Бозуков с втора награда от конкурс

ЦВЕТНИЯТ

„По пътя“, автор Яна Цветкашка

Заниманията с ръкоделие от парчета плат стават модни и у нас, но все още малцина са готови да платят високата цена на изделията

ТАТЯНА ЯВАШЕВА

Имате ли въображение и творчески хъс, може да рисувате дори с плат, като съшивате разноцветни парчета. Това е колкото ръкоделие, толкова и изкуство. От пачурък стават оригинални завивки, юргани, завеси, чанти и какво ли още не. В някои страни ги поднасят като подарък за лични празници, тъй като притежават сантиментална стойност - всяко парче плат носи своята история. Много художници по цял свят използват и този вариант за художествен изказ. Така обаче се забравя традиционната практичност на изделията, правени парче по парче.

Казват, че пачуръкът (от англ. patch - парче, кръпка и work - работа) е най-добрият начин

да прочистите гардероба

от ненужните дрехи, като ги превърнете в нещо красиво и полезно. Когато навлезем в тънкостите, става ясно, че кулът се наричат три слоя текстил, зашити заедно - пачурък, вата и долна основа. Всичко това се прави на ръка или на машина. Изцяло ръчната изработка обаче отнема много време и не се учудвайте, че покривка за спалня може да отнеме и половин година. Несъмнено обаче пачуръкът дава дух и настроение в дома, той става весел, шарен и цветен.

Кремена Камбова е признат майстор на пачурък у нас с дългогодишен опит. За пръв път чула тази дума в началото на 70-те години на миналия век, след като

сама си създала подобна техника за направа на полезни вещи от плат чрез съглобяване на малки парчета. Една от най-интересните ѝ творби е сватбено одеяло за неоната внучка, наречено „Родословно дърво“. Изработила го на ръка, без нито един машинен бод, като използвала над 600 кръпки от дрехи на фамилията, в това число и от своята баба.

Пачуръкът минава за женско занимание. Но

изложбата конкурс

организирана от сдружение „Пачурък БГ“ в началото на септември в галерия „Пункто Арт Базар“, разби тази представа, тъй като в него участваха двама мъже, които демонстрираха високо ниво. Единият от тях - Мариан Бозуков, дори получи втората награда в надпреварата. Преди 17 години започнал любителски да се интересува, но вече има две изложби зад гърба си. Фотографът Нако Цветкашки също намира достойно място в изкуството, смятано за дамска територия. Запалил се по пачуръка покрай съпругата си Яна, която още преди години се хвърляла в това приключение. Тя е собственик на магазина за ръчни изделия „Ръководницата“ в Пловдив.

„Мотор“ за организирането на националния конкурс е Боряна Първанова, председател на сдружение „Пачурък БГ“. Организацията е създадена преди 3-4 години, като ентузиастите се намират основно през интернет. Напоследък през Фейсбук всеки ден идват нови и нови попълнения на групата.

„Нис, врабчетата“ на Мария Панчарова получи специалната награда на сдружението

„Ню Йорк, Ню Йорк“, автор Боряна Първанова

пачуърк

Нарастващият интерес е подтик да започнат да организират дни на отворени врати, работилници, изложби, конкурси. Затова без преувеличение те са пионери на пачуърка в България, тъй като той е слабо познат в страната. Стремят се да го развият и максимално да го популяризират. Всъщност това изкуство е с вековни корени. То тръгва от Англия, но става особено популярно в САЩ. Първоначално юрганите от този тип са използвани като заместител на износените одеяла, но постепенно шленето им станало популярно хоби, успешен бизнес, мода и дори изкуство. Идеята да превърнеш и най-обикновените парчета плат в разноцветна мозайка, която да топли и едновременно с това да краси брачното ложе, се сторила привлекателна на домакините. В САЩ пачуъркът се асоциира с Голямата депресия, когато парите не достигали за храна, още по-малко за нови завивки. Тези износените дрехи започнали да получават нов живот чрез майсторското им съединяване парче по парче.

Gran Teatro Del Liceo, чиито автор е Милена Здравкова, взе първото място в конкурса на сдружение „Пачуърк БГ“

Първата национална изложба конкурс, организирана от „Пачуърк БГ“, привлече много участници

Пачуъркът

на Запад е индустрия

Магазините за материали съвсем не са рядкост, редовно се организират изложби и конкурси, постоянно се водят курсове. В България няма такива традиции, не е популярен и затова малцина са готови да платят високата цена на готовите изделия ръчна изработка. Ушливането и на най-малкия пачуърк отнема доста време. Материалите са много скъпи, основно внос. По правило се използват най-вече памучни платове. Популярните през втората половина на миналия век басми не се намират на пазара. Има ги само в специализирани магазини и вече не струват стотинки. Преди две години Боряна Първанова решила

да превърне хобито в професия

и отворила магазин за пачуърк. Но явно изпреварила точния момент, тъй като търговията била на ръба на оцеляването. Оттегляла се в

очакване на по-добри за пачуърка времена. Цената на изделията в никакъв случай не може да се определя на квадратен метър, а според Боряна тя трябва да се преценява като комбинация от вложеното време и материали, както и от емоцията и професионализма, с които са изработени.

Традиционно изложение на пачуърк се организира в Бирмингам, което се счита за европейска столица на това изкуство. Европейският конкурс пък се провежда в Холандия всяка година през септември. От „Пачуърк БГ“ вече обмислят как през 2014-а представители от България за пръв път да участват в него.

Боряна Първанова вярва, че има необходимост от повече изкуство, а не само от хляб и зрелища. И тя е живо доказателство, че който търси - намира. В пачуърка е самоука.

Неин учител е интернет

и вече всяка свободна минута запълва с някое ръководие. Внимателно е гледала филма „Американско сватбено одеяло“, в който е показано как се прави традиционният култ. Според нея майсторът си личи по желанието и по прецизността и затова тя следи всичко ново и не спира да се усъвършенства. Исква ѝ се най-сетне на европейската карта на пачуърка да се появи и нашата страна. Голямата ѝ мечта обаче е твърде скромна: каже ли, че се занимава с пачуърк, повече да не я питат какво е това. Но след казаното дотук, това едва ли ще ѝ изненада. ☑

Есенно-зимните тенденции предоставят изключително голям избор при облеклата, разгръщайки се в противоположни посоки

В сезона на контрастите

БЛАГОВЕСТА КИРИЛОВА

Разнообразни по отношение на моделите и стиловете, но подчертано красиви, женствени и практични – такива са дрехите на настоящия моден сезон. Действайки умерено по посока на ексцентричността, световните дизайнери създадоха облекла, подчинени на контра-

стите – между женското и мъжкото, между дързостта и финеса, между миналото и настоящето...

Отразявайки различните лица на съвременната жена и улеснявайки я неимоверно в изразяването на личния ѝ стил, водещите тенденции за сезона есен/зима 2013-а звучат така:

Мъжки момичета

Женските облекла, повлияни от мъжкия гардероб, от доста време намират място сред модните тенденции. И този сезон, както и предишните, най-яркият пример за това са костюмите с панталон. За омекотяване на строгата им кройка и получаване на максимална оценка за стил те се комбинират с женствени блузи и аксесоари и обувки на висок ток.

Препратките към мъжкия гардероб този сезон се явяват и под формата на елегантни блейзери без ръкави, както и на подчертано широки сака и палта. Последните са и безспорният хит сред връжните дрехи за есента и зимата.

Полъх от 40-те

Стилет на иконите на холивудското кино от 40-те години на миналия век като Лорън Бейкър, Ингрид Бергман, Катрин Хепбърн и Вероника Лейк стана вдъхновение за голяма част от световните топдизайнери. Резултатът са ултра-женствени и елегантни тоалети, носещи поне една от следните отличителни характеристики – заоблени рамене, пристражната талия и дълбоко деколтe. А точно като максимата, не всичко ново е добре забравено старо, изкуствената сила на фигурата тип „лясмен часовник“ отпадна е доказана.

Море от тунд

Излъчваща класическа елегантност, тази вълнена материя, чието феминизиране дължим на легендарната Коко Шанел, буквално задръсти модните подзвони при представянето на актуалните тенденции. Дизайнерите не позволиха на нито един тип облекло да остане непокорено от нея – палта, панталони, рокля, сака, палта, дори блузи.

Моделите са повече от разнообразни, а носенето на тоалет, съставен изцяло от дрехи от тунд, е абсолютно позволено.

ENJOY THE BEAUTY!

www.royalcastle-bj.net
royalcastle@vghotel.net

Royal Castle
Hotel & Spa

Tel: +359(0)554 69 500
Fax: +359(0)554 68 450

Прераждането на мохера

Предизаната модна слава на мохера – през 80-те години на миналия век, трае доста кратко и се гради единствено върху носенето на пуловер или шал от такава прежда. Продължителността на настоящата му популярност е рано да се прогнозира, но обхващат му със сигурност е доста по-обширен. Подобно на твуда, мохерът превзе модните тенденции за есенно-зимния сезон под формата на почти всякакви облекла – от пуловери и рокли, през панталони до палта. Немалко дизайнери дори го превърнаха в ефектен вариант на кожата с косъм, особено при връхните дрехи.

Раменете горе!

Докато облеклата, върхуновени от 40-те години на миналия век, зоблят раменете, други правят точно обратното – изострят ги и ги уголемяват оптически. На постигането на този ефект е подчинена кройката на голяма част от актуалните сака и палта. Крайният резултат определено е атрактивен.

Метален блясък

Лъскавите материали и блестящите акценти не позволиха да бъдат оставени в топлия сезон и направиха плавен преход към студиения. Най-ефектни и популярни са сребристите и златистите, но много облекла в други цветове също блясат гордо, особено тези в синята и в шлавата гама.

Макар че в модния жаргон думата „изненада“ се среща твърде рядко, точно с нея може да се опише решението на водещите дизайнери да популяризират материалите тип „метална мрежа“. Някои направиха от нея цели блузи, други я използваха просто като интересен детайл в полетите си, деликатно разкривайки част от краката, гърдите и раменете на моделките.

Цветове и принтове

Наред с черното и бялото, различните нюанси на сивото, синьото, червеното, шлавото и зеленото са се конкурирали при „цветяването“ на актуалните колекции облекла. В тях обаче има и едно доста необичайно за сезона присъствие – розовото. То се разаръща в два варианта – бебешко и пепеляво, появявайки се върху всякакви дрехи, включително върху палта.

По отношение на принтовете настоящите фаворити на дизайнерите са камуфлажът и карето. Другите отличници в категорията са животинските шарки, точките, звездите, сърцата и флоралните мотиви.

Кожа, козина и пера

За пореден сезон кожата е сред топфаворитите на моделерите – не само за връхните дрехи, а за всякакви други. Еднакво популярна е както в традиционния си вариант, така и в лачен. Страховител хит е също кожата, имитираща крокодилска. Подобно на другите две, тя се среща във всякакви цветове.

Изключително стабилни позиции запазва и кожата с косъм. Доказвайки, че тя отдавна не е запазена територия само на палтата, от Christian Dior например, представиха рокли от астраган. Марк Джейкъбс пък покри моделите, представящи колекцията му, с дълги шалове от норка в искрящи цветове. Но по какъвто и начин дизайнерите да експериментират с козината, посланието им е едно и също – лукс. Ярък и налаган напук на кризата лукс. Слаба утеха за природозащитниците е фактът, че не всичката козина, с която се създават тези творения, е естествена.

Само за мъже

„50 нюанса сива“ е заглавие не само на роман бестселър, но и най-точното определение на актуалните цветови тенденции в мъжкия гардероб. Дизайнерите почти без изключение облякоха моделите си в различни оттенъци на сивото от главата до петите. От външно до много светло, почти бяло, то презема облеклата от всички категории, преръсвайки визажето в крак с модата в детска игра за мъжете. Разнообразие внасят синьото, вишневото и, разбира се, черното.

По отношение на вида на облеклата в елгантната категория на почет са саката с изчистена кройка и едностранно закопчаване и съвсем леко стеснява-

щите се в долната част панталони. Джинсите и по-небрежните панталони са прави и без излишни детайли, а така необходимата топлина се явява под формата на пуловери с поле яка. Ако са по-тънки, те съвсем спокойно могат да се носят и под костюм.

При връхните дрехи изборът е между свободни палта с изчистен силует и жакета с цип, тнм бейзболки. През този сезон те не са запазена марка на спортния стил, а се трансформират в подчертано елегантни италиански модели.

Точно както и в дамската мода, хит в мъжката са кожата и козината. Използвани са в еднакво голяма степен като самостоятелни материали и като атрактивни детайли на палта, панталони, ризи и сака.

ADM dental care studio

предлага на Вас и Вашето семейство висококвалифицирана грижа във всички области на денталната медицина:

- ✓ профилактика
- ✓ комплексни лечения и възстановявания
- ✓ естетични корекции
- ✓ дизайн на усмивката
- ✓ пародонтология
- ✓ имплантология
- ✓ лечение под седация
- ✓ ортодонтия
- ✓ микробиологична диагностика
- ✓ декорации и избелване на зъби
- ✓ дентална козметика- филъри на устни и назолабиални гънки

Ние знаем как да направим усмивката Ви по-красива !

КОНТАКТИ:
гр. София, Бул.България 118,
Бизнес център АБАКУС, офис 6 А
тел. +359 2 / 866 56 31; 866 57 21
mob. +359 / 885 30 20 70
office@adm-dentalstudio.com
www.adm-dentalstudio.com
www.facebook.com/pages/ADM-dental-care-studio

ADM
dental care studio

По стъпките

СВЕТАНА ЖЕЛЕВА

Винаги интересната Гърция е чудесен пристан за многобройни поклоннически пътувания из стотиците православни храмове в Северна Гърция, та чак до Света гора, наричана още Градината на Света Богородица.

Едно от тези богоугодни места е манастирът „Св. Параскева Римляка“, който е близо до курортното градче Аспровалта, и още по-точно - до Родоливос. Светата обител пази зрижливо чудотворна икона на св. Параскева и парченца от мощите на св. Йоан Кръстител, св. Лука, св. Игнатий Богоносец и на други мъченици за Христовата Вера. Най-много поклонници тук се стичат на храмовия празник - 26 юли, когато светлата икона се изнася от манастира и се прави внушително литийно шествие, а тържествата започват и завършват с тържествени вечерни литургии.

Варващите гърци носят за здраве кошове с хляб, а монахините всеки ден, не само на празник, месят хляб и банички, готвят, благославяйки даровете на софрата с молитвата „Отче наш“.

Широки са портите за порока

Прекарвайки входната порта, варващите биват посрещнати от два стенописа, които иносказателно ги подтикват да се замислят за тленното и вечното, за доброто и лошото, за смисъла на човешкия живот. Единият показва жерав, който саможертвено храни малките си, късайки парченца месо от себе си, след като не е могъл да намери храна в критичен момент. Вторият стенопис, който е пейзаж, внушава, че тесни са портите, които водят към Христос, а широки - тези към порока и бездната.

Олтарната икона на св. Параскева е превърната в „миниоптика“

Поклонническите пътувания до Гърция се радват на огромен туристически интерес

Манастирът „Арх. Мисани“ е надвесен над стръмни скали

Малетинният а. Корфу

На светиите

от прогледнали хора, захвърлили тук своите очила. Чудеса продължават да стават и в наши дни, убедени са вярващите и не спират да молят светицата за изцеление при загуба на зрение, очни болести, както при бездетност и ред тежки заболявания.

Игуменката на манастира е забележителна жена. Възхожена от кораба на Ной, тя прави в своя манастир зоологическа градина, в която отглежда над 200 двойки птици, понята, коне, сърнички. Има дори говорещ папагал, който веднага става любимец на туристите. По време на своите многобройни пътувания игуменката си взема няколко момичета без родители от Етиопия за послушнички в храма. Отглежда ги от малки, а след това им дала избор - да се върнат в родината си или да останат тук. Всичките избрали монашеския живот.

Райският залив на о. Тасос

Портите на манастира

Спускаме се към Аспровалта, а оттам - към Керамоти. Фериботът до Тасос отнема точно 30 минути. От острова, който се слави с най-вкусния в цяла Гърция пчелен мед, с чистите си плажове и спокойно море, малко миряни се отправят за поклонение към манастира „Св. Архангел Михаил“. Освен магнетичната икона на Архангела, тук се съхранява като най-голяма светиня звонезят, с който е била прикована десницата на Господ на Кръста. Манастирът е женски метох, казват му „Архангелос“ и е построен върху високи и стръмни скали, точно над Райския залив.

Тук допълнителната тръпка е в ходенето до аязмото. Ще ви хареса само ако сте търсачи на сили и усещания. Пътят следва извивката на морето като стъпвателите и се промушват през стръмни огромни скали. Водата в аязмото е лековита. Казват, че това място е благословено, тъй като тук е живял светец.

Преклонението пред Господа и свързаните с него мистерии имат своите дълбоки традиции, свързани с душевния живот на човек и потребността на душата от религиозно чувство.

Атон

На следващия ден вече сме в Уранополис (в превод - Небесен град), а най-спокойният плаж е на няколко километра от градчето и се казва Йерисос. Забележително място на Бяло море. Докато чакаме корабчето да потегли, пасажите от лакоми рибки се стрелкат около плавателния съд. Туристите буквално са ги разглезили, хвърляйки им наготово и в изобилие трици, парченца бисквити и солети. Тръгваме към Света гора, а през цялото време на круиза корабчето се движи само на 500 метра от брега на монашеската република. В далечината за няколко секунди пролясва и куполът на главната черква на българския манастир „Св. Георги Зограф“.

Въмнуващо се виждат всички крайбрежни манастири - „Дохар“, „Ксенофонт“, „Св. Панталеймон“, „Симонопетра“, „Григорио“, „Св. Дионисий“ и „Св. Павел“. За атракция на туристите скачащи дельфини в морето усилват емоциите.

Света гора е най-почитаното свято място на Богородица в целия православен свят. Преданието разказва, че след Възкресението на Христос Богородица и Йоан Богослов тръгнали по море към Кипър, за да навестят апостол Лазар. Корабът им обаче бил застигнат от силна буря, която го захвърлила при източните брегове на Атонския полуостров. Запленена >

Икона на св. Параскева край Родопите

Чудотворната икона на св. Спиридон на о. Корфу

Пътят към аязмото на манастира „Архангел Михаил“ на о. Тасос

от красотата на това място, Дева Мария го благословила: „Нека това място бъде Моят жребиц, даден ми от Моят Син и Бог. Божията благодат да пребъде над него и над живеещите тук. А аз ще бъда застъпница за тях и за тази земя пред Бога!“ Тъй като достъпът на жени в Света гора е забранен - единствената жена, която има властта и правото невидимо да присъства тук, е Божията майка. Вярва се, че в нейната земна градина градинари са светогорските монаси, а уханните цветя - нейните чудотворни икони. Във всеки един от 20-те манастира има поне по една нейна чудотворна икона. Център на светогорския култ към Божията майка е иконата „Св. Богородица - Достоинство Ест“.

Казват, че в Света гора първите монаси се заселили през V-VI век, но не били добре организирани като братства до идването на св. Атанасий, който заедно с император Никифор основал Великата Лавра - първия манастир, появил се в Атон през 963 г. През

Непълните мощи на св. Николай почиват в малък храм в Бари

XIII век православните манастири били близо 300, като страдали от непрекъснатите набези на османци и пирати, особено тези, които били близо до морето. През робството броят им намалал критично - оцелели едва 25, а в наши дни те са едва 20 - 17 са гръцки, 1 руски, 1 български и 1 сръбски. Манастирите дават подслон на близо 2300 монаси, като само един от тях се грижи за административните им дела и се нарича префект. В Монашеската република има много килии, скитове и други обители, в които и днес продължават да живеят отшелници. Монасите спазват Юлианския календар.

Северна Гърция е осеяна с малки, но забележителни манастири. Като напр. храмът „Св. Троица“, който се намира близо до Серес, и тази единствената в света благоуханна чудотворна икона на Пресвета Тро-

ица. Буквално на няколко километра, в Сидерокастро, е друг храм - „Св. Кирик и Юлита“, където се пазят мощи на двамата светци.

Чудесата на св. Спиридон в Корфу

Други, по-далечни отправни точки от маршрута, водят към о. Корфу и храма „Св. Спиридон Чудотворец“, където се пазят непленените му мощи. Светецът, който бил епископ на град Тримитунт в началото на III век, е покровител на целия остров. Вярващи разказват, че служителите на храма сменяли пантофите му по няколко пъти в годината, защото се похабявали, а по петите му откривали пръст, която я няма на о. Корфу. Миряните молят св. Спиридон за покровителство, тъй като се счита за много силен застъпник на човека пред Бога.

Плътното литийно шествие, на което изнасят мощите на светеца, е на 11 август, в знак на благодарност, след като на този ден през 1716 г. благодарение на застъпничеството му островът е спасен от изключително тежка турска обсада.

От Корфу с фериботен билет срещу 60 евро може да се отплава през вечерта и до италианското пристанище Бари, където се намира храма на Св. Николай Мираклийски. Тук се съхраняват благоуханните мощи на светеца. Малко известна подробност е, че ключовете на храмът „св. Николай Чудотворец“ се стопанисват от наследници на династията Асеневици, управлявали Второто българско царство между 1187 и 1280 г. [2]

Туристи акцент по колелце, за да стигнат до лековитата вода

Мини-зооморфеската градина в храма „Св. Параскева“ край Родопелос повтаря библиейската притча за козела на Ной, в който били събрани двойки от всички земни видове

МЕСТОПОЛОЖЕНИЕ: Апартаментотел „Лъки Банско“ се намира в град Банско, на 160 км южно от София.

Петзвездна почивка в

Лъки Банско

Петзвездният Апартаментотел „Лъки Банско“ ще ви посрещне с отлично обслужване, внимание към детайла и уютен интериор - всичко необходимо за вашата незабравима почивка.

Грижата за вашата спокойна почивка и забавленията на децата са основната ни цел.

Доказателство за това са ежегодните награди за „Най-добър хотел в Банско“ според „Trip Advisor“, зелен Оскар в конкурса „Най-зелените компании в България 2012“ и номинация за „Най-добър ски хотел в България“ в конкурса „World Ski Awards 2013“.

НАСТАНЯВАНЕ: Апартаментотел „Лъки Банско“ е от първите луксозни хотели в Банско, проектиран и изграден по изискванията на водещите хотелски стандарти. Жилищата са просторни, богато обзаведени и комфортни.

БИЗНЕС И КОНФЕРЕНЦИИ: Апартаментотел „Лъки Банско“ разполага с най-новата многофункционална конференционна зала с капацитет до 130 места. В допълнение се предлагат 4 заседателни помещения за работни групи с капацитет до 12 души за всяка зала и с две напълно оборудвани професионални преводанески кабинети.

Специални програми, които се провеждат единствено в Апартаментотел „Лъки Банско“:

„LuckyFit“ е програма, различна от традиционните методи за отслабване. Тя гарантира трайна загуба на телесно тегло - над 6% при режим на 1 000 ккал. Курсовете са от 7 до 14 дни.

„LuckyKids“ е 14-дневен летен детски лагер с обучение на английски език през месеците юни, юли и август за деца от 7 до 13 години. Всички занятия се провеждат на английски език от професионални преподаватели с роден английски език.

Прът в колелата на маунтин байка

ЛОДМИЛ ЗАХАРИЕВ

За някои маунтин байкът (Mountain bike) е начин на живот. Странно е как човек може да избере планинското колоездене при толкова много адреналин, болки и средства. Но колоезденето е повече от хоби. Заобичали го човек, адреналинът се превръща в страст, а болките - в символ на живец. Mountain bike се ражда през 70-те години на миналия век в Калифорния, САЩ, въпреки че първото понятие „планинско колоездене“ се появява в печатните медии още през 1966 г. В България спортът започва да навлиза в самия край на ХХ век, но става по-популярен след 2000 година.

Предимството на България обаче са наличните природни дадености за развитието на тази дисциплина. „Спортът през последните години доста дръпна напред. Това се дължи както на специализираните трасета, които изграждаме и проектираме в Боровец, Пампорово, Чепеларе и Сопот, така и на отличните условия и неповторима природа, с която разполагаме“, казва Ема Паунова, PR и маркетинг мениджър в Concept Creative. Компанията е единствената, която организира лицензирани състезания от Международния колоезден съюз.

Логично, България има няколко добри състезатели в лицето на Росен Ковачев, Стивиан Гатеф, Димитър Гауров, Мартин Бонюков в слускането и Тодор Ангелов, Бошко Танчев, белгиецът Уилтър Клепе, който се състезава за български отбор, и безспорният фаворит при дамите Анемия Карагюзел в Cross Country

(крос кънтри) дисциплината.

Българските състезатели имат широко поле за изява в страната. В средата на септември Велонарк Пампорово беше домакин на едно от най-големите международни състезания по планинско колоездене в страната ни за тази година - Valcar Bike Cup 2013, на което участие взеха над 180 участници.

Административни неуредици и липса на пари спъват развитието на велосипедистите

Поробно състезание се провежда за първи път в България. Включеното в календара на Международния колоезден съюз (UCI) събитие е признато и от Балканската колоезденна

федерация. Този сезон Пампорово прие множество други големи международни състезания, сред които и домакинството ни на Европейското първенство в дисциплини слускане и фортрос, както и на Националния шампионат.

И докато вече Европейското първенство (от 3 до 6 октомври), прецедент в историята на българското колоездене, институционалните и административните посредничества отново се явяват препъникалки за

EVENTEASE PRESENTS

PINK MARTINI

16.10.2013
ЗАЛА 1 НДК

Промо билети "Ранно Пиле" от 25лв

НДК - билетен център, Eventim.bg и касите в /Germanos, Пикадили, ОМВ/
Ticketportal.bg и касите в /Офис 1, Booktrading/Tixgate.com и касите в на EasyPay

развитието на българските велосипедисти. Така например през 2005 г. Българска федерация по планинско колоездене е преместена под шапката на Българския колоездачен съюз (БКС). Съюзът сега обхваща цялото колоездене, сформирано от различни комисии по различните видове колоездене. Те не могат да се развият сами и съответно зависят от бюджета, разпределен от Министерството на младежта и спорта.

Разбира се, бюджетът не стига и това поражда много организационни проблеми. Основният фокус на БКС е шосейното колоездене. Според председателя на БКС Петър Банчев бюджетът на 63-ата Международна колоездачна обиколка на България е около 500 хиляди лева. Относно финансирането от Министерството на младежта и спорта той заявява, че „имат само очаквания, засега“.

Преглед във финансовия отчет на съюза показва, че разпределеното финансиране от държавата под формата на правителствени дарения и трансфери за миналата година се равнява на 524 хил. лева. Финансовият резултат на съюза е загуба от 252 хил. лева за 2012 г., при такава от 40 хил. лева за 2011 г. „Затова и се различа основно на частни спонсори - предимно български производители на колелата и енергийни напитки, и специализирани магазини в страната“, казва Веселин Михайлов, директор на 63-ата колоездачна обиколка и председател на съдийската комисия. При липсата на по-сериозна подкрепа, организаторите на подобни състезания са открили

успешна формула да запазят възможността за развитие на спорта. „Кметовете активно ни помагат, поемайки настаняването на участниците и вечерите в градовете, през които минава“, споделя още Михайлов. „Работим и с концесии на курорти и местни хотели. Те също имат изгода, защото се популяризира и самият курорт“, добавя Ема Паунова.

„Трудно работим и с колоездачния съюз (БКС). В последните години не срещаме почти никаква подкрепа от там. Това се дължи на разпределението на бюджета, от който едва минимална част отива за планинското колоездене. Тази сума просто не стига за поддържането и развитието на спорта“, казва тя.

„Миналата година е имало опит да бъде сформирана комисия към БКС, специализирана в планинското колоездене. Бяха избрани 4 човека с председател, които да изготвят календар и да намират спонсори, но тази година те не направиха нищо от това“, казва Ема Паунова.

Освен това от БКС индиректно създават трудности при регистрирането на отборите. Но за това има аргумент. Структурата там доста прилича на мнматата структура в Българския футболен съюз (БФС), където регистрираните безброй отбори имат еднаква тежест на гласа, което съответно би довело до изместване на тежестта при избора на ръководство, споделят близки до федерацията.

Всъщност, потенциалните участници са възпрепятствани и от

Национален шампионат по планинско колоездене 2013

много високите разходи за консумативи, които трябва да вложат при всяко състезание. Нужните средства за едно състезание възлизат на над 400 лева - гуми, транспорт и консумативи. По-голямата част от тези пари се поемат лично от състезателите.

Общият награден фонд за състезанията, лицензирани от Международния колоездачен съюз, не надхвърля няколко хиляди лева, а за български състезания той е между 1000 и 1500 лева. По-голямата част от фонда пък се пълни от курортите и стартовите такси.

„Като никога на трасета обаче по нищо не отстъпваме на тези в Италия, Франция и Австрия. А и самият факт, че сега домакинстваме на Европейско първенство, третото по ране състезание в световен мащаб, говори достатъчно“, споделя един от състезателите по спускане от клуб True Riders - Андрей Димов.

„Интересът към колоезденето от страна на спортистите обаче нараства. Затова догодина искаме да организираме нещо по-голямо - да включим и други видове дисциплини с по-голямото участие на държавата, което засега е под сериозен въпрос“, казва Михайлов. Как обаче ще участва държавата, засега не е ясно, тъй като и до момента най-важна роля за поемането на награден фондове и разходи имат частните спонсори и самите участници. Държавата, за сметка на това, показва как административната машина може да сложи прът в колелото на развиващия се спорт. ☒

ИКОНОМИКА +

Виното

Винената одисея

ТАТЯНА ЯВАШЕВА

Възрастна изглежда предимство в четири случая:

най-добре е да се пие старо вино, старото гърво гори най-добре, старите приятели са най-ценни и старите писатели пишат най-хубаво. Ценители на виното обичат да цитират тази популярна фраза, но пазарната ситуация днес диктува друго. Гордеем се, че още траките са правили вино и в Европа сме може би първите, познали този еликсир, но за съвременната търговия това не значи нищо, не умеем ли да добавим стойност към всяка буталка.

Не беше далече времето, когато българското винопроизводство гледаше с розови очила на своето бъдеще, но изтрезняването не забърза печалби донесоха големи разочарования за

някои. И все пак

*цели изби,
Колта излява*

„Като страна, която произвежда вино по европейските и международните правила, имаме само няколко години зад гърба си. От тази гледна точка България е млада винарска страна, която първо трябва да налага име. Имаме стара слава като износител на британския пазар, но и там традицията бе прекъсната и отново се иска да градим имидж. Онова време няма как да се върне. Тогава сме продавали най-доброто вино от цяла България, а сега липсва организация, която да се занимава с това“, коментира председателят на Националната лозаро-винарска камара проф. Пламен Моллов. Според него българското вино е с добро съотношение

**В последните десетина години
бяха направени големи
инвестиции във винарството,
но малко от производителите
намериха верния път към пазара**

M

MINKOV BROTHERS

TRADITION SINCE 1875

„консулска награда“

2011

www.minkovbrothers.bg

CUVEE

Золот медаль

БРИСЕЛЪ 1894 г.
Вилна 1894

ПАРДИКЪ 1893 г.
Роттердам 1893

между качество и цена. Проблемът е в липсата на постоянство в качеството. Има случаи наши фирми да печелят търгове на престижни пазари и да договарят количества, които не са в състояние да изпълнят. После влошават качеството и сами си затварят вратите. Затова урокът е, че за да присъстваш на даден пазар, трябва

да градим доверие

и да умееш да го задържиш. Единичните „удари“ са тактика на някои производители, но те не носят трайно решение. „Виното не се дели на буталки от отделни винпрони. На световните пазари вината на Франция се конкурират с тези на Италия, Испания, Южна Африка, Австралия и т.н.“, уточнява Константин Маджаров, президент на Регионалната лозаро-винарска камара „Тракия“.

В последните десетина години бяха направени големи инвестиции във винопроизводството, но

повечето не бяха разчетени добре. Много усилия и средства се хвърлиха за нови лозови насаждения, изградени бяха редица винарни, а после се оказа, че производителите не са в състояние да намерят пазар за продукцията си. За лозаро-винарския сектор имаше различни възможности по европейските програми, затова немалко предприемачи решиха, че виното ще е печеливш бизнес, и предприеха тази авантюра.

Построиха модерни изби

но пропуснаха най-важния момент, че продуктът трябва да се продава успешно. Не е лесно да направим хубаво вино, но най-трудната част от производството всъщност е продажбата му, обобщава Радослав Радев, търговски директор на „Ловико Сухиндол“.

Винарството е сектор, който в частни ръце показва силен устрем, но световната криза и някои мерки от страна на държавата подложи-

ха сектора на сериозно изпитание. Кабинетът „Борисов“ наложи производителите да направят огромна инвестиция, за да може държавата като „ВИП Братър“ да ги следи. „Българските чиновници най-безотговорно задължиха винопроизводителите да сложат скъпи контролно-измервателни уреди там, където правят виното. Стигна се до абсурда то да се произвежда в т. нар. митнически складове, тъй като виното е акцизна стока, но с акциз... нула“,

коментира Константин Маджаров.

Секторът е в стагнация

но държавата има намерения да въвежда и други мерки, за да изкара на светло цялото производство на легалните производители и да си гарантира по-голяма събираемост на средствата, които влизат в хазната. Но пропуса факта, че трябва да

CHEESE MARKET

бул. Черни връх 32 Г, тел.: 0887 51 51 52, www.fivepi.com

има и продаваемост на пълните бутилки. Шегата настрана, но светът е голям и вино дебне отвсякъде, а българските производители не получават адекватно съдействие за промотиране на своя продукт на чужди пазари. Държавата затяга контрола над количествата, като задължава производителите да плащат за това, но не им помага да продават повече и по-добре. В добавка секторът не обединява усилия за преодоляване на трудностите и за намиране на пазарни ниши. Всеки се спасява сам и в резултат българското вино все по-трудно пробива навън.

Средствата от европейските програми в сектор лозарство и винарство се усвояват в максимална степен. С тях се правят нови насаждения и нови изби, преоборудване и модернизация на винарните. Като цяло качеството се повишава, уверяват производителите. Но има и мнения, че въпреки развитието и напредъка на сектора България продължава значително да изостава в качеството на виното си в сравнение с това, което предлага светът. „Не допускаме изненади „под талата и лъскавия етикет“ – нито днес, нито утре. Всички нарушители подлежат на санкция или унищожаване

на нередовните продукти – текст, който не фигурира в стария закон за виното и спиртните напитки”, уверяват от Изпълнителната агенция по лозата и виното. Възможност външият пазар се оказва по-страшен съдник от административните закони.

На големите пазари навън

Конвергенцията с много сина

Тя води до ценова война и сваляне на цените, като същевременно качеството е решаващо за продажбите. Супермаркетите в Европа продават над 60% от общото количество вино, което стига до краен клиент. Търговските вериги са фактор, който води цения бранш към производството на друг тип по-масови вина. Върви се към това виното да се превърне в леснодостъпен и унифициран продукт.

Субсидии за самото производство на вино няма, подпомагането е за дейности като презасаждане на лозя, борба с ерозията, създаване на капково напояване, има и директни плащания на хектар. Лозарството в западните страни е организирано по по-гъвкав начин, който позволява да се произведат големи количества вино с добро качество и ниска себестойност. У нас това не се получава, тъй като новите насаждения в 90% от случаите са правени с идеята да се произведат вина от по-висока ценова категория. При тях добивът се манипулира със земни резитби и други обработки с цел гроздето да е по-малко, но с по-високо качество.

От добре гледаните нови лозя може да се получават големи добиви с хубаво качество и от 1 дека лозе нормално може да се обере 1 - 1,2 т грозде. Но за да се направи топпродукт, добивът трябва да се сведе до 300 кг от дека, тъй като качеството на суровината вече е друго. За скъпите вина обаче трудно се намира пазар. Като цяло

септември 2013

се очертава да е благоприятна и с добро качество. Застудяването през септември позабави гроздобера, но всичко върви в ритъм. Винопроизводителите не са много активни в покупката на грозде, първо защото

Бутик Спа хотел 3 Планини

3 Планини® е луксозен бутик Спа хотел, изграден в характерен алпийски архитектурен стил, съчетан с традиционни и национални елементи. Намира се близо до Банско - най-известният ски курорт на България и в непосредствена близост до наскоро построеното от Ian Woosnam голф игрище, както и до ски писта Кулиното

За резервации и допълнителна информация: тел.: 074792955, 0888

805993; e-mail: reservations@3-mountains.com; <http://www.3-mountains.com/>

Лозята в България за периода 2001 – 2012 г.

Година	Площи с лозови насаждения в стопанствата (ха)	Неподдържани лозя извън стопанствата (ха)	Общо площи с лозя (ха)
2001	146 995	4 190	151 185
2002	129 998	15 200	145 198
2003	103 019	28 050	131 069
2004	95 551	34 029	129 580
2005	94 724	32 118	126 842
2006	85 320	43 537	128 857
2007	97 387	22 954	120 341
2008	88 570	22 246	110 816
2009	74 018	27 416	101 434
2010	56 968	25 707	82 675
2011	52 567	25 901	78 468
2012	62 701	14 640	77 341

Източник: Министерството на земеделието и горите

имат големи непродадени количества вино, а и защото повечето от тях имат собствени насаждения. Днес в много от случаите производителите на грозде и на вино съвпадат, за разлика от края на 90-те години на миналия век.

През 2013-а бялото грозде върви основно на цена 60-90 ст./кг, а червеното – 40-50 ст./кг в зависимост от качеството. Бялото грозде се търси повече, то е и по-малко, освен това от него се прави и ракия. А и от около 5 години насам се наблюдава тенденция да се пие повече бяло вино. Новото е, че големи количества грозде се изкупуват от италиански търговци, което се случва вече втора година. Тази практика да намират пазар е добра за производителите, но е лоша за държавата, тъй като отново изнасяме непреработена суровина. Плащещ обаче е фактът, че лозовите насаждения са намалени повече от два пъти в сравнение с количествата, които декларирахме за присъединяването ни в ЕС.

Пазарът си е пазар и на него винаги има играчи, които се чувстват оцелели. Така например производителите на грозде най-често си мислят, че не получават цената, която гроздето им заслужава. Винопроизводителите

в момента продават трудно и съответно не са в състояние да плащат висока цена за суровината. Спорът кой кого оцелява се избягва със затваряне на цикъла „от засаждането на лозята до пълната бутилка“. Във Франция виненото грозде няма цена. От поколения насам тези, които произвеждат грозде, са в тясна връзка с онези, които произвеждат вино. Там лозарите предават, а не продават грозде на винарите. След продажбата на виното те си разпределят печалбата.

Качеството на българското вино се повишава и секторът опитва да намери върната посока, но... Има много „но“, в които се претъпя устремът на инвеститорите да наливат средства в този сектор. Вече има винарни, които за дълъг период са замразили работа, а заради необслужвани кредити някои са станали собственост на банкните кредиторки. Доста на брой малки изби са в сътресение и са на ръба - с единични продажби не може да се оцелява. Но в сектора

думата фалит е табу и евфемистично се говори, че има

трансформация на Ракията

Така банките, освен че в кризата се сдобиха с много жилища, офиси и предприятия, вече разполагат и с винарни.

Въпреки че времето за българското лозарство и винарство са трудни, лидери на пазара има и това са големи винопроизводители с добри традиции, с прецизност в качеството, с модерна и дългосрочна пазарна стратегия, с достатъчно големи собствени насаждения. Всички те прилагат иновативност и креативност в разработването на нови продукти, а дори и в подхода към пазара. Кризата отсява най-жизнеспособните, които ще градят бъдещето на конкурентното българско винопроизводство.

PAGANÉ

CABERNET SAUVIGNON

И до днес земите ни разказват легендата
за жрицата Пагане, която нямала равна по красота
и дарби и затова била изпратена да служи на Тангра.
Вдъхновени от нея, създадохме вино,
достойно за богове.

Миню Стайков,
президент на „Винпром Карнобат“:

Ключ за развитието са инвестициите в собствени лозя

**Ценовият балон се спуска,
браничът отрезвява и търси
защита срещу изкуствените
монополи в търговията**

Все повече българи имат възможност да пътуват по света и да degустират доскоро непознати за тях вкусове. Когато се върнат у нас, те търсят същото богатство на сортове, и то на приемлива цена. Спомням си, че когато засадохме първите лозя с непознатите тогава Вионше и Ризлинг, много колеги от бранша погледнаха скептично. Те бяха убедени, че българинът е консервативен, а новите сортове трудно ще се наложат на пазара. Днес маркетинговите изследвания на вкусовете ги опровергават.

Една от най-големите трудности, с които се сблъсква лозаро-винарският бранш, са

*чуждите,
паровезки
практики*

Българските производители нямат равен достъп до пазара в собствената си държава, а в магазинната мрежа преобладават вносни продукти, в това число

и вина, чието качество невинаги отговаря на високите стандарти. Ако българските производители получат адекватна законодателна защита срещу изкуствените монополи в търговията, ще генерираме нови работни места. Увеличената заетост ще рефлектира позитивно върху потреблението и в икономиката ще влязат свежи пари.

В лозаро-винарския бранш парадоксът е, че държавата е поставила винопроизводството сред основните си приоритети, но най-продавана у нас е бирата, следвана от нелегално произведения алкохол. В същото време Европейският съюз настоява да насърчим консумацията на вино, защото то доказано подобрява здравословното състояние. Ето защо очакваме от висшата държавна администрация мерки, които да направят българските вина и ракии конкурентни на вносните аналози. Правителството ще даде добър сигнал на бизнеса, ако защити пред ЕБРОПА ракията, произведена от родните вин-

проми. Франция отдавна направи същото с рома, а Гърция с узото. В икономически план мярката ще стимулира засаждането на повече лозя, отварянето на нови изби, както и по-добри изкупни цени за гроздето.

Практиката показва, че в условията на икономическа криза оцеляват само производителите, които създават вина и ракии с постоянно високо качество, богато разнообразие на сортове и то на

*цена, достатъчна
за широк кръг
потребители*

Ключът за развитието на бранша са инвестициите в собствени лозя. Дори в момента нашите агрономи подготвят поредните масиви, върху които до дни ще засадим Каберне Фран и Совиньон

Блан.

„Бутиков“ не означава задължително малък производител. В основата на т.нар. микро-бранство са спецификите на местността, където е отглеждано гроздето. Неслучайно избрахме да засадим лозята си в землищата на Карнобатския край. Според множество енолози и изследователи, тероарът там е без аналог не само у нас, а и на Балканския полуостров.

Кризата подейства отрезвяващо на бранша, защото спуска ценовия балон, който някои „бутикови“ производители се бяха изкушили да надует преди години. Вино от нова реколта, което на рафта струва 50 лв., не е оправдано нито от технолози, нито от маркетингова гледна точка. Недалновидната търговска политика отблъсна много потребители и отвори огромна ниша за вината от Новия свят, наложени у нас основно заради ниските им цени. Днес българското вино отново трябва да отвоюва изгубените позиции. Може би това е урокът, който всички производители тепърва ще усъвяваме. **И**

M

MINKOV BROTHERS

TRADITION
SINCE
1875

Търсейки баланс между традиция и съвременни технологии във винопроизводството, съчетахме 135-годишен опит, благодатни почви, подходящ климат и винарска страст и продължихме пътя, завещан ни от братя Минкови.

Използвахме традиционни винарски практики и добавихме към тях нови идеи и технологии. Избраният тероар осигурява отличен ароматен и вкусов профил на вината ни. Отглежданите от нас сортове разгръщат огромен потенциал в създаването на качествени, експресивни и атрактивни вина.

Вдъхновени от историята на семейството, възстановихме винарска изба „Братя Минкови“ с желанието да създадем български вина с индивидуалност и характер.

Век и половина след възстановяването си изба „Братя Минкови“ носи на страната ни най-престижните отличия от европейски форуми в Брюксел, Лондон, Берлин и Париж.

В началото на 2013г. избата изненада ценителите с новата серия вина Le Photographe. Те са вдъхновени от фотографията като своеобразно изкуство, което пречупва обективните възприятия за света през призмата на личното сетивно усещане. Вината са направени от ценни в

световен мащаб сортове като Рейнски Ризлинг, Совиньон блан, Гренаш, Сира, Кабере фран. Le Photographe са тероарни вина, отличаващи се с индивидуалност, сортова идентичност и характерен стил.

Макар и от скоро на винена сцена, вината са носител на престижни отличия като Златен трофей от IWCF за най-добро розе вино на Балканите за Le Photographe Rose, Сребърен медал от Mundus vini и сребърен медал от Concours Mondial du Sauvignon за Le Photographe Sauvignon Blanc.

ЯНА КОЛЕВА

Каквито и плановете да е имало за добри печалби, пазарът решава кои може да остане в играта. Той безжалостно зачерква огромни инвестиции и много усилия в един момент се оказват напразни. Максимата, че пътят към ада е осеян с добри намерения, вече е добре

продажбите на българско вино. Нашата северна съседка може да бъде много голям пазар на България, ако подходиш правилно към него. В Германия и Великобритания сме дос-

Искаме ли да продаваме повече и по-добре, трябва да рекламираме България като производител с традиции

Пазарно захлаждане

проверена в нашето винопроизводство.

Българското вино трудно пробива на нови пазари. Русия остава най-големият ни пазар и основен консуматор, след това е Полша, като и на двата имаме спад през тази година. Там през септември т. г. беше забранен вноса на молдовско вино под претекст, че не е произведено в съответствие с изискванията. Това ни отбавя

Братиска за увеличаване на продажбите

Чехия е пазарът, който нараства. В Румъния има доста голям ръст на

тизнами ниво, на което сме се закрепили. Правят се и редица единични сделки в САЩ, Китай, Япония, като тенденцията е да се увеличава делът на по-евтините вина, посочва Радослав Радев, търговски директор на „Ловико Сухингол“.

В последните години най-големият ни пазар е руският. Той вече надхвърля половината от общия износ. Това е специфичен пазар, в който най-характерната черта е променливостта и стремежът в последните години за консумация на високо качество. Но високото качество на виното е комплекс, в който участват и поредица от трудни за рефиниране фактори: регионалност, >

Вкусосте на Италия!
Специална селекция италиански вина

ОТ
Кино и Вино
ЧЕРВЕНИ ВИНА

Вкусовете на Италия!
Специална селекция италиански вина

ОТ
Кино и Вино
БЕЛИ, ПЕНЛИВИ ВИНА И РОЗЕ

Динамика на продажбите

Страни (износ)	2012 г. (л /позиция)	2011 г. (л /позиция)	Сравнение 2011/2012 (л /%)
Русия	25 520 177 (1)	26 466 874 (1)	- 946 697 (↓3,6%)
Полша	12 484 482 (2)	11 163 330 (2)	+ 1 321 152 (↑11,8%)
Румъния	8 925 672 (3)	10 117 211 (3)	- 1 191 539 (↑11,8%)
Чехия	3 508 354 (4)	1 810 989 (5)	+ 1 697 365 (↑93,7%)
Германия	952 831 (5)	862 433 (7)	+ 90 398 (↑10,5%)

Източник: Изпитвателната агенция по лозата и виното

престиж, история, традиции и др. Традиционните ни връзки в туризма и липсата на трудности в общуването са базата

Тъжната констатация е, че само родният пазар поема скъпото българско вино, експортните пазари не желаят

тази цена е минимален, затова въпросът е как да реализираме по-големи количества на утвърдените вече ценови ниша.

марки. През последните 3-4 години и Полша пое по този път.

Европейските пазари са пренаситени и изчерпани като възможност, азиатските са труднодостъпни, американският е единственият, който е с тренд на развитие. Нашето вино прилича на калифорнийското и това ни прави по-близки до вкуса на консуматора в САЩ. Има пазари с търсене, но там няма реални наши постижения. Индийският пазар също крие потенциал и може да поеме големи количества вино, но са нужни дългосрочни и целенасочени усилия, уверява проф. Пламен Моллов, председател на Националната лозаро-винарска камара.

за изграждането на друг канал за износ на български вина в Русия.

Най-зубавият износ

това е износът чрез туризъм", уверява президентът на Регионалната лозаро-винарска камара „Тракия“ Константин Маждаров.

Българските изби в голямата им част бяха разчетени да произвеждат бутикови вина и поради това малко от тях успяват да намерят пазарна ниша и реализа-

нашите елитни предложения. Бутилките, които у нас се продават над 9 лв., към тях зад граница няма интерес. На щанда в западните страни шешетата с етикет Made in Bulgaria вървят в диапазона 3,49 - 4,49 евро. Шансът да продаваме наг

В сегмента на евтиния алкохол има тенденция, свързана с продажбите на наливно вино. В Германия има големи бутилиращи мощности и особено в ниския и средния сегмент се купуват наливни вина от цял свят и после се продават под собствени

От българските производители няма такъв, който да реализира големи обеми вино на китайския пазар. Има само спорадични сделки за неголеми количества. Оказва се, че мейнтейнът на консуматора там вече е формиран

– виното се дели на френско и на друго. Съответно френското вино върви добре, а в раздел „друго“ българското се конкурира с целия свят. В тази неравна борба не сме най-успешните. Според Радослав Радев в страна с над 1,3 млрд. население рекламата се прави или с много пари, или с умел подход към пазара и консуматора. Но нито едното от двете не ни се получава. Малка България да прави реклама в Китай или в Русия е все едно да излее чаша вода в пустинята. Освен всичко за такъв огромен пазар се изисква и наличието на големи обеми от вино с добро

*своята цена
целя Казанство*

а също и постоянство в качеството.

Имаме дарености, но трудностите не бива да ни отказват. Ако сравним България с Италия,

там допреди 40-50 години тероарът е бил по-лош. Тук има прекрасен тероар, а доброто вино идва от добрия плог. Важното е някой да го покаже на международните пазари, за да се привлечат инвеститорите. Това в Италия се случи за около 20 години, в България е въпрос на не повече от 15 години”, смята граф Стефан фон Найперг, собственик на изба „Беса Валео“ в Пазарджишко и на други шест изби в Бордо.

На европейския винен пазар България вече не е разпознаваема като голям производител, какъвто ни се иска да бъдем. В годините на социализма сме направили пробив на Запад с добри вина. Дори през 1985 г. стигаме до производството на рекордните 4,5 млн. хектолитра вино и по онова време нашата страна става четвъртият най-голям износител на вино за Обединеното

кралство.

*Успех много
лесен е*

за това, но трябва да признаем, че България е била доставчик на масови вина, които обаче тя успява да продава. Те са били с приемливо качество и на по-атрактивна цена от конкурентите. От средата на 90-те години износът на вино пада катастрофално. Секторът постепенно беше раздържан и започна изграждане на малки частни изби, но междувременно зазубихме пазари и няма как из-

веднъж да създадем име на топпроизводител. Имаме предпоставки да произвеждаме отлично вино, но трябва да се съобразяваме изцяло с променящите се пазарни реалности. Добре е да се има предвид, че ако средностатистическият консуматор е свикнал да пие евтино българско вино, той едва ли ще даде няколко евро отгоре за наша бутлика.

Кой не би искал да е номер едно на пазара. Това обаче винаги е резултат от естествено развитие и растеж, от дългосрочна стратегия, която се следва с добре премерена крачка. **В**

Поглед на Изток

Страни (износ)	2012 г. (л.)	2011 г. (л.)
Китай	790 762	266 588
Турция	62 065	135 078

Източник: Изпълнителната агенция по лозата и виното.

РЕСТОРАНТ ЕДНО ВРЕМЕ

ЕЗЕРОТО АРИАНА

**Ние работим само с
натурални продукти**

За резервации и доставки по домовете:

0888 22 33 55

BRAND MEDIA

BULGARIA

КМЕТА.BG

www.kmeta.bg

Economic.bg

www.economic.bg

СПИСАНИЕ
ИКОНОМИКА

www.economic.bg/magazine